

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморевича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „

Дрібні оголошення по 10 сотиків
від слова.

В місяцеві кооперативного свята.

Сього року місяць жовтень є місяцем українського коопер. свята. Кожна кооператива і ця що працює там в найдальшій закутині нашого краю, і ця більша та ще більша, аж до повітових та центральних краєвих Союзів скличе в цьому місяцеві своїх членів, щоби виказатися перед ними своїми здобутками. Салі народніх домів та читалень заповняться в одному з днів місяця жовтня членами кооператив, загомонять пісні на концертах, театральних представленнях, загомонять промови на кооперативних вічах, зборах, нарадах, на многих з них посиплять слова радісних похвал, та впаде не одна здорова думка про це, як дальше поступати, щоби кооперативна думка захоплювала щораз більші круги на щастя й добро цілого українського народу.

Дві тисячки українських кооператив а в них понад 200.000 членів задумуються над цим, щоби до слідуячого року, до такогож самого свята за рік число це подвоїлося, потроїлося, щоби не сотки тисячів членів брали вже участь в святі, а міліони.

А другі Товариства, а „Сільський Господар“, його Філії, Кружки і його члени, чи мають стояти осторонь цього свята?

О ні! Місяць кооперативного свята, це місяць обчислення господарських сил цілого українського народу, що живе під Польщею. Ніодна установа наша не може стояти осторонь, кожна повинна причинитися до звеличання його, а тим більше „Сільський Господар“, його Філії і Кружки. А чому якраз „Сільський Господар“?

Бо „Сільський Господар“ — ця наша економічна організація — це найблища сестра кооперативної організації. Бо „Сільський Господар“ вложив за увесь час свого існування найбільше праці в розвиток укр. кооперативів, бо гаслом його є: В господарському розвоєві наша сила, а кооперативи це ядро економічного розвою. Бо „Сільський Господар“ створив і покликав до життя нинішній Центросоюз і Союз для збуту худоби у Львові та більшість повітових Союзів, а в слід за цим й кооператив по селах. Бо „Сільський Господар“ працює і буде працювати рука в руку з кооперативами для витиченої ціли.

Тож кличемо до всіх управ сільсько-господарських Філій і Кружків: Приступіть до звеличання кооперативного свята, голов-но дайте почин до заложення кооператив в цих селах, де їх ще нема, несіть зерно господарсько-кооперативної організації по найдальших закутинах краю, а цим сповните своє завдання — двигання народньої господарської культури.

РЕДАКЦІЯ.

Творім сільсько-господарський музей-архів!

Звичайно осередками розслідування економічного життя народу є його економічні високі школи. Там твориться різна економічна наука, там заховується все досіль надбане народом економічне знання й досвід, там вкінці примінюється все економічне надбання чужих до своїх обставин.

Зокрема сільсько-господарська наука не дається примінити в практиці до окремого прослідження різних умовин продукції і економічних обставин народу. Це одна із тих економічних дисциплін, які можуть бути тільки тоді хосенними, коли перейдуть через фільтр рідної науки. Через

те всі державні і недержавні народи творять свою сільсько-господарську науку в своїх осередках сільсько-господарського життя — високих школах.

В нас немає покищо окремих сільсько-господарських шкіл, які булиб поставлені на такому ступені, що моглиб самі стати осередками нашої сільсько-господарської науки. Покищо наше стремління йде в напрямі створення фахових шкіл для вишколення низів, бож ми ставимо чи не перші кроки в розбудові власного економічного життя. Та життя не жде і нам приходится іншими способами доходити до власного сільсько-господарського знання. Цю працю перебрало на себе фахове т-во „Сільський Господар“, а в будучому хоче працювати в напрямі розбудови рідної сільсько-господарської науки „Спілка Українських Агрономів“.

Основою всяких дальших дослідів є докладне обслідування дотеперішньої праці у цій ділянці і її теперішній стан. Праці в цім напрямі розпочато ще до війни, а зараз їх почасті продовжується. Та дотепер немає в нас ні одного сільсько-господарського кабінету, де можнаб оглянути теперішній стан котрої з сільсько-господарських наук в відповідних показах, немає статистичних збірок чи розвоєвих табель, які ілюструвалиб розвій котрої галузи цієї науки, немає пристановища, де можнаб побачити дібрану старовину нашого дотеперішнього сільсько-господарського життя, а вже про збірки, які ілюструвалиб все господарське життя нашого села, нема що й згадувати. А без отсего немає розвою власної сільської господарської науки, бо всякий крок в її розвою мусить починатись наново, бо немає сліду з обслідувань попередників.

І тут перед нами завдання: створити для сільсько-господарської науки, як науки приміненої, необхідну помічну станицю, яка збереглаб дотеперішнє і дала образ сьогodнішнього стану нашого сільського господарства. Вона сталаб осередком праць дослідів нашого сільського господарства, вона далаб змогу через покази, моделі, таблиці, збірки легкого вивчення теперішнього стану сільсько-господарської техніки і організації. А такою станицею є сільсько-господарський музей архів при центральній становій хліборобській організації.

Отсей наш сільсько-господарський музей-архів мусівби переняти на себе потрійне завдання, а саме: 1) завдання досліду і збірок сільсько-господарської старовини, 2) завдання представити збірками, показами і т. д. теперішній стан розвою цієї науки і 3) завдання зібрати дотеперішні научні матеріали в друках, рукописах, періодичних виданнях, себто створити бібліотеку і архів. Ці три точки дають основу центрові сільсько-господарської науки і заступлять покищо кабінети поодиноких кафедр високих сіл. госп. шкіл і їх бібліотечно-архівні відділи, даючи повну змогу науковій праці. Перші два завдання у нас майже цілком не рушені, зате для третього є основа в бібліотеці і архіві т-ва „Сільський Господар“, яка вправді потребує відповідного доповнення, є однак одинокою в нас сіл. госп. бібліотекою.

З природи річі зайнятись повинно справою утворення отсего музею архіву т-ва „Сільський Господар“. Вправді справа вимагає чимало вкладу гроша і праці, та коли вона стане одною з програмових точок праці товариства, то можна буде вже в скорому часі приступити до перших організаційних праць. Певно, що створити зразу оттаку основу сільсько-господарської науки — год. Та коли прийдуть тут в поміч фахові агрономи, філії

т-ва „Сільський Господар“, інші наші економічні організації, а за ними круги заінтересованих в сьому ділі громадян, то хочби без великого вкладу можна в недовгому часі дійти настільки вперед, щоби почати здійснювати цей плян. Додавши до цього, що „Спілка Українських Агрономів“ моглаб повести в цім напрямі інтензивну працю, поширивши свій теперішній обсяг діланья, то праця в реалізованню цього проєкту не булаб утруднена, хочби зогляду на приявність фахових сил.

Створення отсеї основи, а покищо і центру, для рідної сільсько-господарської науки причиниться певно для скріплення і відповідної розбудови нашої сільсько-господарської організації, а тимсамим і нашого самостійного економічного життя. А прицим не треба забувати, що рідна сільсько-господарська наука — це будучина українського селянина.

Інж. Евген Храпливий.

Пекучі питання в нашім пасічництві.

В останніх кількох роках, а передівсім в році 1925 настав дуже сильний розріст пасічництва так у Галичині як на Волині та Поліссю. Хотяй зимівля в році 1925 на 1926 принесла дуже поважні втрати, спеціально в Галичині (в деяких околицях коло 50 прц., переважно селянських пасік), то все таки число вуликів значно побільшилося. Дуже відрадным обявом є це, що наше селянство дуже радо присвоїло собі способи раціональної господарки, а саме уживання штучної вошини та працю в наставкових вуликах. Та це влається тільки там, де є пасічник-патріот, котрий вчить своїх односельчан. Спеціально дуже много пасік заложено в році 1925 в Кременецькім повіті на Волині і то переважно амер. системи Дадан Бляг.

На жаль нема ще у нас зорганізованого життя пасічницького, нема власного товариства, нема осібної пасічницької газети, нема нових підручників, які зумілиби заступити практичні курси пасічництва.

Справді єсть Пасічничча Спілка у Львові, яка поставила собі за завдання, обєднати усі агенди пасічницького життя, а саме продукцію: штучної вошини, та пасічницького приладдя, перетопку сушу на віск, торгівлю: медом та воском, посереднення: в продажі бджіл, а саме цілих пасік, поодиноких пнів, роїв та бджільних маток, видавання підручників про пасічництво, та тільки ті ділянки, які безпосередно були залежні від управи спілки, удалося опанувати.

Горді можемо бути, що якраз ця українська спілка виробила у цім році вошину найлучшу в краю і в Польщі, бо під зглядом так вигляду як і якости перевисшає вироби чеські і німецькі. Сей погляд висказав один визначний польський пасічник і автор кількох підручників про пасічництво. Що вошина Пасічниччої Спілки є першої якости, свідчить це, що між відборцями є щораз то більший процент пасічників Поляків та Німців.

Мусимо однак зробити і малий заміт цій спілці, а саме, що тільки в дуже малій мірі узгляднила запотребовання наших пасік під зглядом доставки штучної вошини на повну селянську рамку, себто на 48 см. Переважна скількість вошини була вироблена лише на 42 см, а це не може мати місця в раціонально провадженій пасіці. Довідуємося, що причиною цього були невідповідні машини, а спілка

не була в можності спровадити ті машини на час в сезоні 1926. Однак не жалуючи ні коштів ні труду машини ті зістали замовлені і будуть урухомлені вже в сезоні 19 6, при чім вошина буде вироблена о природнім положенню комірок, то є, що шпичи комірок будуть іти до гори і на долину (не на боки) а рівнобіжні стінки комірки прямовісно так в славянській як і американській рамці.

З зіставлення діяльності бачимо, що в цім році переробила Пасічницька Спілка около 2.000 кг. воску, що становить около 25.000 аркушів (плястрів). Коли узгляднеться лише стан уликів у пасічників, які побирали вошину від Пасічницької Спілки, то ті пасічники повинні були ужити щонайменше 6.000 кг вошини, або 75.000 плястрів.

Беручи калькуляцію (обчислення) дохідности, можна сміло прийняти, що ті пасічники, які вживали в році 1925 вошину, видістали зі своїх пасік понад 20.000 кг. меду більше, бо досвідно переконалися, що бджола, щоби випродувати 1 кг. щільника, мусить зісти 10 кг. меду (деякі дослідники переконалися, що ще більше.)

Наколиб лише ті пасічники, про котрих повисше згадуємо, були ужили повну потрібну кількість штучної вошини (пропорціонально до числа вуликів) то вони булиби мали около 60.000 кг, меду більше. Кілько то меду булиби одержали. наколи булиби провадили у себе раціональну господарку у вуликах наставкових, (згладно славянських) при умілім пристосованню грати відгородової?

Що за причина, що наші пасічники зужили менше вошини, як того вимагала потреба згл. раціональна господарка?

Передівсім, що много пасічників не уміє ще обходитися зі штучною вошиною, та нехоче за багато гроша вкладати в проби, дальше, много пасічників закупило в попередніх роках дешевшу вошину (наш чоловік все такий аби танше) і зробили з нею злі досвіди, та через се зразилися до вживання, а найважніше, що наші пасічники не працюють зі штучною вошиною раціонально, бо місто піддати бджолі повну рамку штучної вошини кавальцюють її і дають лише початки, а що найвисше під рамки.

Поки вживання штучної вошини не буде загальним, поки наші пасічники не навчаться її вживати, так довго повинні наші кооперативи побирати вошину (хотайби на око дещо дорожчу) лише з дуже певних джерел, бо через доставку невідповідної вошини зражуєся до вживання не тільки дотичний пасічник, але і його односельчане, та дооколичні пасічники. Рівнож і калькуляція цін за вошину повинна опиратися на девізі: „Більший оборот — більший зиск“. Немож побирати від пасічників 50 прц. зарібку, як це мало місце в році 1926. Бо чи можна заохотити нашого селянина до вживання штучної вошини, коли за 1 кг. вошини жадалося від нього 20 зол?

Вживання штучної вошини дасть нашим пасічникам дуже значні доходи треба лише, щоби свідоміші пасічники навчили практично своїх односельчан, як з нею поступається — та як працюється у вуликах наставкових, згл. як пристосовується відгородову грату.

Продукція пасічницького приладдя є у нас щойно в початках, але йде вже зрозуміння наших пасічників, що як немож провадити раціональної рільної господарки без плуга чи борони, — так немож провадити раціональній пасіки без медарки та иншого кінцевого приладдя. Є повна на

дія, що та галузь промислу розвинеться дуже гарно. Одно лише: — наші пасічники повинні купувати все потрібне приладдя лише у своїх.

Переходячи до дуже важного проблему, а саме скуп і продаж, то тут маємо на думці не тільки головні продукти пасіки, а саме мід і віск, але продаж бджоли чи то з вуликами, чи роями, чи продаж самих маток.

Се дуже важна галузь пасічницької господарки і заграцією існують осібні пасіки, які тягнуть користи лише з продукції роїв і бджільних маток.

Хто має намір продати пасіку, чи то рої і матки власного хову, повинен віднести в цій справі до Пасічничої Спілки у Львові згл. дати в наших часописах відповідні оголошення, але вчасною весною. Хто задумує продавати рої, повинен на час приготувати відповідні транспортівки, а на матки відповідні кліточки. Так транспортівки як і кліточки можна дістати в Пасічничій Спілці.

Найважнішим проблемом в пасічництві є збут меду і воску. Цю справу порушувано вже кілька разів на зїздах і анкетах, та до тепер не зроблено в тій справі майже нічого.

Де причина?

Причина цього лежить виключно тільки у самих пасічників, котрі не можуть чи не хочуть зрозуміти, що за користи малиби при зорганізованому збуті меду. Кождий продає на власну руку, вживаючи часто наші кооперативи та торговельні організації лише як джерело інформації дотично цін ринкових. Коли є добра тенденція і приватні купці купують мід — то все здається в порядку, бо нема нарікань. Як тільки нема збуту, зараз чується заміти і шукається винних.

В цей спосіб не дійдемо до цілі. Продаваймо мід лише нашій організації і примушуймо її в цей спосіб до вишукування ринків збуту.

Лише через зорганізовану працю можна дійти до цілі. Берім приміри з Німців, котрі продають мід і віск лише через свої організації. Те саме роблять пасічники в Познанським і добре на тім виходять.

Длятого учім сусідів працювати раціонально в пасіці, читаймо підручники про пасічництво, купуймо знаряди і продаваймо мід лише через свої організації.

Контролюймо власну працю в господарстві.

Читачі нашого часопису читали вже не раз про це, що поступ і більший дохід з господарки залежить від уліпшення ґрунту, від ліпшого гноіння, та від добору насіння. Признати мусимо, що наш рільник вже не той передвоєнний. Він видів много і навчився багато. Він старається оброблювати вже щораз ліпше свою ріллю, вже сіножати не лишає на Божу волю, старається щораз більше доцільно гноїти чи то стаєнним чи штучним гноєм, а навіть зеленими, він старається дібрати щораз ліпше насіння. Одначе в наших господарствах є занедбане ще одно, про що мало у нас пишеться, хоть воно дуже важне, а то вміти в господарстві працювати.

На це, вміти працювати, в ремеслі та в фабриках вже від давна звернули на чужині, а навіть в нас увагу. Американські учені, як прим. Тейлор або фабрикант Форд зуміли своїми практичними дослідями в варстатах і фабриках, так удосконалити машини і працю людських рук, що

приміром в Америці робітник вміє тепер в двоє і в троє більше виробити і стільки більше заробити грошей при такій самій кількості годин праці, як перед війною. Про це можуть нам сказати наші емігранти, які там цією дорогою майна дороблюються.

Що правда не всі ці способи можна застосувати в рільництві. Та багато вже по війні і в рільництві змінилося на ліпше, головню в Німеччині і на Чехах. У нас до того ще не прийшло і кожний, хто вміє видіти, признає, що многі наші рільники не вміють працювати. Ось один працює-гарує від ранку до останку і так через увесь Божий рік, навіть в неділю відпочити немає часу, а мимо цього нічого не дороблюється, всьо йде йому, як з каміння, в довгі лізе. Знов його сусід, який має стільки само ґрунту, якомсь на всьо має час здається і не спішиться дуже і в неділю відпичне і до церкви в час вбрався і до читальні пополудни між люде піде і йому ліпше ведеться, бо довгів не робить і жиє по людськи.

Чому воно так? Ось чому:

У одного майже шодня чують люде, як він криком, сваркою, а то й побоями підганяє усіх до роботи, видять, як він сам бігає то сюди, то туди по обійстю, так ніби працює аж засапався, та позначки нема ні з його роботи, ні з роботи його родини. Коні не їли, корови неподоєні, в хаті не горить ще, діти поховалися зі страху, або вдають що ніби щось роблять, а кожне дивиться, щоби тато його не зазрів. Тато ходить з кута в кут і кричить „я гарую, а ви всі лінькуєте“, а по правді і він нічо не робить, лиш зі злости змучився. В сусіди нема ні злости, ні крику ні побою, а всьо на час зробиться і то добре. Крик, сварка, біганина з кута в кут, це не робота!

Господар у одної родини вміє розложити роботу на всіх і на себе, вміє використати кожну вільну хвилю, вміє другим спокійно сказати і всі його зрозуміють і вміють працювати, а другий ні сам не вміє розложити собі роботу, ні других навчити і мимо волі закриває свою нездарність тим, що вганяє з кута в кут по подвір'ю та по хаті від самого рана та видячи, що йому якомсь нейде, звальює вину на всіх. Хто з ранку на себе і на всіх добре розложить роботу, вона йде добре. Один запряже коні до плуга за хвилину і вже давно в поле поїхав, другий щось тут і там нипає коло плуга, потім коло коней. Йому льоник десь згубився, то упряжі не годен розмотати, бо вчора недбало кинув і свині позамотували, потім батога шукає, який сам не знати де положив і зізлостившись на батіг, зігнав злість свою накінець на коні і їх без потреби вибив за це, що не стояли, як він батога шукав, немов то вони винні його нерозумові. Скінчилося на цьому, що ще й жінку висварив, бо не зварила їсти в час, хоть вона не винна, бо шукаючи батога не мала часу вогню допильнувати, тай голодний поїхав в поле. Тамтой ситий оре і підспівує, а він голоден, змучений, ледви ноги за собою волочить. А хто винен?

Один слабшими кінми оберне з ліса три рази, а другий сильнішими два рази не може, бо ізза надмірного поспіху, тому що з дому пізно вибрався, десь по дорозі зачепив, щось у возі зломив, та чекає, аж хтось допоможе.

Многі є в нас такі, що він десять робіт нараз хапає, а признаки з цього ніякої, бо він ні одної роботи до ладу непокінчить, лиш всьо порозкидав та в поспіху позабував.

Тому не диво, що в господарських школах вчать тепер хлопців не лиш, як поле обробити, як

гноїти, та як рослини добирати, але також, як міх на плечі двигнути скоро, а не подвигатися, як лопатою копати, щоби менше мучитися, а добре зробити, як корову доїти, щоби докладно видоїти, але так, щоби пальці не боліли, вчать як коні чесати чи запрягати, як працю в господарстві розкладати, як снопи на возі, в стозі та в стодолі складати, як лад в господарстві тримати і много вчать такого, яке на око здається маловажне, а в господарці час гаїть.

Друге, це добір приладів. Знаєш, що скорше наріжеш січки січкарем, як простим різакон, скорше і лекше тачками повозиш збіжжє зі стодолі до комори як на плечах, скорше і ліпше вичистиш збіжжя віялкою, млинком, трієром, як решетом чи шуфлею, скорше і ліпше виореш плугом Сака, як давним своїм, скорше вимолотиш молотілкою як ціпом, скорше скосиш траву косяркою, як косою, скорше зітнеш збіжжя жнивською, як серпом чи косою. Добрі господарські прилади, це дуже велика поміч.

Те саме є у господині. Скорше зварить вона на снідання поживне молоко чи каву, як мало поживну і утяжливу для роботи бараболю. Уміти варити смачно, здорово, а при тім не тратити часу, важне є головню в часах жнив та осінних польових робіт, як копання бараболі, бураків і пр.

У нас господарства є збіжєві. Увесь найбільший час робіт припадає нараз в жнива, так що в часі жнив за ніяку ціну не раз робітника не дістанеш, хоть робітник через всі другі місяні за роботою шукає та марно, бо її немає у нікого. Томуто рільники стараються нині менше управляти збіжжєм, а більше такі рослини, що дають більше доходів від збіжжє, та при яких роботи приходять в інші часи, то є або перед жнивами, або по жнивах, прим мак, тютюн, капусту, помідори, цукрові бураки, городовину, овочі і пр. Тоді менше плодів пропадає, тоді на всьо часу є досить, бо розкладається праця на увесь рік. Ось приміром не один дійшов до того, що йому краший дохід дасть сад, чи молоко, як збіжжє, а праця в садах не припадає в часі жнив.

Хто хотівби записувати, що кожного дня було в господарстві роблене, а які дні чи частини днів були без роботи і чому, той видівби по році, яка сила часу йде в господарстві марно, та як много страти майна і нужди приспорює цілій родині так змарнований час. Тоді не один, розглянувши цю річну книгу робіт, прийшовби до здорової думки, що не одно треба в господарстві конечно змінити, щоби в слід. році вже не було цих страт, не одну роботу занехає, бо буде видіти, що вона безплідна була, а до иншої візьметься.

Праця в господарстві є дуже цінна, та не менше цінною є також плян роботи, який уложити може не рука, не сила, але добра думка. Тому контролюймо свою власну працю, розкладаймо її так, щоби не тратити часу на марно, бо добре використаний час, то також гроші.

М. Творидло.

=====

Кожда кооператива повинна передплачувати часопис

„Сільський Господар“!

=====

Як збільшити приріст риби в селянських ставках?

Озера і стави на західно-українських землях займають около 45.000 гектарів площі. Сама велика власність розпоряджає простором понад 38.000 га. З того припадає на Галичину 12.099 га, а саме на львівське воєвідство 5.516 га, на станиславівське 1.784 га, на тернопільське 4.799 га. Мала власність Галичини скуплює у себе поверх 1000 га ставів. Майже стільки, що Галичина, має ставів і озер Волинь до 11.770 га, а дальше Полісся до 14.459 га. Всі отсі цифри подають нам стан посідання великої власности, під якою не належить розуміти тільки давньої табулярної власности у розумінню австрійської статистики, а взагалі власність і табулярну і рустикальну, якщо вона перевищує 50 га площі. Так то розуміє велику власність офіційна польська статистика. Не можемо подати тут окремих цифр простору озер і ставів Холмщини і Підляша, та окремих цифр для малої власности Волині і Полісся. Вони розпливаються у загальній цифрі, означеній для території дотичних воєвідств, які обіймають і українські землі.

Около 45.000 га озер і ставів на західно-українських землях, се розлогий стан посідання. Він сягає 2/3 стану посідання озер і ставів на цілій території колишньої Австрії і перевищує стан посідання Чехії.

Значіння розлогого стану посідання підносять господарські додатні ціхи ставів. Мають вони добру почву і добре наводнення і тому є вповні пригожі до годівлі риби.

Проф. д-р Віктор Лянганс, управитель біологічної стації в Гіршберг в Чехії, студіюючи галицькі ставища дивувався що при загалом дикій ставничій господарці річний приріст риби сягає 70 - 80 кг з гектара, коли добре плекані чеські

стави дають найвище 30—40 кг. При сім головною рибою галицьких ставів є щука, а мало коли короп, хоч він є найбільш poplatною рибою у ставовім господарстві. Крім сього не слід забувати, що якраз Галичина виплекала у себе питому породу скороспілого коропа... для чужих. Вже в 70-их роках минулого століття спровадила його Німеччина і на північних своїх територіях ввела загальну його годівлю під назвою „galizischer schnellwüchsiger Karpfen“. В р. 1876 і 1885 масово спровадила його з Німеччини Америка (Північні Стани) і годую його під назвою: the german carp, німецький короп.

Попри головну рибу наших ставів, щуку і коропа плекають у нас лина і карася, як ліпші породи. У наших ставах розводяться плотиці як вислід дикої ставничої господарки. Одначе й плотиці находять у нас масово покупців.

Видатність наших ставів мимо родючої почви (за виїмком Полісся) все таки з причини дикої господарки є низша як ставів в краківським, люблінським, а навіть лодзьким і варшавським, бо приміром подільські наші стави є тепліші і мають видатливе і родюче льосове підложе. Винна тому здебільша дика господарка, недостача належитої управи дна ставу, нехоть до штучного зарибнення ставів. Здаємося на щедрість природи.

Хоть захоплення проф. Лянганса з причини річного приросту галицьких ставів у порівнянню до чеських було оправдане, то не можемо бай дуже дивитись на це, що річні прирости риби в ставничих господарствах в Польщі залежно від почви, якости води і способу господарки, сягають навіть до 400 кг річно.

Наші господарі, що є власниками ставів, повинні при нинішній грошовій скруті застановитися над повищою цифрою, повинні знати, що побільшення доходу з їх ставів лежить тільки в їх руках.

Охорона краси природи.

Отсим бажаю зацікавити ширше громадянство охороною як краси природи, так і природних та культурних памяток. Так важному питанню для нашого народу треба присвятити куди більше місця, я однак омежуюся на загальне пояснення, в чім лежить значіння охорони краси природи та ціль охорони природних памяток. Коротко начеркую працю інших народів на сім полі та піддаю думку, як нам до того взятися.

Памяткою є кожна річ, яка пригадує нам минувшину. Культурні памятки говорять до нас про наше минуле. На них опирається любов до Батьківщини, любов, яка впливає з подиву та пошани до славних геройських чинів наших предків. Кожна памятка природна, культурна, чи історична, є дуже цінною для науки та загально для народу. Такі памятки є виховуючим чинником для нинішнього покоління. Вони вказують на здобутки наших предків, представляють їх нам наглядно та порівнують минувшину із теперішністю, звязь людини нинішньої із предками.

Ми зараз живемо в добі величезних поступів науки та техніки, життя йде безоглядно вперед, а свої потреби черпає всесторонно — з усіх можливих жерел: Безоглядністю цивілізації зменшилося царство первісної природи переминою в поля, городи, парки, ломи. Падають ліси під ударами сокир, зникають гори (при експлуатуванню каменя, вапна, глини), переминюються корита рік,

а на місци старої природної краси залишаються понурі, сірі технічні будівлі, румовища та пустиня. Як поступ техніки так і людська ненаситність нищать природу, це наглядно бачимо в Дальмації. Там із чудових гір, покритих лісами, залишилися мертві, сонцем висушені скали. Те саме бачимо у полудневій Франції. Безоглядністю модерної людини та її ненаситністю краса природи або раз на завсіди булаби знищена, або жалкою руїною осталасяби. Вигинули звірі, птахи, або зістали здеятковані, деякі рослини залишилися мало численними, дуже рідкими, а то й зовсім зникли.

Нам сучасним треба мати однак стало на увазі, що природна краса, яка ще нам залишилася, є нашим найціннішим майном, якому грозить неминуха загибель з поступом часу! Якщо ми в час неподумаємо про охорону природної краси (чи культурних памяток, так пізніше зруйнування природи вже ніщо не зможе нам захоронити. Тим пекучішою та актуальнішою ця справа являється у нас на Україні, яка в більшості сама по собі рівниною, а де там мало деревини. В зах. Україні маємо вправді чудові гори, лісом вкриті Карпати, які однак засуджені мабуть на винищення. А ці рештки лісів, гайків, чи поодиноких дерев на наших Поділлі, які мають цінність історичну, наукову чи естетичну, зникають, а то і зовсім зникнуть нищені несвідомою людиною. Кожний свідомий селянин повинен негайно стати на сторожі та захоронювати від неминучої заглади це, що що дасться захоронити. — У своїй околиці треба самому підшукувати цінні природні та куль-

Поучення про раціональну ставову господарку найдуть вони в праці о. Юліана Гумецького: „Рибальство в малих господарствах“. Праця ся видрукована є в пропамятній книзі „Першого українського просвітно-економічного конгресу“ скликаного Т-вом Просвітою у Львові в році 1909. Пропамятна книга містить в собі крім сього багато цінного матеріалу і повинна знаходитися в кождім кружку „Сільського Господаря“ чи читальні як постійний дорадник і просвітитель нашого села.

Рівнож президент Краєвого Товариства рибальського в Кракові д-р Фердинанд Вількош написав ядерний нарис про „Годівлю риб в малих ставках“ („Hodowla ryb w małych stawach“ — Kraków 1909), де в приступний спосіб вияснені є основи раціональної ставничої господарки у селян.

Через зиму повинні наші господарі запізнатися з основою доброї ставничої господарки, щоби з весною при помочи Краєвого Т-ва господарського „Сільський Господар“ приступити до зміни дикої господарки на раціональну.

Покищо під осінь слід до сеї зміни належно приготуватися. Маю тут на думці у п р а в у д н а с т а в у.

Риба в ставі не жиє водою, а природною по живою, яка витворюється у воді залежно від її якости та якости почви, що творить дно ставу. Чим богатша у кормові часті вода і дно ставу, тим обильніше розвивається т. зв. плянктон, це є органічні єства звіринної і рослинної породи, якими живиться риба.

Якість води є мало залежна від власника ставу, натомість якість дна ставу залежить тільки від нього. Навіть найродючіша почва ставового дна тратить силу, закисає, коли її не плекаємо, плянктон не твориться і риба немає поживи. Тому дно ставу потреба управляти.

Найліпшим способом удержання родючости дна ставу, а тим самим кормової сили води

є спуст води в осені. Відкрите дно ставу через зиму вимерзне, верхня його провітриться й скришиться, а шкідливе рибама рибальство вигине.

Однак часто саме вимороження дна є недостаточне. Коли став роками був неспусканий, земля в нім закисла і поросла шуваром, комишем і иншою хоптою, потрібно по спущенню виорати або викопати, хопту і закисле дно ставу повапнувати паленим вапном, головню коли почва є тяжка. На 1 гектар потреба раз на 5 літ 40—60 метричних сотнарів паленого вапна. Вапно по його спорощуванню в купках (при гашенню вапно само розпадеться) належить рівномірно розправити граблями по дні ставу.

Коли почва є мірно родючою, або і ялова-піскова, виплатиться згноїти дно ставу обірником. До сього добре надається обірник по безрогах, яким нерадо навозимо наші поля. Щиро піскове дно можемо поправляти, навозячи його родючою глинявою землею з додатком опоки-марглю.

Коли наше ставище вапнуємо, то заливши його водою на весні, не пускаємо сейчас нарибку, але для обережности аж по 14 днях. Вапнування переводимо тільки осінню.

Занедбані закислі і зарослі стави не можна справити тільки через одну зиму. По викопанню хопт і удобренню землі в осени та виоранню дна на зяблю, з весною обсівемо ставище люпином (вовкинею), викою або сумішкою вівса з травами. Коріння і биля чи стебла отсих рослин заляні опісля водою творять добре підложе для розвою плянктону.

Від належної управи дна ставу і від обсади його добрим нарибком залежить головню видаток з рибної господарки.

Не здаваймося на те, що нам дасть дика природа, а працею свого мозку і рук добуваймо від нїї щедріші дари.

Юліан Павликовський.

турні пам'ятки, які заслугують на охорону людини. Рідкі та визначні рослини замітні високим віком чи иншими характеристичними прикметами визначні дерева мусимо хоронити. А таких цінностей чимало знайдеться. — Та не лишень рослини, чи звірі, але також деякі типові села чи окремі хати, цінні архітектурно, повинні ми теж хоронити. Кожда країна має свій спеціальний характер. Сему характерові приналежали і жителі тих країн із своїми будівлями, церквами кладбищами, із своїми звичаями, традицією, а то і славною минулистю. У нас на Україні знайдеться чимало таких характеристичних країн, де знищених культурою ні технікою — от хочби села, луги та гаї повздож Дністра та Дніпра, деякі карпатські околиці. Наші села в повені зелені, квітів вишневих садків, гуцульські типові села, церковці. Те все являється дорожнім народним майном, який ми сучасні повинні зберігати та передавати своїм внукам, як цінність культурну, чи естетичну.

Правдою є, що ми маємо на рад України може найцінніший в Європі наш народний степовий заповідник „Чаплі“ (Асканія Нова), в якому зберігаються останки вже вигинулих, чи вигибаючих звірів, рослин та дерев. Однак на сему заповідникові не сміє у нас закінчитися охорона природних крас. Поляки заклали заповідник (хоронену область) в Татрах. Згадує, що і у нас появилася була думка захоронити найгарнішу частину наших гір Карпат перед експлуатацією в котрійсь числі „Ілюстр України“ (мабуть з 1914 р.) Чи не можнаб тепер знова видвинути сю

думку на денне світло? Однак кладу на серці цим гурткам людей, які хотілиб поважно сим дуже пекучим питанням зайнятися, що мусилиб дискусією на цю тему обмежити до мінимума, а старатися негайно закласти Карпатський заповідник. — У нас по всій Україні чимало знайдеться місць а то і цілих околиць, де живе ще пташня (чаплі, дрохви, орли, соловії) зовсім вільно в природі — в Європі майже зовсім винищені; чи звірі (як медведі в карпатських дебрах), чи навіть рослини (тиси, кедри). Якраз такі околиці, чи певні місця, повинні в першу чергу стати під охороною місцевого населення. Звірам та птахам повиннаб залишитися змога життя серед їхнього середовища змога гніздження на місцях ними облюблених. — Пригадую собі, що в Ходорові було дуже много соловіїв, птахів зовсім винищених в Європі. Чи не можнаби залишити той клаптик ними облюбленого місця не нарушеним, обгородити його (головню перед котами — найбільшим шкідником пташні!) і колиб треба було цю землю викупити, то певно знайдуться люде, які збіркою переведуть сей плян в життя. По усій Європі закладають і поодинокі люди резервації хочаб дуже малі, але тим більше цінні. — Старші і свідомі селяне та громадяне мали навчати сільську молодіж, щоби не нищила гнізда, невибирала яйця, небивала, неловила до до сітей таких пташків, які для сільського господарства приносять дуже цінну користь нищенням шкідливих комах та гусениць. Нашим хлопцям-пусто-полюхам можуть дати заняття збиранням гусениць, нищенням капустяків, хрущів, мишви та бурянів

Дещо про каїніт.

Наші селянські господарства звертали до тепер замало уваги на каїніт. В декотрих околицях, де уживання інших штучних навозів є вже досить розповсюдженим, про каїніт ще мало хто знає. А він є дуже потрібний деяким нашим землям, а разом найтанший з поміж усіх штучних навозів.

Каїніт, як потасовий навіз (крім потасу має він дещо соду, хльору та магнезії) є навозом одностороннім. Він звищує в землі лише кількість потасу. Тому щоби досягнути ліпший урожай, треба рівночасно додати землі ще і фосфору (суперфосфатом, томасиною) азоту (салітрою, азотняком, сірчаном амонієм) та вапна, бо всіх тих первнів звичайно в землі замало. На жаль із наших рілників, що уживають штучні навози, мало хто розуміє цю справу як слід.

З того виходилоби, що уживати каїніту самого є нераціонально. Є однак рослини, які потребують більше потасу чим інші і під такі слід навозити навіть самим каїнітом. Сюди слід зачислити передусім бараболі і бураки, що завдячують потасові свій крохмаль та цукор. Часом навіть ізза недостатку потасу появляються на листю бурків та бараболі темні плями, що опісля поширюються на листок, так що листя скручується та усихає. Дуже оплачується навозити каїнітом сіножати і пасовиска. Тут також повинно уживатися його враз із іншими навозами, як томасиною, вапном, однак і сам каїніт оплачується добре. Від каїніту гине мох та дика хопта, а розростаються трави і бальдашковані пр. кмін.

Каїніту можна уживати також і до нищення бурянів в засівах. До того надається найліпше дрібний каїніт, нароком мелений в тій цілі. Найбільше уживають його до нищення гірчиці. Розсівається його раненько з росю, або в день по

(нищучи їх цвіти, плоди та зриваючи цілі рослини). А хлопці скоро найдуть замишування до цієї праці а так допоможуть нашим господарям збільшити врожай.

А тепер декількома словами натякну про організацію природних та культурних памяток у інших народів. Брак місця не дозволяє ширше про його діяльність розповісти.

Із дуже сильною організацією стрічаємося у Німців. Її там звуть „Heimatschutz“¹⁾. Програмою цієї організації є охорона природних, археологічних (старовинних), історичних та народних памяток; охорона характеру поодиноких країн, міст і сіл. Підвідділами цієї організації є „Naturschutz“²⁾ та „Naturdenkmalpflege“³⁾. Ці підвідділи обмежуються головню на охорону природи та природних памяток а то геологічних, ботанічних і зоологічних. В Швайцарії у Женеві заложено т. в. „Association pour la protection des plantes“⁴⁾, яке проявляє дуже живу діяльність. — В Чехословаччині існує т. в. „Svaz československých spolků pro okrašlování a ochranu domoviny“⁵⁾. Метою цього союзу є охорона природи, природних памяток, оздоба міст та сіл садами, діточими грищами (садками), засаджуванням овочевих дерев повздож доріг, та заліс-

ночі, коли листя гірчиці вогке, так щоби він прилип на листі. Дається тоді 2—4 q на морг, залежно від кількості гірчиці. Добре є змішати його із 1/8 частею азотняку. Каїніт випаляє найкраще гірчицю молоду, з 2—4 листками, причім збіжови майже не шкодить, бо мало його задержиться на вузких та похилених збіжових листках. За се на горох, біб лубін та інші широколисті рослини не можна сипати каїніту, бо спалить не лише гірчицю, але і саму управну рослину. Молодий осет гине від каїніту вже по кількох годинах. Каїніт нищить рівнож кукіль, кропиву, підбір, сосонку. Можна його ужити і до нищення перстенцю (канянки, золоті нитки) та інших галапасів. Сильне гноїння каїнітом разом із навозами фосфоровими є середником против ростином хоробам нпр. ржі збіжовій. Також хороби бараболі, як зараза бульбана, струпи, барароляний рак, не кидаються так сильно на поля навожені каїнітом. Покроплювання овочевих дерев розчином каїніту береже їх від ріжних зараз. Навоження поля каїнітом хоронить також рослини перед ріжними шкідниками як слимаками, гусіницями та винищує дротяники і борозняки.

Так отже каїнітом додаємо рослині не лише потрібного їй корму — потасу, але також хоронимо її перед недугами та шкідниками. Каїніт годиться на всякі землі, крім дуже тяжких, найліпше на легкі, піскуваті, бо задержує вогкість. Навозиться його в кількості 3—5 q на морг, найліпше під осінь. На тяжкій землі уживається тільки потасової соли. Сіль тога має в собі два до три рази більше потасу чим каїніт, проте навозиться їй менше.

агр. Мосора.

Ширіть друковане слово!

нювання пустарів. — В Америці заліснювання мочарів та пустинь завдячують святу т. зв. „Arbor day“ (свято дерев). — Охорону старих дерев заведено в Німеччині, Швайцарії та в Америці. В Німеччині (в Прусії старанням проф. Conwentze зроблено спеціальні списки старих дерев та ріжні записки до них. В тій цілі видають т. зв. „Merkbücher“ (записні книжки) про поодинокі провінції.

Я вже повище згадав, що кожний громадянин, тож і свідомий селянин мавби зберігати природну красу. Найбільших успіхів можуть здобути на тім полі сільські учителі. — Лишень вихованням можемо зискати тривалі успіхи! Тільки вихованням повернеться пошана до праці, якою зродилася мочуча будівля людської культури. Потрібно виховувати замишування людини до природи, до його оточення. Тоді зможемо пробудити в людині порозуміння про сліди минулих культур, спомини на діла та змагання наших предків. Так пояснимо людині звязь та гармонію його життя із життям природи; лише так введемо його із варварського нищення природи. Отсе є головною метою охорони природної краси! Виховання мусимо зачати від дітей! Мусимо однак виховувати не словом, чи друкованим письмом, але головню добрим приміром. Exemplum trahunt (приміри поривають)! — Учителі можуть нпр. дітям роздати насіння цвітів. Діти ці цвіти мають самі виплекати. Пізніше можна улаштувати виставку дітьми виплечаних цвітів. Цю виставку можна злучити із святом, та розданням нагород

1) Охорона Батьківщини.

2) Охорона природи.

3) Охорона природних памяток.

4) т-во охорони рослин.

5) Союз чеських кружків про оздобу та охорону Батьківщини.

Що таке охват?

В попереднім номері „Сільського Господаря“ писали ми, як поїти худобу і згадали про те, що кінь може дістати охвату, коли зігрітий напється зимної води.

Охват, це раптовне запалення передніх копит ізза напоєння зігрітого коня холодною водою, або коли вігнати його в зимну воду по довгій, твердій дорозі. Кінь може дістати також охвату, коли розігріється і зараз наїсться зеленої конюшини з росю.

Хорий кінь на охват ходить швидко, передні ноги висуває на перед, ступає на пятах, а задні ноги підсуває під себе. Як наступити на копито, або як коваль ударить по нім кліщами, то кінь нагло відхоплює ногу. Охвачені копита горячі.

Як лічити хорого коня на охват?

1. Зняти підкови і поставити коня на сухій соломі.
2. Робити на ноги зимні оклади водою з ле- або снігом, оцтом і глиною, або запровадити коня в холодне болото.
3. Натирати віхтями по цілому тілі.
4. До жолудка дати соли глянберської ($\frac{1}{4}$ кг.).
5. Ноги натирати 2 рази денно мішаниною з камфорового спирту ($\frac{1}{2}$ шклянки), терпентини ($\frac{1}{2}$ шклянки) і олію (2 ложки).
6. Кормити лиш травою або сіном, а не давати зерна.
7. Від 2. дня по запаленні треба коня проваджувати два рази денно по піску або м'якій землі.

Це все може зробити сам господар без помочі лікарської. В разі острого перебігу треба завізвати ветеринарного лікаря, щоби пустив кров з жили

на шиї, щоби зашіпив адреналіни, ареколіни, або метилію саліцильового. Коли занедбати лічення охвату, то в копитах збирається гній і злізає рогова пушка. По кождім охваті лишається згрубіння на копитах, подібне до карбу на рогах корови. Коні, що раз перебули охват, мають нахил до навороту. Тому при купаванні коня треба звернути увагу, чи кінь не має поперечних карбів на передніх копитах.

Інж. Микола Хомишин.

Чи добрий є рідкий посів?

Коли зачали уживати машин до сіяння, показалося, що зерна висівається при тім далеко менше. Люде думали, що із такого посіву збіже буде рідше, а зерна буде менше. Одначе вислід показався якраз противний — зерна було більше і дорідніше.

Лучається нераз при машиновім сіянню таке, що часом якось цівка забєся так, що сіялка лишає один рядок. Опісля запримічуємо в сусідних двох рядках стебло і зерно дорідніше. На місцях знова, де було посіяно густіше, видно з початку буйнійший поріст, однак незабаром показується, що стебла на тих місцях слабші, а зерно гірше.

Наведені приміри показують, що висіваємо на загал більше зерна, чим треба. Слідувало б отже сіяти рідше, по перше, щоби заощадити на насінню, а по друге, щоби збір зерна і соломи був більший. При тім однак треба звернути увагу на такі річі:

Наші поля є сильно занечищені всякими бур'янами, а передусім гірчицею. Коли на такім полі посіяти рідко, то бур'ян заглушить збіжа. Сіяти рідше можна лише на такій землі, де винищено хопту. Крім сего, насіння мусить бути чисте, без піску і камінців, без зерняток бур'янів, здрове і не ушкоджене. Дальше мусить мати воно

власителєві найкращої цвітки; дати при цій нагоді виклад про охорону рости та звірят; про засаджування дерев, кушів та плекання цвітів довкруги хат та на вікнах. — Учителі, родичі та усі вихователі дітей памятайте на це, що побут в природі життя серед неї, пізнання тайностей Неньки-Природи, любов до усього, що живе, виховує сильну індивідуальність, сталеві характери! — Беріть діти шкільні і школи неповинні до природи, научіть їх пізнавати рости, пташки, дерева, пізнавати красу рідної країни. Вказуйте, як довго така рости мусить рости, заки розцвіте, видасть плоди.

В Америці діти навіть складають присягу, наводжу тільки першу точку: „Присягаю, що самовільно не знищу ніодної деревини, ані цвітки а птацтво буду охоронювати“. — В Орегоні, державі півн. Америки, на усіх народніх школах заведено науку о охороні звірят. На цю тему учителі кожний день присвячують чверть години. Гідні приміри до наслідування!

Зберігаймо історичні, природні та культурні памятки! На старих деревах, скалищах, руїнах умістім відповідні таблички з написю, чим ця памятка для нас цінна та із зазивом охорони. Фотографуймо такі памятки, гарні природньою красою околиці, села, чи визначнійші місця а із таких світлин з поясненнями можемо видати дорогоцінну книжку п. з. „Краса нашої Батьківщини“.

Звертаємося до усіх людей доброї волі, охочих посвятитися своєму народові: — Старайтеся

піднести наші села із боку естетичного та гігієнічного на висоту культурних сіл інших народів. Село, це зеркало культури народу! Колиж ми порівнаємо стан нашого села із селами західних держав, так побачимо, що в нас багато поля не зорано, багато праці ще остається. Мусимо всіх сил доложити, щоб не остати нам далеко позаду на шляху до світлої будуччини. Нехай не посміє над нами сміятися чужинець-турист. До удержання чистоти в селі, в хатах, на обійстю непотрібно грошей, лише трохи праці та доброї волі. Даймо почин в однім селі, прикрасім його деревиною, вирівнаймо дорогу, заховаймо гній в невидне місце, усуньмо сміття, приберім хати в цвіті. Урядім опісля в такому селі свято пр. засадження памятної деревини чи т. п.; зійдуться селяне, сподобають собі цей порядок та чистоту, тай собі почнуть це заводити у своєму селі. — Моїм горячим бажанням є, щоби отся маленька праця дала почин до великого діла — а тогді ціль цієї статті буде сповнена.

Під кінець своєї статті звертаюся ще раз до усіх наших свідомих селян, сільської ітелігенції — дбайте про красу наших сіл, хороніть природу, природні та культурні памятки. Можемо ще много захоронити; много виконати про звеличання наших сіл. До цього потрібно терпеливості, енергії в зберіганню цих цінностей перед шкідниками. Потрібно любови до рідного краю, посвяти для свого народу.

Баричко Василь.

Прага.

З РУК ДО РУК! ВІД ХАТИ ДО ХАТИ! ВІД СЕЛА ДО СЕЛА!

Просимо передати отсю відозву Вашим Своякам і Знайомим або вивісити на видному місці, де булаби доступна для кожного.

Селяне, Рільники!

Рікрічно засипують Ваші села чужі і ворожі Вам фірми численними захва-люючими відозвами друкованими на українській мові і надуживають Вашого довіря; коли Ви приглянетесь адресі такої „механічної ткальні“, то сконстатуєте, що вона поміщена при тій самій вулиці і під тимсамим числом що й попередніх років, але щороку змінює назву фірми. Нащо ті часті зміни фірми? Хіба лише на те, щоби якнайбільше визискати кожного, хто до неї попаде.

Від кількох літ, як Вам відомо, існує у Львові, при вул. Городецькій ч. 95 і 97, одинока українська Акційна Спілка

„ПОЛОТНО“

власність Українських Центральних Кооперативних Установ.

Акційна Спілка
у Львові

Завданням Спілки „ПОЛОТНО“ є піднесення добробуту нашого народу через купівлю, обміну і експорт

СИРІВЦІВ ЛЕНУ І КОНОПЕЛЬ

і тому Ви повинні звертатися з продажою і обміною своїх сирівців виключно і з повним довірям до одинокої української Спілки „ПОЛОТНО“ у Львові, і не віддати ані одного кілограма тих сирівців в чужі руки.

Хай також не буде Вам чужим клич: „Свій до свого!“

Спілка „ПОЛОТНО“ удержує для обміни лону, конопель, клочча, вовни і пряжі і продажі за готівку великий склад фабричних і селянських білених і сирових полотен від найдешевших до найдорожших сорт, великий вибір обрусів (настільників), рушників (утиральників), різних перкалів, всипів і пошевок (наволочок на подушки), цайгів, шевйотів, сукон зимових і літних хусток, коців (ковдер, одіяла), та мотузяних виробів, як паси і линви до машин і других господарських потреб, шлії, ліци посторонки, уздечки і інші.

В дорозі обміни без доплати можна одержати поготно:

За 1 кг. чесаного лону	I. сорти	1'50 до 2'— метрів.
„ 1 „	II. „	1'20 „ 1'75 „
„ 1 „ нечесаного „	I. „	0'90 „ 1'25 „
„ 1 „ „	II. „	0'75 „ 0'90 „
„ 1 „ миканки „		1'20 „ 1'75 „
„ 1 „ клочча „	I. „	0'90 „ 1'25 „
„ 1 „ „	II. „	0'60 „ 0'75 „
„ 1 „ тонкої пряжі лону		1'80 „ 2'25 „
„ 1 „ середної „		1'35 „ 1'75 „
„ 1 „ грубшої „		1'— „ 1'20 „

За 1 кг. чесаних конопель	I. сорти	1'35 до 1'50 метрів
„ 1 „	II. „	0'90 „ 1'25 „
„ 1 „ нечесаних „	I. „	0'75 „ 0'90 „
„ 1 „ „	II. „	0'60 „ 0'75 „
„ 1 „ миканки „		0'90 „ 1'25 „
„ 1 „ клочча „	I. „	0'75 „ 0'90 „
„ 1 „ „	II. „	0'60 „ 0'75 „
„ 1 „ тонкої пряжі конопель		1'50 „ 2'— „
„ 1 „ середної „		1'25 „ 1'50 „
„ 1 „ грубшої „		0'90 „ 1'— „

При повисшій обміні розуміється полотно жовте (меткаль або так зване військове) і полотно фабричне білене тої самої якості. За гірші сирівці, третих і четвертих сорт, видаємо відповідно меншу кількість полотна. Хто хоче одержати більше полотна або мануфактури як висше подано або товарі лучших сорт, мусить доплатити, причім ті доплати числимо по фабричних цінах.

СЕЛЯНЕ! Звертаємо Вам увагу на чищення і чесання своїх сирівців, бо за чисті і вільні від терміття сирівці випаде обміна для Вас значно кориснійше. Чисте клочча є дорожше від нечесаного лону або конопель. Впрочім з терміття фабрика нічого виробити не може. Миканка не зачислюється до чесаних сирівців, а мички треба розторгати на щітках, бо такі ціняться дорожше.

СПОСІБ ПОСИЛАННЯ СИРІВЦІВ: При нинішних високих коштах подорожі являється найкориснійше посилення сирівців збірно від кількох або кільканайцятьох господарів або навіть цілих громад нараз, що можна зробити через місцеву кооперативу, або в тій цілі вибрати в поміж себе довіреного громадянина, який занявбися висилкою сирівців до нас і переведенням обміни після бажань кожного. При таких посилках мусить бути до сирівця прикріплена адреса кожного властителя, щоби сирівці не помішались. Перевіз більших посилок сирівців залізницею оплачуємо самі. Хто бажавби бути особисто при виміні, повинен не скорше як шестого дня по їх наданню виїхати з дому, бо инакше буде ждати прибуття посилки у Львові. Передтим треба нас повідомити, щоби задержати посилку до особистого приїзду. Всі посилки просимо адресувати на головний дворець. Для приїзжих селян маємо кімнату на нічліг. — Пробки, цінники і поучення висилаємо кождому.

Пошукуємо співпрацівників для нашої Спілки на кожду місцевість.

„ПОЛОТНО“

Акційна Спілка

у Львові, вулиця Городецька ч. 95 і 97,

напроти головного залізничного двірця.

Доїзд з двірця Львів — Підзамче трамваєм ч. 5.

АНОНС.

Всякі лікові і промислові рослини, цвіти, овочі, насіння, коріння, кору, мохи в сухому стані купув в кождій кількості: **ТЕОДОР ПАНИЧ у ЛЬВОВІ**, поштова скритка 96

Офerti з пробками можна слати на адресу Спілки „ПОЛОТНО“ враз з сирівцями лону і конопель і там про міняти ті артикули за мануфактуру. — Продаємо ілюстрований підручник для збирачів рослин

ВІД ХАТНІ ДО ХАТНІ! ВІД СЕЛІ ДО СЕЛІ!

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас.

Селеніє, Рідніки!

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

Від кількох літ, як Вам відомо, існує у Львові, при вул. Гоголівській № 25 і 27, однієї українська Акіїна Спілка

„ПОПОТНО“

власність Українських Центральної Кооперативної Установи

СНІВІВІДІВ ЛЕНІ І КОНОПЦІ

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас.

Вид товару	Ціна за одиницю	Ціна за 10 одиниць	Ціна за 20 одиниць	Ціна за 30 одиниць	Ціна за 40 одиниць	Ціна за 50 одиниць
Сніг	0.10	1.00	2.00	3.00	4.00	5.00
Відід	0.15	1.50	3.00	4.50	6.00	7.50
Лені	0.20	2.00	4.00	6.00	8.00	10.00
Конопці	0.25	2.50	5.00	7.50	10.00	12.50
Відід	0.30	3.00	6.00	9.00	12.00	15.00
Лені	0.35	3.50	7.00	10.50	14.00	17.50
Конопці	0.40	4.00	8.00	12.00	16.00	20.00
Відід	0.45	4.50	9.00	13.50	18.00	22.50
Лені	0.50	5.00	10.00	15.00	20.00	25.00
Конопці	0.55	5.50	11.00	16.50	22.00	27.50
Відід	0.60	6.00	12.00	18.00	24.00	30.00
Лені	0.65	6.50	13.00	19.50	26.00	32.50
Конопці	0.70	7.00	14.00	21.00	28.00	35.00
Відід	0.75	7.50	15.00	22.50	30.00	37.50
Лені	0.80	8.00	16.00	24.00	32.00	40.00
Конопці	0.85	8.50	17.00	25.50	34.00	42.50
Відід	0.90	9.00	18.00	27.00	36.00	45.00
Лені	0.95	9.50	19.00	28.50	38.00	47.50
Конопці	1.00	10.00	20.00	30.00	40.00	50.00

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

„ПОПОТНО“

Акіїна Спілка

у Львові, вулиця Гоголівська № 25 і 27.

накази товариства записані в реєстрі

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас.

Ваша особиста відповідальність за вибір товару, який ви купите, лежить на вас. Ми не можемо нести відповідальності за вибір товару, який ви купите.

велику силу кільчення*) та позбавлене зародків сіни (через відповідне байцювання).

Потім коли хочемо через рідший посів осягнути більший урожай зерна та соломи, а при тім заощадити на насінню, мусимо бути певні, що є до того дані всі висше наведені умовини. Найліпше випробувати вперед кожне поле малими парцелями, бо не всяка земля відповідає однаково на рідкий посів. Без випробування землі і насіння до того не берімся.

Як відгадати наперед, кілько барабол зберемо з поля?

Часто радіб ми знати бодай в приближенню кілько барабол вкопаємо з поля, щоби ми могли наперед приготувати відповідну кількість фірчи мішків, або як хочемо бараболі продати чи купити ще з землі невикопані.

Поступаємо притім зовсім просто: Треба викопати кілька корчів барабол з різних місць поля. бараболі викопані разом зважити, а вагу барабол поділити через кількість викопаних корчів. Так дістанемо пересічну вагу одного корча. При тім вибираємо корчі гірші, середні та ліпші, а вказівкою є для нас (хоть не зовсім слушно) зверхний вигляд гички. Опісля пересічну вагу одного корча множимо через кількість корчів на поли.

Кількість корчів обчислимо так, що зміримо віддалення між ними в рядку та віддлення рядків від себе.

Для приміру наведу пересічну кількість корчів на 1 га (1 га = 1³/₄ морга)

При віддаленню

рядків	а корчів в рядках		
	30 см.	35 см.	40 см.
	є на 1 га корчів		
5 см.	66 667	57,143	50,000
55 "	60 606	51 945	45,454
60 "	55,555	47,619	41,667

М.

Зелене гноіння.

(Подає чеський господар Фр. Кроб в Мутейовицях.)

Радо випробовую стан і силу свого ґрунту. Літом ходжу що дня в свої поля і приглядаюся, як кожний плід розвивається, які потреби має ця чи друга рослина, щоби ліпше розвивалася і ту прийшов я до пересвідчення, що дуже добрим а та ним гноєм є зелений гній.

Ще за воєнних часів, як був брак добрих штучних гноїв, а на нас рільників накладали розказ, кілько зерна хто має дати, а постановив сіяти більше жита. Та де його дати?

Задумав я дати жито по житі. Під перше жито, що йшло по мішанці, гноїв я компостом. Було не зле, але колос був малий, бо у нас годі було тоді дістати чилійської салітри, цього головного гною. Як зібрав я жито, зараз спокладав стерню і всіяв гірчицю, заволочив та повалував. Невдовзі гірчиця зійшла, та буйно зазеленіла, а невдовзі доросла на 80 см. Тепер не знав я, чи маю її скосити на пашу, як то мені многі господарі радили, чи приорати як зелений гній. Взяла верх ця друга думка, я взявся до своєї любої гірчиці, повалував і борозду за бороздою

*) Як перевести пробу кільчення, гляди 3 ч. „Сільського Господаря“ стор. 33.

приорав. Признаюся, що мало серце не вискочило з жалю, що так багато паші приорую, бо аж тяжко приорати приходило, так багато її було.

Потім засіяв я те саме жито, яке я з того самого поля зібрав. До зими воно зійшло гарно, дістало красну зелену барву, виглядало сильніше, як попередне.

Я вже не міг діждатися весни, а як прийшла, то я майже щодня був коло жита, так воно мені подобалося. Росло буйно, було сильне, я знов не міг діждатися, коли вистрілить в колос. Та як несподіванку робило мені стебло, то подвійну несподіванку зробило колосся.

Парцеля, про котру пишу, має 33 арів (прим. ред: морг має 57¹/₂ арів, гектар має 100 арів. парцеля п. Кроба, це третя часть гектара). Попереднього року зібрав я з неї 900 кільограмів жита, а тепер по зеленім гноєві 1400 кільограмів. І що за зерно в порівнанні до попереднього!? Вже не жалувал я цього, що приорав гірчицю. Потім практикував я з нею на других парцелях, та нині дякую гірчиці за добрі збори з мого поля і за легку працю, бо і слідуоча орка йде дуже легко.

І штучні гної ціну високо, та на моє 6 гектарове господарство всіваю їх що року 25—30 сотнарів, але і від зеленого гною не відступаю.

Від редакції. Поміщаючи лист чеського рільника, додаємо, що є краї, де цілі господарства опираються тільки на зелених гноях, бо господарського скоту не можуть тримати тільки, кільки потреба для вигноєння поля. У нас це конечно тим більше, що нині штучні гної є дорогі, а не кожного господаря стати на готівку, щоби їх купити на одобрєння ґрунту.

Про це, що можна сіяти на зелений гній, кілько і коли, ми писали вже в попередніх числах нашого часопису.

Сіяти ще цього року насіння зелених гноїв вже пізно. Радимо вже ранною весною всівати в збіжжа (жито, ячмінь, овес) хмелеву люцерну, або інкарнатку, чи сумішку з обох, а на пісковатих ґрунтах сераделю. Лубін мож також сіяти ранною весною, але не в збіжжа, а лиш як головний плід.

Увага може вже не на часі, але важна на будуче.

(Боронувати підклад, чи ні?)

В переїзді через наші села зауважав я, що селяне вже навчилися підкладати стерниша зараз по зложенні зжатого збіжжа в копи, чи по звезенні до століл. Це вже поступ великий. Та при цім роблять вони одну і то дуже погану в наслідках помилку. Вони не боронують (не скородять) підкладу. Воно зле, тож хоть пора вже спізнена, мусимо на будуче звернути на це зло увагу. В підкладі ходить о це, щоби зараз по зборах витягнути і вигубити в ґрунті всяку хопту, що висипала в ґрунт своє насіння. Це насіння можна вигубити не як стерниско лиш спокладаємо, але як зараз по підкладі зборонуємо. По бороні починає насіння хопти кільчитися і як ціле поле зазеленіє, витягаємо його бороною.

Як ми не зборонуємо поля по підкладі, то лиш деяке насіння хопти зійде, бо многі зерна остануть неприкриті землею, вони дальше будуть лежати так як лежали на стернищу і аж як ріллю засіємо збіжжам і заборонуємо, вони враз з ним зачнуть кільчити.

Дехто каже, що це добре лишати ріллю спокладаною, а не боронованою, бо вона з верха на сонці перегорить, перероблюється. На це відповідь така: Булаби це правда, як що поле булоби чисте, без насіння хопти. Одначе такого чистого поля нігде не найдете, бо за цілий рік вітер, пташня та вода нанесе з других піль так багато насіння всякої хопти, що господар мусить старатися її вигубити. Як не вигубить, то вона за всьо найбільше нашкодить. Перший спосіб позбутися її є борона зараз по підкладі, бо по ній лиш це насіння сходить і тоді є добра нагода його ще перед засівом витягнути. По засіві ще допоможе хиба полоти, та це дороша річ.

Лиш вогкаву ріллю не можна боронувати зараз, а лиш зачекати аж рілля стряхне, але не довше як 2—3 дні. М. Т.

Маленьке джерело збогачення нашого народу.

(Дешо про рибне господарство).

Нужда, — страшна, застрашаюча нужда скрізь по наших селах. Народу намножилося така сила, як майже ніде на світі, а земля не множитья. Тимчасом кидають наші селяне сво бідненькі хати і йдуть за море, або за границю, бо там блищить маленька надія на краще. Але це лиш богатші, а бідніші...

А ми, що свому народові тільки добра хотіли і хочемо, що на це? Нічого. — Щож нам робити? — Спитає багато. У нас немає гроший, у нас скрізь безрадість, ніхто нічого не хоче. Це може й правда, та всеж таки доля наша у наших руках. — З малого треба починати, послідовно працювати, а праця скрізь найде признання, і успіх. — Скрізь треба доброго прикладу, так само і на цім полі, про котре я саме хочу говорити а то про стави та риболовство.

Це один діл господарства, котрий до тепер найменше обговорений і використаний, — хсть доходи може дати великі і то таним коштом.

Скільки тисячів гектарів неужитків стоїть у нас скрізь, через котрі слезить або і добре шумить потічок, або підскірни води мокляком стоять. Чиж не гріх це, щоб із цих земель не витягнути золота, або бодай шматка хліба для голодного? Наші стави, зарослі очеретом до половини, намулу та гною на метер, деж тут візьметься риба? А гляньмо в п'ятницю на рибний ярмарок, чи перед яким-будь жидівським, чи і нашим українським святом, який попит за рибою, а які ціни?! А наша земля? — вонаж у тих немногих ставах вигодувала спеціальну расу коропа, т. зв. "Galizischer Karpfen", одна з найкращих рас коропа на світі. І це велике багатство, марнується цілком не зужитковане. Чиж це не гріх? Чиж годівля і плекання риб і ставу така тяжка?

Саме найпростіше загосподаровання, та зарибнення ставу коропом та лином не вимагає ні багато знання, простору, та вкладу. Я хотівби саме тепер подати кілька натяків про звичайну однорічну годівлю коропа і лина у наших низинних ставах, та про можливе використання неужитків та мокляків.

Для годівлі риб надається всяка земля, котра може задержати на собі воду, котра не виділює зі себе отрійних газів, чи течей, або коли на ній нема забагато багна. Головним услів'ям для ставу, майже конечним є це, щоби воду з нього можна

було спустити і задержати після потреби. Та можна господарити і на ставах без спусту. На рівнинних ставах входить під увагу лиш годівля коропа і лина. При годівлі на малу скалю беремо під увагу лиш годівлю 1 і 2 річного коропа і лина однорічного, колито короп осягає 3—4 фунти тягару, а лин около $\frac{1}{2}$ фунта і є готові до продажу. У марті і початку квітня приходить час, коли можна впускати молодник коропа і лина до ставу. У нас у Галичині існують, після моїх відомостей, отсі розплідні стації де можна дістати молодник. 1) Rudziński, — Ossiek koło Krakowa. 2) Potocka, — Zator. 3) Lubomirska — Хомяківка п. Тисьмениця. Із цими стаціями требаби порозумітися, або попросити інших адрес, поїхати туди, купити чи замовити відповідну кількість одно-чи дво-річних коропів, чи лінів і по скорім перевезенню впустити до ставу. Перевіз риб молодих є досить тяжкий, треба на нього дуже уважати і використати відповідні приписи залізниць і поради у господарській, розплідній стації. Перевіз мусить іти правильно і скоро, при чім молодник мусить мати в бочках відповідну скількість води і приступ воздуха. При ставах молодник легко виймаемо, числимо і впускаемо відповідну скількість у стави. Скількість молодника для поодинокого ставу означується відповідно до величини ставу і доброти почвы, на якій став стоїть. — Я подам маленьку табелю, котра може послужити як точка опертя і напрямку при зарибнюванні. Докладні дані можна дістати доперва по одному, або двох-трьох літах господарства і при допомозі теоретичних підручників. Табеля (після Koch-a і v. Borne — Ber-nenchen).

1) Доброта землі I. класи на 1 га — 200—400 штук 2-річних коропів, або 400—800 штук однорічних і + 50—100 штук дво або однорічних лінів.

2) Доброта землі II. кл. на 1 га 150—200 штук дворічних кор., або 300—400 однорічних + 50—100 штук дво-або однорічних лінів.

3) Доброта землі III. кл. на 1 га 100—150 штук 2 річних коропів, або 200—300 однорічних + 50—70 штук 2 або 1 річн. лінів.

4) Доброта землі IV. кл. на 1 га 50—100 шт. 2 або 1-річн. або 100—200 шт. однорічних коропів + 50 штук 2 або 1-річн. лінів.

5) Доброта землі V. кл. на 1 га — 50 штук 2-річних, 100 шт. однор. коропів + 20—50 2 або 1 річ. лінів.

Скількість цю обчислюється після приросту який дає даний став. Ця табеля може бути лиш точкою опертя, зараз по першім-другім році побачимо, чи приріст більший, чи менший (короп третій рік 3—4 фунт. лин $\frac{3}{4}$ — $\frac{1}{2}$ ф. і після того урегулюємо скількість нарібку. Однорічний короп по другім році має мати $\frac{3}{4}$ —1 ф. або трохи більше тягару. Риби о поданих тягарах найкраще надаються до дальшої годівлі, або продажі, тому плекання таких найкраще поплачує, як і те, що короп і лин повинні бути годовані лиш 3, найвище 4 роки. Як я перше вже згадав, став повинен бути можливим до цілковитого спущення, щоб в осені легко рибу виловити і щоб став стояв цілу зиму сухим. Ціле літо по зарибненню ставу, крім чистого його удержання, і нагляду над ним важнішої роботи не має. Риба виросте сама, а в осені принесе гарний зарібок як заплату за дрібку праці, вкладу і трохи неужитку. Спускаємо стави у жовтні, коли стає холодно. Трирічні коропи і лини продаємо, а дворічні даємо до глибшого ставку на зимівлю.

Цей зимівник мусить бути яких 2 метри глиб-

ший, мати добрий переплив і на ньому мусить бути цілу зиму спокій.

Тепер требаб ще коротенько приглянутися як заложити став, коли його нема, а лиш потічок слезить, або боком шумить більший потік. І ту розходиться головню о працю і витревалість. Треба воду у потічкові задержати, або з бічного потоку перевести частину води так, щоб вона могла наводнити наш простір, призначений на став. Щоб цю воду вдержати, мусимо поставити греблю, поглибити перепливовий рів, а попід греблю збудувати спуст, на протилежній стороні від греблі будуємо шлюзи. Усакх копань і викидань вартісної верстви землі на дні ставу теба якнайбільше оминати, бо ця верства дає всю поживу рибама і без неї став нічо не варта. Тож лиш там копати землю, де конечно потрібно. Став не має бути глибшим як по краях до пів метра, а по середині $1\frac{1}{2}$ метра, краями може бути цілком плиткий, бо ту буде головний район рибячої поживи „Plankton-y“.

Ще заки зачнемо будувати греблю, треба поставити і трохи вкопати спуст. Спуст це дві скрині, збиті з ялових, сильних дошок. Одна скриня стоїть під прямим кутом до другої, долішня скриня переходить попід греблю і відrowadжує воду зі ставу. Прямая скриня має заставки і дротяні сітки, котрі перепускають воду, а заставки регулюють її висоту коли ми їх по черзі виймаємо чи засуваємо. Гребля повинна бути так висока і широка, щоб могла задержати більшу скількість води при зливах. Повинна мати $1\frac{1}{2}$ метра ширини у верху, а $2\frac{1}{2}$ м. у споді. Попід нею рурою проходить спуст.

Вибір телят до хову.

В ч. 8 „Сільського Господаря“ в статті п. П. Баранишина „Уваги при хованню худоби“ є така думка: „Телята до хову мусять бути вибрані. Тільки найліпші, о добрій будові тіла, відставляється на ховання, а всі другі мусять бути усунені...“

Справа вибору телят до хову є в своїх наслідках дуже важна, й тому треба з нею докладно познайомитися. Крім доброї будови тіла мусить новонароджене теля мати відповідну вагу в порівнянню до своєї матері, а то дванадцятку, а вже найменше чотирнадцятку часть живої ваги своєї матері. Як приміром корова важить 500 кг. то теля повинно важити коло 40 кг. (першого дня по уродженню). Щоби обрахувати, яку часть живої ваги своєї матері має теля, треба поділити живу вагу корови через вагу теляти, т. е. $500 : 40 = 12\cdot5$. Значить, теля має $12\cdot5$ -частину живої ваги своєї матері, тож надається до хову. Як теля важить більше, то нічого не шкодить, но як важить менше як $14\cdot5$ -частину матірної живої ваги, то такого теляти не оплачуєся ховати тому, що виплекання його буде нас більше грошей і заходу коштувати, чим воно буде варта, а по друге мала надія, щоби з такого телятка виросла добра дійна корова.

Відтак звертати треба увагу (рівнож в перших днях по уродженню) на зуби. Добре теля повинно мати в долішній щоді чотири середущі зуби розвинені, а прочі чотири повинні виклюватися. Як теля має лише два середущі зуби, а з других зубів нема ніякого сліду, то свідчить, що воно є слабої будови та слабої кости. Такого теляти неоплачуєся ховати.

Вкінці треба переконатися, чи теля добре використовує пашу. В своїй статті п. Баранишин дуже влучно сказав, що при одній і тій самій кількості паші одна корова випродукує більше молока, друга менше, одна свиня отучиться ліпше, друга гірше. Здібність доброго використання паші є незвичайно важною і цінною прикметою, бо вона рішає, чи дана штука взагалі оплачується і в яким ступені. Здібність тота є ділична, то значить переходить з родичів на діти в меншій або більшій мірі. Розуміється само собою, що як будемо телята, чи в загалі яку иншу худобу в першій році життя добре кормити, то ділична здібність до доброго використання паші розвинеться як слід, заморена голодом молодіж в пізнішій віці ніколи не буде паші добре використовувати. Очевидно, що при виборі телят до хову є незвичайно важне переконатися, чи теля напавду добре використовує пашу. Тому треба теля в шестім тижневи життя зважити. Як шо воно важить в двоє більше, як першого дня по уродженню, або — иншими словами — як шо воно приросло о 100% своєї первісної ваги, то воно добре використовує пашу. Як того приросту нема, а теля було добре кормлене, то воно немає здібности доброго використання паші і тому неварта його ховати, бо як стане короною, то буде давати мало молока, а в добазку молоко буде худе, продукція того молока не буде оплачуватися.

Як приріст є більший як 100%, то тим більша є здібність використання паші у теляти, тим ліпша з нього виросте корова. В протинім випадкови ліпше теля продати, чим журитися слабим його приростом та розвитом.

В кінці треба згадати, шо до хову вибирається тільки осінні або зимові телята. Це тому, шо вони приходять на світ ліпше розвинені і сильніші чим веснянні або літні.

Що до доброї будови тіла, то теля до хову повинно бути на око гарне, повинно мати широкі стави, малу голову, хребет рівний і широкий. Ноги мають бути прості і добре усталені, то є не повинні виставати перед кадовб, ні бути під него підсунені; як дивимося на теля з заду, то задні ноги повинні крити ноги передні. Живіт не повинен бути ані обвислий, ані втягнений. Скіра має бути тонка і гнучка, то значить, по відтягненню рукою повинна легко вертати в своє первісне положення, волос лискучий та не дуже густий.

При виборі телят до хову треба скоро рішатися, найдалше до тижня, тому шо ховання телят в перших тижнях є найдороще, так шо пізніше продане теля до різні, не вертає коштів паші.

Інж. О. Марків,
Вольштин.

Від Адміністрації.

В останне просимо тих Вп. Читачів, які дотепер відбирали з почти числа нашого часопису і мимо кількакратних наших упімнень не надіслали доси передплати, щоби вони у власнім своїм інтересі вирівнали передплату до дня 15. жовтня 1926. Хто до цього часу не надішле передплати, то з уваги на дефіцит в рубриці видавання нашого часопису будемо приневолені віддати справу стягнення передплати адвокату, що наразить його на значний кошт.

Чи годиться годувати худобу мелясою?

(У відповідь кооп. „Злука“ в Любичі камер.)

Меляса, відпадок при фабрикації цукру (зі 100 кг. бураків є 3 кг. меляси), як паша має добру ужиткову вартість. Має ледви до 2 процентів азотових сполук і тому не є ядерною пашею. За те цукру має около 50—60 а то і більше процентів, а за цей цукор її ціниться як добру пашу. Води в ній не більше 25—32 процентів.

У пережувачів, не звиклих до неї, викликає гірше травлення других паш. Тому треба поволи призвичаювати. Потім мож давати не більше як 1½ кг. денно молочній корові, 2 кг. опасовому воловию 1½ кг. свині а ще дещо менше вівцям. Свиня ще найліпше зужитковує. Коням мож давати також, але менше як коровам. Дається мелясу в цей спосіб, що до даної скількості меляси доливаємо стількиж теплої води, а тепер мішаємо з січкою, половою, чи з ядерними пашами (макухи, отруби). Ця мішанина є дуже добра, одначе не мож її довго тримати, бо вона скоро псується і може пошкодити. Меляса взагалі, а тим більш розводнена, лише свіжа добра. Спроваджувати з далека не оплачується. Коні годовані мелясою є відпорні на кольки.

Є ще так звані паші мелясові, як змішана меляса з отрубамі. Така паша дуже добра, але є часто фальшована так, що треба жадати гарантії, що до складників, а гарантія без випробування чи справджується з дійсністю, не дає безпеки. Ліпше самому мішати.

Так званий шлям мелясовий не має вартости, бо має мало поживних складників, а соли шкодять.

Меляса є доброю пашею, так що хто раз до неї призвичаїв худобу, вже не кидає її.

Українська Господарська Академія

в Подєбрадах на чеській сільсько-господарській виставі в Празі.

Минулого місяця була в Празі велика сільсько-господарська вистава, яка привабила до себе сотки тисячів народу, всіх, хто інтересувався поступом чеського хліборобства і винаходами в чеській сільсько-господарській культурі.

Много писати треба, щоби її описати, та місяця мало. Тому ми обмежимося на описі цього, що нам найінтересніше.

На виставі взяла участь Українська Господарська Академія, що є в Подєбрадах в чеській республіці. Під Польшею ми не маємо своєї сільсько-господарської високої школи, за це маємо такі високі школи, на Вел. Україні, а одну заснували українські емігранти поза межами українських земель в Чехах в Подєбрадах. Вона якраз взяла участь в цій виставі в Празі, а це що подане на виставу, було так гарне і привабливе, що хто був із своїх чи чужинців на виставі, з великим зацікавленням приглядався якраз українським виробам. Не даром дістала Академія за свої виробі, предложені на виставу, державну медаль, а український відділ був поміщений в павільоні чеського міністерства рільництва, в головній будові. Вже вилонених на виставі коло 150 наукових українських видань — книжок з усіх галузей господарства написаних професорами Академії, були свідками

цього, що в Академії професори не дармували. Це книжки, яких в нас до тепер не було. — Також книжечки студентів робили приємне вражіння.

За цим видимо великий відділ будівництва, в яким так гарно розмальований український стиль будов, ці всі українські будови шкіл, церков і інші, а окраси не лиш промовляли до душі своїх людей, а просто захоплювали чужинців. Один з чеських архитектів зголосився до Академії, щоби навчитися українського стилю, та взяв до свого бюро наших двох студентів, щоби у нього опрацьовували начерки українських будов.

У відділі водяного господарства звертали на себе увагу пляни регуляції наших рік, а найбільше впадав в очі плян використання Дніпрових порогів. На картинах мож було видіти красу многих українських країн, зображення праці наших селян та селянок, тютюнових та многих інших культур, відтак виробі і досліди студентів Української Академії, премного збірок, які свідчили про працюючість українських студентів і про богатства України. Увагу звертали збірки коло 150 хлібових і других господарських рослин, овочів городовини, що їх плекають на українських землях.

Довкола на столах повно фотографій з праць в Академії, українських малюнків і листівок, а по середині павільону велика картина плугатора, що оре волами сонцем залитий степ, та картина української жінки в українськім убранню, що прикривши очі перед сонцем дивиться на далеке село. Це все, а головно картини з українського життя так приваблювало чужинців, що годинами приглядалися та одушевлялися красотою, а студенти кожного дня пояснювали й пояснювали.

З вистави самої видко, що півтора тисячки студентів, які там в цій нашій Академії учаться, принесуть це знання, а з ними й силу Україні та допоможуть її стати в перші ряди народів світа.

З Великої України.

Кілько є господарського скоту на Великій Україні.

Ізза безнастанних воєн та революцій, які приходило переживати Великій Україні, підупав стан господарського скоту так, що не було чим піль оброблювати. Тепер зачалася направа, рік за роком йде до ліпшого. Сього року є коней о 13% більше як минулого, бо 4,132.000 штук, в тім 3,400.000 робучих. Рогатий скот збільшився сього року о 6½% і є 7,183.000 штук, в тім 722.000 робучих волів. Кількість свиней збільшилася о 7¾% і є 4,185.000 штук. Найбільше піднеслося число в Донецких округах. Лиш число овець не зросло, а це здається тому, бо нині селяне заорюють пасовиска, колись призначені на випас овець. Про піднесення годівлі скота дбає українське міністерство рільництва дуже. А що робучих коней є всетаки замало, тому в многих селах заводиться електрика, якою послуговуються селяне в молотбї збіжжа і ин., а також в освітлюванні.

З отсим числом висилаємо проспект акційної Спільки „ПОЛОТНО“, на який звертаємо увагу наших Читачів.

Вісти з „Сільського Господаря“.

Додаткові кредити засівові для рільників, які потерпіли внаслідок живлових нещасть в році 1926 на території львівського воєводства.

Слоти, градові тучі і виливи нанесли більші шкоди в чотирнадцяти повітах Львівського Воєводства.

В повіті Самбірським шкоди обнимають 8.200 кат. моргів, в Ярославським около 8.000 кат. моргів, в Городецьким около 7.300 кат. морг., в Стрижівським около 2.000 кат. морг., в Перемильським поверх 1.700 кат. морг., в Львівським поверх 1.300 кат. морг., в Старо-самбірським около 1.000 кат. морг., в Березівським около 1.000 кат. морг., в Добромільським около 500 кат. морг., а в повітах Ліщанським, Русько-Равським, Рудецьким, Сяніцьким і Яворівським нище 500 кат. моргів.

Самі шкоди в засівах сягають пару мільонів золотих, крім того багато будинків, з окрема в Березівським і Сяніцьким, знищені орканами, а ушкоджена почва з причини виливів — головню в повітах Стрижівським, Ярославським, Перемильським і Самбірським.

Доразова допомога для пошкодованих уділена була у формі кредиту асигнованого Міністерством Рільництва в квоті 13.000 золотих, а розділена дня 5. серпня 1926 р. на поодинокі повіти Воєвідським Комітетом Допомоги Засівам.

Крім сих доразових кредитів асигнувало Міністерство Рільництва з початком вересня додаткові засівові кредити для Львівського Воєводства в квоті 25.000 золотих опроцентовані на 8 процент в річнім розрахунку. В проценті сім обняті є: $5\frac{1}{2}$ процент для Державного Банку Рільного, а $2\frac{1}{2}$ процентів для Повітових Кас Ощадности зглядно для Кооператив, які з рамени Староства і по вказівкам Повітових Комітетів Допомоги Засівам будуть перепроводжувати розділ кредиту між пошкодованих. В дні 17. вересня с. р. розділив Воєвідський Комітет Допомоги Засівам додаткові засівові кредити між поодинокі повіти ось як: Березів 2.500 зол., Доброміль 1.000 зол., Городек 2.500 зол., Львів 1.000 зол., Ярослав 4.000 зол., Ліско 1.000 зол., Перемишль 3.000 зол., Рава Руська 1.000 зол., Рудки 4.000 зол., Сянік 500 зол., Самбір 2.000 зол., Старий Самбір 1.000 зол., Яворів 1.000 зол., Стрижів 500 зол.

Мінімальний отсей кредит засівовий асигнований є дуже пізно і може бути зужитий, після опінії Воєвідського Комітету, на докупно паші.

З кредиту сього після опінії Воєвідського Комітету мають скористати дрібні селянські господарства, які потерпіли від живлових нещасть.

В справі сплати засівових кредитів з осені 1924 року.

На засіданні Воєвідського Комітету Допомоги Засівам в дні 5-ім серпня 1926 р. відпоручник Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“ у Львові, віцепрезидент інж. Юліян Павликовський, наводячи розмір знищення засівів в році 1926 порушив справу відписання засівових кредитів з осені 1924 року. На його інтерпеляцію в дні 17. с. м. пояснив п. Воєвода д-р Павло Гарапих, що Міністерство Рільництва не згодилося на генеральне відписання, однак приобіцяло пересу-

нути річинець платности сих кредитів на осінь 1927 року.

Інж. Юліян Павликовський сконстатував одначе, що досі Міністерство Рільництва не пересунуло речення сплати кредитів з року 1924, а реченець сплати є вже дуже близький, бо припадає на день 25. вересня 1926 р. Колиб до сього часу рескрипт Міністерства Рільництва о пересуненню речення платности не появився, мусилиби бути розіслані до селян накази платничі, а при неможности сплати векслів мусилиби послідувати ліцітації селянських господарств. П. Воєвода пояснив, що засадничий рескрипт Міністерства Рільництва про кредити уділені осінню 1924 року дає управління інституціям, які кредит розділили, в разі коначної потреби і на індивідуальні письмєнні представлення поодиноких довжників продовжити їм реченець сплати.

В справі дрібних селянських кредитів в Державнім Банку Рільнім.

У філії Державного Банку Рільного у Львові, залягають подання селян о дрібні кредити до висоти 1.000 зол. на одно господарство. З рамени Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові інтервенював в справі поладження подань інж. Юліян Павликовський. Подання залягають з причини вичерпання дотації призначеної на дрібний селянський кредит, яка має бути доповнена в місяці жовтні с. р.

Загальні збори філії тов. „Сільський Господар“ в Устриках

відбулися дня 8-го вересня. На зборах були заступлені делегати усіх майже громад устрицького судового повіту, в тім поважне число священиків. Справа сільсько-господарської організації повіту і віднови діяльности філії „Сільського Господаря“ для двигнення хліборобства і хліборобського стану оказалась на зборах коначною. Дискусія над способами оживлення господарського життя, яка вивязалася по рефератах агрономів Мосори зі Сянока (про похибки в господарстві селян в Льським повіті) і Творидла зі Львова (про потребу селянської організації для оборони селянських інтересів), дала докази, що народ цього повіту розуміє і відчуває потребу своєї організації.

При виборах до Виділу Філії „Сільського Господаря“ вибрані пп: Чучкевич Йосиф голова, о. Жарський Михайло місто голова, Н. Негребецький секретар, Ів. Гентош скарбник, Гураль Григорій, о. Вербенець Володимир, о. Миянич Никола, Гентош Іван, Дм. Хлиста, а як заступники д-р О. Пеленський, Дм. Когут і Вас. Мшанецький.

Сільсько-господарський курс для Дрогобиччини.

Заходами філії „Просвіти“ в Дрогобичі відбудеться в днях від 15. жовтня до 15. грудня с. р. сільсько-господарський курс в Губичах під Дрогобичем, під проводом фахових агрономів. Зголошуватися належить в філії „Просвіти“ в Дрогобичі. Оплата за увесь курс 15 золотих. Мешкання безплатно.

Філія Бучач.

Річні Загальні Збори відбулися дня 26. серпня с. р. при участі делегата Централі „Сільського Господаря“, п. Ілька Лисого, і при участі около 50 осіб з поодиноких громад та кількох інтелігентів з міста Бучача. Делегат Централі пояснив програму теперішньої праці Філії і обговорив в подробности взаїмовідносини Кружків і Філії „Сільського Господаря“ та кооператив першого і дру-

гого степеня. По переведенню дискусії над рефератом делегата Централі однодушно вибрано нову Філіяльну Раду з отсих осіб: 1) д.р. Іляріон Боцюрків, місцевий адвокат, як голова, 2) о. Іван Галібей, парох зі Скоморох, як містоголова, 3) дир. Володимир Маланчук з Бучача, як секретар, 4) п. Данило Саламанюк, господар зі Сорік, як касієр і 5) п. Степан Павлишин з Жизномира, 6) п. Василь Непіп з Переволоки і 7) п. Федь Кушицький з Золотого Потока — як члени Ради. Як заступники членів Ради зістали вибрані: 1) п. Яків Галушинський з Язловець, 2) п. Прокіп Багрий з Трибуховець і 3) п. Микола Бабій рівнож з Трибуховець

По оживленій організаційній своїй діяльності в роках від 1921—1923, яку вела Філія в своїм окрузі під проводом основателя і довголітнього свого провідника, п. Остапа Сіяка, припинила в останніх двох роках зовсім свою працю. Причиною сего був між иншим брак серед свідомого громадянства в окрузі сеї Філії, в першу чергу серед інтелігенції заінтересування до справ „Сільського Господаря“, повна її байдужність до станової хліборобської організації українського селянства та невзгоди між інтелігенцією в осідку Філії.

Філія Печеніжин.

На день 8. серпня с. р. скликала Філія господарсько-кооперативну анкету в Яблоніві, на якій реферував п. інж. Г. Голинський з Березова вижнього о потребі господарської селянської організації та о завданнях і цілях „Сільського Господаря“, а про кооперацію говорив п. І. Пашкевич, директор Покутського Союзу з Коломиї. В найблищій програмі своєї праці має Філія за ціль оживлення Кружків „Сільського Господаря“ в Стопчатові, Текучі, Яблоніві та Лючі і відновлення кооперативи в Яблоніві.

Філія Рудки, Кружок у Вошанцях.

Заходом голови Філії, о. С. Кульчицького, уладив Кружок С. Г. в Вошанцях дня 5 вересня с. р. пробну виставу овочів, городовини, збіжжа. Про цю виставку напишемо на иншому місці. Тут зазначимо лиш, що цього рода праця є дуже вказана, бо веде практично і наглядно до рільничого поступу. Тому висказуємо ініціаторові о. Кульчицькому велике признання.

Філія Львів.

Дня 29. серпня с. р. відбулася в Глухівці коло Миколаєва н/Дн. господарська нарада, в якій взяло участь понад 400 осіб, мушин і жінок з Глухівця і з сусідних громад. Про потребу здвигнення сильної хліборобської організації, якаб станово об'єднувала весь загальний рільничий український на селення, заступала і хоронила його господарські інтереси та підносила рільну культуру, реферував делегат Централі „Сільського Господаря“, п. Ілько Лисий. Українське селянство сеї части львівського повіту, дотепер байдуже до справ своєї станової організації, послідними часами живо інтересується „Сільським Господаром“ і починає відновляти давніше основані Кружки і основувати нові в тих громадах, де ще їх дотепер не було зовсім. Рівнож населення Глухівця постановило заложити у себе Кружок „Сільського Господаря“ і внесло в тій цілі до воевідства зголошення оснування Кружка.

Рівнож в сих господарських нарадах взяв участь представник Ради Львівської Філії, п. Петро Вишневецький, адвокат, соліцитатор у Львові, який

в довшій бесіді представив кінчену потребу двигнення загальної освіти та господарського фахового знання, потребу гуртування в читальнях „Просвіти“ та Кружках „Сільського Господаря“ і користування із добродійств обох сих установ. Популярною своєю бесідою і простим представленням шкідливих наслідків того, що загальний рільник не дбає як слід о освіту, живо заінтересував він присутних справами освітніми.

Філія Миколаїв н. Дн.

Річні Загальні Збори відбулися для 15. серпня с. р. при участі делегата Централі „Сільського Господаря“, п. Ілька Лисого, і понад 60 представників поодиноких громад і кооператив Миколаївського судового округу та кількох визначніших громадян з містечка Миколаєва. По рефераті делегата Централі про програму праці Філії в області репрезентації і охорони хліборобських інтересів українського рільничого загалу, в області двигнення рільної культури і кооперації філіяльного округу вивязалася жива дискусія передовсім на тему кооперації, якою загальний живо інтересується і бажавби кооперативне будівництво на місцях поставити якнайкраще. Поважною перешкодою в розвитку повстаючих споживчих кооператив Миколаївського округу є брак рейонового матеріяльно сильного кооперативного центра, який постачавби кооперативам першого степеня товари бодай по тих самих цінах, по яких продають жидівські склепи. Місцева Кооператива „Своя Поміч“ в Миколаєві, якої управі належить завдячити дотеперішнє кооперативне оживлення в сім окрузі, намагається заступити того роду рейоновий кооперативний центр і попри інтензивну організаційну свою роботу докладає заходів доставляти для споживчих кооператив Миколаївського округу товари по можливо якнайнищих цінах.

В склад нової Ради Філії вибрані отсі члени: п. Чучман Микола, лікар ветер. в Миколаєві, як голова, о. Володимир Федусевич, парох Миколаєва, як заступник голови, п. Іван Харчишин, управитель Кооперативи „Своя Поміч“ в Миколаєві, як секретар, п. Тимко Кордюк, господар в Вербіж, як касієр і пп. Михайло Проців з Надітич, Микола Луцький, учитель з Горожанни малої і о. Юліян Юрик, парох з Ілева, як члени Ради; як заступники членів Ради вибрані пп.: Василь Грешук з Пісочної, Тома Дяків з Вербіжа і Микола Підцерковний з Дроговижа. — До Контрольної Комісії вибрано пп.: Григорія Корецького і Ірену Домбчевську з Миколаєва та Захарка Антона з Роздолу.

Податковий поради́ник.

Заплата податків збіжжам.

Від дня 30. серпня платники всіх безпосередніх податків, а саме: ґрунтового, промислового, доходного, маєткового і т. п., а також податку спадкового мають право добровільно вплачувати належності чи залежності в тих податках не тільки готівкою, але й збіжжам. — Так само податкова влада має право примусово стягнути податкові належності збіжжам.

Основні ціни збіжжа (льоко вагон станція закладання) буде означувати Міністерство Скарбу що

15 днів, та оголошувати в „Моніторі Польському“. Ціни ті для всіх українських земель, крім території нинішніх воевідств Поліського та Новоградського, будуть означуватися :

а) для жита, що має в одній літрі ваги 693 грами, при занечищенню до $2\frac{1}{2}$ проц., а при вогкості до 15 процент.

б) для пшениці, що має в одній літрі ваги 742 грами, при занечищенню до $2\frac{1}{2}$ проц., а при вогкості до 15 проц.

Для вівса ціни будуть означуватися одностайно для всіх земель : вага одної літри 455 грам., занечищення до $3\frac{1}{2}$ проц., а вогкість до 15 процент. — Овес не уважається за занечищений, коли зерно його є поломане чи потовчене, а також коли є в нім інше зерно, не більше як 5 проц.

Зовсім не будеться приймати :

а) жито — якого літра важить менше як 675 грам., занечищення вище як 3 проц. або вогкість вища як 17 проц.

б) пшениця — якої літра важить менше як 715 грам., занечищена вище 6 проц. або вогкість більша 17 проц.

в) овес — коли літра його важить менше 429 грам. або занечищена вище як $3\frac{1}{2}$ процент, а до того має в собі більше як 5 проц. різних інших зерен, а також при вогкості понад 17 проц.

Як що якість зерна гірша від середньої якості, ціну якої оголошено, то й ціна, по якій збіжжа буде прийнято, відповідно знижується (від $\frac{1}{2}$ до 8 проц. оголошеної ціни).

Приймати — примусово занятє збіже на рахунок залеглих податків — буде військова інтендантура в такім порядку :

Скарбовий уряд має повідомити платника, що забере збіжжа, як що він не заплатити протягом 14 днів залеглостей.

По упливі 14 днів, Скарбовий Уряд зробить спис і заняття збіжа у відповідній кількості та видасть платникові наказ доставити (вимолочене та очищене) збіжжа до найближчої залізничної станції — у ладунках ціловагонових для інтендантури.

Збіжжа, що його потрібно на засів, заплату працівників (ординарія, виживлення родини та інвентаря), вільне від примусового заняття.

На протязі 7 днів мусить платник зажадати від інтендантури подачі потрібної кількості вагонів. Відпис того письмального жадання має платник переслати одночасно Скарбовому Урядові. Як що на протязі 10 днів Скарбовий Уряд не дістане відпису письма про подачу вагонів, то виставляє занятє збіжжа на ліцитацію звичайним порядком.

Платник не жадаючи вагонів, має право доставити всяку кількість збіжжа безпосередно до Районового Інтендантського Уряду.

При добровільній заплаті податків збіжжам, збіжжа те буде приймати не інтендантура, а окремі державні організації та інституції, про які буде оголошено урядово.

Доставивши збіжжа, платник одержить поквітування, де буде вписана вартість доставленого збіжжа. Поквітування те має платник при відповідній декларації, де вкаже ься, на який податок збіжжа доставлено, віддати до Скарбової Каси, а ця остання видасть йому звичайне поквітування на відповідну суму.

В справі забезпечення зем. плодів від градобиття.

Наслідком численних шкід, які понесли в цім році рільники через живлові нещастя, Міністерство Рільництва і Дібр Державних прийшло пошкодженим з кредитовою помічю. Одначе ця поміч при розділі на поодинокі повіти не відповідала навіть в приближенню розмірар нещастя. Переважаюча кількість шкід спричинена була градобиттям, при чім оказалось, що знищені — згладно ушкоджені землеплоди не були забезпечені.

Того рода занедбання є для рільників дуже шкідливе, хотайби з того згляду, що уділені в році 1925 засівові кредити спричинили в дійсности лише обтяження для цих рільників, котрі з них користали, а котрих плоди зараз зістали градами знищені. До того ще, як то вже вище згадано, урухомлена тепер поміч кредитова навіть в приближенню не вирівнує шкід спричинених градобиттям. Вкінці по думці рескрипту Міністра Рільництва і Дібр Державних з 2 вересня 1926 р. Ч. 2516 повідомлюємо, що засадничо поміч кредитова служити має на злагіднення тих нещастя, які не підлягають забезпеченню, а тим самим в будучині моглаби бути відмовлена у випадках нещастя градобиття.

З тих причин вважаємо конечним, щоби наші філії і кружки зачали з цілою енергією — акцію в цілі пропаганди між рільниками забезпечування землеплодів від градобиття, а то при нагоді уладжування господарських курсів, лекцій, зборів. Якраз зимова пора надається до господарської освіти найбільше, а при цій нагоді належить також це питання як найбширніше обговорити. Всякі пояснення про це подасть рада Т-ва „Сільський Господар“ і Т-во „Дністер“.

Господарські ради.

Що сплісніло, на гній, не на пашу !

Годі остеречися того, щоби в господарстві щось не сплісніло, чи то сіно, конюшина, чи збіжжа, або хліб в хаті, чи макух. Люде жаліють викинути спліснїлу пашу на гній, головно, як нема чим корову чи курку погодувати. Це є дуже шкідливе, бо може викликати у скота в жолудкові чи в кишках всілякі забурення, хвороби, навіть смерть. Нераз дивується господар, відки взялася у худобини хвороба, а не годе повірити, що сам тому винен. Дробові дають газдині спліснїлий хліб, бо шкода їм викинути дар Божий. Через це дріб мусить хоріти, бо хлібова пліснь є дуже трійлива, викликає здуття, бігунку, кольки, згангренування проводу кормового. Те саме є з макухами.

Як вже конче треба дати їсти дробови цей хліб, то треба його перед тим переварити, бо плісни в кипяткові гинуть.

Одначе сіно чи конюшину годі варити, а поляти горячим окропом ще за мало. Тому треба її рішучо викинути на гній.

Гашення вогню в комині.

Як в комині запалиться саджа, то легко згасимо вогонь ось так: Сиплемо на огнище, або до комины товченої сірки, вона запалюється, газ з го-

ріючої сірки зноситься в комин, а цей газ не то не підтримає горіння, а противно здусить вогонь, горіюча саджа згасне. Як висиплемо сірку на вогонь, треба зараз уступитися, бо сірчаний газ дусить також чоловіка, тому не можна його вдихувати легеньми (плуцями).

Недорога ледівня.

Нашим молочарням, купцям та цим господарям, які торгують в літі молоком, мясом, чи маслом, треба конче на літо леду. Про нього треба подумати вже в осени. Таку ледівню робимо ось так. Викопуємо в осени в затіненому місці, схованому від сонця, яму в землі, до якої ніколи не підходить заскірна вода. Одночасно збираємо сухе листя. В зимі вистеляємо яму грубо цим листям і соломом, а на листя вкидаємо лід, добре його стискаємо, та ще пересипуємо листям і зверху старанно накриваємо також листям, та присипуємо землею, або піском. Як добре прикриємо, то будемо мати лід, через ціле літо.

Сила розмножування у мух.

Американський природник Говард слідив довгий час за цим, як розмножуються мухи. Він взяв під увагу пару мух, слідив її від 15. квітня до кінця жовтня і обрахував, що в цьому часі виплодилось з цієї пари мух аж 9 поколінь. Далі обрахував, що коли не згинулаби ні одна муха, що прийшла на світ, то вони множилисяби ось так: I. покоління 2 мухи, II. пок. 120, III. пок. 7.200, IV. пок. 432.000, V. пок. 25.920.000, VI. покоління 11.555.200.000, VII. пок. 93.312.000.000, VIII. пок. 5.598.720.000.000, а IX. пок. аж 326.923.200.000.000 мух. Це множество мух в дев'ятім поколінні представлялоби такі хмари, що затемнилоби сонце. На щастя множество їх гине, бо ними живляться тисячі птиць. Та все таки много їх остає і робить в господарстві великі шкоди, а з окрема розноситься між людьми і звірятами всіляки слабости, так що і чоловік — господар мусить їх вигублювати. В осени мухи гинуть, а лиш декілька з них ховаються в хатах, стайнях. Їх треба вигубити чистячи хати і стайні, а тим зменшити на будуче цих перших розсадників лиха. Про способи вигублювання гл. „Сіл. Госп.“ ч. 5.

ВСЯЧИНА.

Відложення речення сплати засівових позичок.

По думці рескрипту Міністерства Рільництва і Дібр Державних з дня 24. вересня 1926. ч 3651/R I. подаємо до відома, що Міністерство Скарбу рескр. з дня 19. вересня 1926. L. DOP. 2665/VI., уповажнило Державний Банк Рільний до відложення речинця сплати кредитів до зборів слідуєчого року то є до листопада 1927 р. тим рільникам, які зістали пошкодовані через стихійні нещастя у відношенню не нищили як 60 процентів і котрі узискають попертя Воевідських Комітетів Помочі Рільної.

Одночасно зазначило Міністерство Скарбу, що завідомило Державний Банк Рільний о тім, що цьому Банкові перешле для контролі і узгіднення —

опінії Воевідських Комітетів Помочі Рільної, нахдичіся в посіданню Міністерства Рільництва і Дібр Державних викази місцевостей навіщених стихійними нещастями.

В справі парцеляції в гірських повітах.

Відомо, що польський закон про земельну реформу дозволяє набувати при парцеляції землю в такій кількості, щоби новоутворене чи побільшене вже існуюче господарство не перевищувало мірою 20 гектарів. Тільки між иншим на Волині, Полісся та в гірських повітах міра та підноситься до 35 гектарів. Нині міністр. розпорядження означає, які повіти належить уважати за гірські. Згідно з цим на наших землях до гірських повітів зараховано: а) з Львівського воевідства: Березів, Доброміль, Дрогобич, Ліско, Перемишль, Самбір, Старий Самбір і Сянок. б) Зі Станиславівського воевідства: Богородчани, Долина, Калуш, Косів, Надвірна, Печеніжин, Сколе і Турка. в) З Краківського воевідства: Новий Санч.

Дальше обмеження висоти відсотків при уділюванню кредиту кредитовими інституціями.

Нове розпорядження Міністра Скарбу далі обмежує право кредитових інституцій що до висоти відсотків при уділюванню кредиту. Від дня 6 липня до цього часу дозволялося стягати річно 18 % від випожиченої суми. Почавши від дня 21. вересня 1926 р. дозволену висоту відсотків знижено до 16 проц. річно від уділеного кредиту. Від сум, які випожичено до дня 21. вересня ц. р. на відсотки вищі як 16 процент річних, вільно побрати відсотки в попередній висоті за час до найближчого речинця їх платности, а в усякім разі не пізніше як до дня 1. падолиста 1926 р.

Чому зникли на Моравах пасовиска?

На Моравах є країна, якої назва Гана. Є це країна о найплодовитіших землях. Ганацький ячмінь має світову марку, так само, як цукровий буряк, плеканий в цій країні. Край, якому рівняються хіба наші землі Рогатинські, Подільські або Сокальські. Культура землі стоїть одначе значно вище, так високо, як мало де в Європі.

Одначе колись воно так не було. Агроном Мацалік каже, що добробут і культура йшли рівнорядно зі зниканням пасовищ, головнo громадських, які переходили на орні поля.

Колись займали на Гані пасовиска стало 15 прц. ґрунтів, а крім них були ще пасовиска облогові і стерніскові. З часами поволи пасовиска змінювалися на орні поля, бо ці давали більше доходів, аж їх не стало.

Ось рільник селянин Тома Ляталь так пише о цім в своїх записках: „Більшість рільників вже вдоволена, що в селі зрушено пасовиска. Перестали ми пасти, зачали сіяти більше збіжжа, паші, прибуло в стайнях більше худоби, гною, зліпшився ґній, зліпшилося ним поле, плекалося більше окопових, зникли облоги (парини).

Як перестали ми пасти, було стільки гною, що поля подвоїли врожаї. Коротко кажучи: настало инше життя на світі“.

:-: КАМ'ЯНЕ ВУГЛЯ НА ПАЛИВО :-:

Центросоюз доставляє вугля найліпшої якості з копалень на Горішньому Шлеську (Мисловиці, Фердинанд, Гільдебранд, Євгенія і інші) по ціні

1 тона (1000 кг.) зл. 32'60 на місці в копальні,

так, що вагон 15-тоновий коштуватиме зл. 489. Колиб в часі між замовленням а задоволенням наступила зміна ціни зі сторони конвенції горішно-шлеських копалень, то обов'язуватиме ціна в дні задоволення. При замовленні належить зазначити величину кусків (брили, кістка I., кістка II., горіх I.).

ЗАПЛАТА: Центросоюз висилає вугля за надісланням задатку по зол. 100.— від вагона, решту належності платить відборець при відборі вугля на станції (залізничною посліплатою). Від таких замовлень, як готівкових дає Центросоюз **6% рабату.**

Для кооператив як відпродавців уділює Центросоюз ще окремий рабат.

УВАГА: При замовленні вугля до місцевин на схід від лінії, що йде через залізничні станції Радехів, Заболотці, Плугів, Козова, Озеряни, Заліщики (т. зв. східні креси) признають копальні ще дальший рабат 10 прц.

Для орієнтації подаємо кошта залізничного фрахту за 10 тон; то є вагон 10.000 кг. з копальні в Мисловицях до:

Перемишля	зол. 122.—	Чорткова	зол. 164.—	Сокаля	зол. 138.—
Львова	136.—	Борщева	202.—	Стрия	140.—
Бібрки	140.—	Жовкви	136.—	Зборова	147.—
Рогатина	147.—			Тернополя	151.—
Станиславова	151.—			Копичинь	167.—

Замовлення слати на адресу: Ц. С. Союз Кооперативних Союзів, Львів, Зіморевича 20.

КОЛИВОРОТКИ

звісні зі своєї доброти висилає у всяких кількостях

Повітовий Союз Кооператив
в ПЕРЕМИШЛІ.

== Ціни на жадання відворотно. ==

Всякого роду польських книжок, головню
з обсягу
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
доставляє

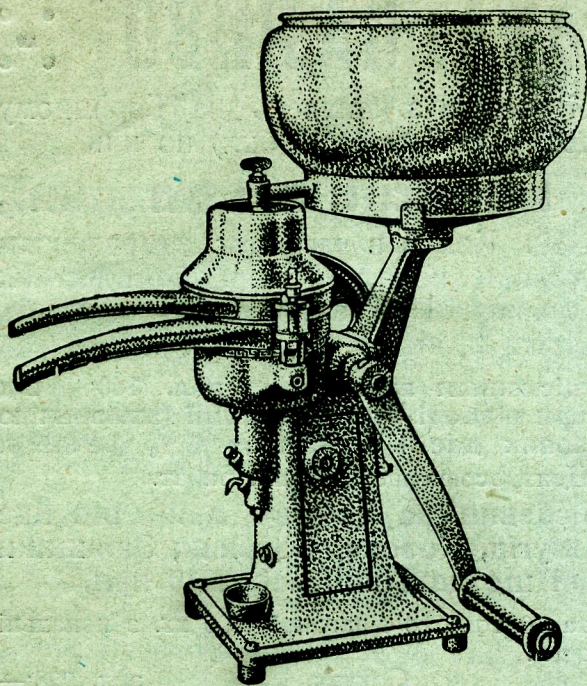
КНИГАРНЯ
В. ПОЛОНЕЦЬКОГО
Львів, вул. Академічна ч. 2а.

СМЕРТЬ ЩУРАМ, МИШАМ і СУСЛИКАМ!

Під гарантією витроює зовсім щури, миши та суслики на обістю, в господарських і мешкальних будинках, в млинах, магазинах і на поли спеціальна трутка, яку на замовлення виробляє і доставляє по уміркованих цінах за поштовою післяплатою.

Фірма **ФРАНЦ ПУСЕВИЧ**, Львів, вул. Городецька 70. II. пов.

Окрема спеціальність: **ПОРОШОК НА КАРАКОНИ!**

Централя кружлівок

СПІЛКА З ОБМЕЖЕНОЮ ПОРУКОЮ

КАТОВИЦІ, Воєвідська 26 а.

Оригінальні шведські кружлівки

„ГЛЬОБ“

„СИЛЬВІЯ“

і „ЛІЛІПУТ“

до відтовщування молока.

МАСЛЯННИЦІ.

УРЯДЖЕННЯ МОЛОЧАРЕНЬ.

УМОВИ ДУЖЕ ДОГІДНІ

за готівку і на сплати.

ДОСТАВА З КРАЄВИХ СКЛАДІВ.

КОЖНА ГОСПОДИНЯ,

котра хоче мати багато масла і сметани, хай спішить
замовити у нас оригінальну шведську кружлівку!

Наші кружлівки світової слави, найбільш економні!

СТЕБНИЦЬКИЙ КАЇНІТ.

Підносіть доходи з ваших сіножатей і пасовиск,

навозячи їх в жовтні

СТЕБНИЦЬКИМ КАЇНІТОМ.

Каїніт можна набувати на **догідних услівях** через господарсько-торговельні організації, місцеві Кооперативи, їх Повітові Союзи і через „ЦЕНТРО-СОЮЗ“ Кооперативних Союзів у Львові, як також через Кружки і Філії „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“.

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКСПЛЮАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольки ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 "

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

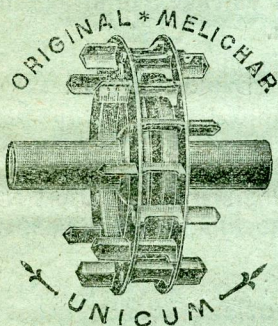
Львів, вул. Зімеровича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 "
Чверть сторінки 40 "
Одна восьма сторінки 25 "

Дрібні оголошення по 10 с тиків
від слова.

Чеськословацька Акційна Спілка
Злучені фабрики рілних машин

Фр. Меліхар-Умрат і Спілка,

БРАНДИС н/л.

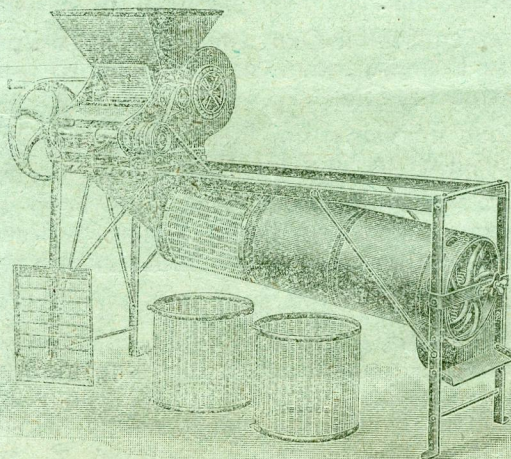
Флія ЛЬВІВ, вул. Городецька ч. 61.

Найбільші в Європі фабрики сіялок.

Сіялки рядові, патент „UNICUM“. — Сіялки комбіновані, патент „IMPERATOR“. — Сіялки до штучних навозів „WESTFALIA“. — Сіялки до бураків звичайні і комбіновані до сівби купкової (Dibbel) і сівби повної. Сіялки рядові трибові, патент „PATRIA“. — Сіялки селянські, легкі і дешеві, патент „PATRIA-MIGNON“. — Копачки до картопель, патент „MELICHAR-HAJEK“. — Жнивярки патент „GRATIA“. — Косярки патент „GLORIA“.

КРИМ СЬОГО:

Бехера оригінальні знаряди до орки, культиватори, борони тарелеві, планети ручні і кінні. Австрійські трієри марки „PHÖNIX“, чеські січкарні систему Bentall'a, бурачарки, шрутівники з вальцями або каменями, кружлівки до молога „LIBELLA“ і т. п.

Умови уділення Банком Рільним довготермінових позичок при парцеляції землі.

Банк Рільний уділює позичок довготермінових на цілі парцеляції виключно у 8% заставних листах, а не готівкою.

Ніхто не має обов'язку приймати заплату замість готівки в заставних листах. На це потрібна згода особи, якій заплата належить. Тому Банк буде видавати позичку тільки в тих випадках, коли до прохання про позичку, крім поланих нище прилог, залучено згоду продавця чи вірителя, що він при ме замість готівки заставні листи.

Позичку уділюється: а) на купівлю парцелі при парцеляції нерухомості; б) на сплату решти покупної ціни за парцелі вже набуті при парцеляції чи на сплату довгів, що повстали в зв'язку з тим набуттям і в) на купівлю господарств або на прикуплення землі з метою побільшення свого господарства, а також на сплату довгів, що повстали в зв'язку з купівлею господарств чи перекупленням землі, коли ґрунт той не походить з парцеляції.

А. Позички на будівлю парцелі.

Позичок цих уділюється при купівлі парцелі незалежно від того, хто землю парцелює: сам власник, чи уповноважена до парцеляції інституція чи Банк Рільний. Передумовою одержання позички є заключення умови про майбутню купівлю продажу (пунктації), або вже заключений договір (купча кріпость).

Для одержання такої позички необхідно до Банку Рільного внести:

1) Прохання про уділення позички в заставних листах з вказанням назви та простору нерухомості (реальності), а також висоти потрібної позички.

2) Гіпотечний витяг парцельованої нерухомості.

3) Договір про майбутню купівлю продажу (пунктацію), чи контракт, важність та обов'язковість яких узалежнена від одержання покупцем парцелі позички.

4) Відпис аркуша посілості парцельованої нерухомості, що його видасть Уряд евіденції кадастру ґрунтового податку.

5) Заява власника парцельованого маєтку, яким способом має він намір упорядкувати гіпотечні зобов'язання.

6) Затверджений Окружним Земським Урядом чи Банком Рільним план парцельованого маєтку з поділом на парцелі.

7) Список покупців, що його затвердив Окружний Земський Уряд чи Банк Рільний.

8) Статистичний квестіонар, що його складається згідно зі взором Банку Рільного. Квестіонар той має бути посвідчений Громадським урядом.

9) Означену Банком суму на покриття коштів оцінки.

В практиці робиться те в той спосіб, що покупець до подання залучає тільки умову купна (т. 4) і статистичний квестіонар (т. 8). Подання з цими двома прилогами представляє до Банку власник маєтку, залучуючи при тому решту згаданих документів і оплату (т. 9) за всіх покупців.

Б. Позички на решту недоплаченої ціни вже набутої парцелі, чи на сплату довгів, що повстали в зв'язку з цим набуттям.

Для одержання цієї позички до Банку треба внести:

1) прохання про позичку з докладним означенням назви нерухомості, простору її та висоти потрібної позички;

2) план нерухомості, що його затвердить Окружний Земський Уряд чи Банк Рільний разом з поміровим реєстром;

3) гіпотечний витяг;

4) відпис аркуша посілості, оскільки вислід парцеляції вже перепроваджено в кадастральному операті;

5) обов'язання вірителів, що вони переймуть заплату довгу, який тяжить на нерухомості, в заставних листах, з означеним способом заплати;

6) і 7) статистичний квестіонар і кошти оцінки, як вище під А. тт 8 і 9.

В. Позички на купівлю ґрунту, що не походять з парцеляції та на сплату решти покупної ціни чи довгів, що в зв'язку з купівлею повстали.

Цього рода позичок може бути уділено в тім випадку, коли набуто чи доповнене господарство не перевищує 20 га, а в гірських повітах, на Волині і Поліссю — 35 га.

Коли хто старається про позичку на вказані вище цілі, то мусить до Банку внести:

1) прохання з поданням назви нерухомості, простору її, покупної ціни та висоти потрібної позички;

2) зроблений управненим землеміром (геометром) план, підписаний власником землі разом з поміровим реєстром;

3) гіпотечний витяг;

4) відпис аркуша посілості;

5) договір про майбутню купівлю - продажу (пунктації), чи договір купівлі продажі;

6) дозвіл Окружного Земського уряду на купівлю, як що обов'язуючі закони вимагають такого дозволу;

7) і 8) квестіонар і кошти оцінки, як під А. тт. 8 і 9.

Як що затагується позичку на сплату довгу, то крім того треба залучити докази, що довг той має зв'язок з купівлею нерухомості.

Як бачимо, досить складний шлях роздобути довгоречинцевий кредит на придбання землі стоїть поки що під великим сумнівом. Справа в тім, що Банк готівки не дає, а тільки заставні листи, що не є обов'язковими до прийняття. Від власника чи вірителя залежить, чи мають вони для випозичника яку будь вартість.

Очевидячки, що згода власника чи вірителя булаби запевнена в тім єдинім випадку, колиб заставні листи мали певну вартість. Та стан грошового ринку в Польщі і відношення закордонного ринку до польських цінностей такі, що не маємо бод й в ближчому часі надії, щоби заставні листи Банку Рільного знайшли потрібний попит, а тим забезпечили собі відповідну вартість. До тої пори мало можна мати надії на чию будь згоду брати замість готівки заставні листи. Та не виключаємо, що під страхом примусової парцеляції поміщицтво (дідичі) піде на те, що якусь частину покупної ціни згодиться брати заставними листами.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 "

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,
Львів, вул. Зіморевича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 "
Чверть сторінки 40 "
Одна осьма сторінки 25 "
Дрібні оголошення по 10 сотиків
від слова.

Як підвищити прибутковість селянського господарства?

Підвищити прибутки селянського господарства можна:

1. Умілою організацією господарства в цілому обсягу (польового господарства, садівництва, городництва, скотарства, птахівництва).

2. Умінням підготувати на торг такий продукт і в такому виді, за який платять найдорожче.

3. Умінням вироблені продукти найкорисніше продати.

При розгляданні питань організації господарства треба в першу чергу пам'ятати про положення даного господарства відносно центрів споживання. Розрізняємо господарства підмійські й господарства, що віддалені від великих міст, осередків споживання. Господарства підмійські ведуть господарство інакше ніж господарства звичайні. Головне завдання й мета підмійських господарств добути від культурної рослини й тварини як найбільше, найліпшого (показного) продукту і по можливості найшвидше і найдешевше. Той господар дістане зі свого саду, городу, молочної ферми найбільше, який завів такі сорти садовини, городовини, держить таку молочну худобу, які дають йому найбільше і найшвидше продукти, що знаходять на ринкові найбільше споживачів

Господареві підмійського господарства не корисно займатися ушляхетненням рослин, тварин, вести племенне господарство і т. д. Ушляхетнене насіння, расову худобу, мають дати господарства, що знаходяться поза районами міст, великих осередків споживання. Правда, дуже часто буває, що в районі великих міст організуються великі господарства насінні та плодіві питомники. У цьому випадкові такі господарства дістають подвійні прибутки: від продуктів забракованих селекціонерами, від плодів, у яких селекціонера цікавить лише насіння (диня, кавун, гарбуз), з культивування квітів та рослин декоративного садівництва.

Зовсім інший характер мають господарства, що росташовані поза межами міського району. Надвишку в господарюванні вони можуть дістати:

1. Від перерібки господарських продуктів (молоко на масло, сир, садовину й городовину на консерви, зерно на муку, крупи, солод, крохмаль, алкоголь і т. д.)

2. Від доставлювання на ринок ушляхетненої рослини і тварини (оригінальні сорти городовини, садовини, високо культурні раси).

Власне у вказаних двох напрямках може шукати господар способів підвищення прибутків свого господарства. Господарі позаміських господарств мусять добре пам'ятати, що дуже багато прибутку дає насіннєве господарство городяне, польове і расове (худоба). Відомо, що насіння зерно ціниться в 2—5 разів дорожче звичайного зерна, що ячмінь пивоварський ціниться майже вдвічі дорожче ячменю кормового, що племенна корова, кінь в кілька разів дорожче звичайної худоби. Теж саме можна сказати і про птахівництво. Племенне птахівництво можливе лише в господарствах, віддалених від великих осередків споживання. З птахівництва цей господар дістане найбільше, який дасть на ринок курей, гусей, качок, індиків певної, найліпшої раси, яка в даних умовах найкраще ведеться. За такі продукти платиться 3—5 разів дорожче ніж за продукти звичайні

Не можна також забувати, що і з польового господарства можна мати багато більше, коли продукувати зерно-насіння певного сорту, найліпших якостей, урожайних, витривалих проти шкідників, хоріб і т. д.

Ведення такого господарства вимагає від господаря дуже багато. Він мусить мати широку й глибоку підготовку теоретичну та уміти ті теоретичні знання приміняти в своїй практичній діяльності. З тих причин, що таких людей господарів у нас не так багато, мусимо числитися з тим, що пересічний наш господар такого господарства вести не може. Тому для більшості підвищення прибутковості в господарстві треба шукати в інших мірах, що ведуть до збільшення врожайності землі та в підвищенню продуктивності нашої домашньої худоби. Не меншої уваги заслуговують питання про умілий збут продуктів господарювання.

Збільшення врожайності землі.

Збільшення врожайності землі діється тими засобами: 1) угноєнням ґрунту, 2) відповідною обрібкою (орання, волочення, валовання і т. д.), 3) засівом лише доброго насіння, 4) забезпеченням

ростині нормального росту та плодоношенням, 5) умілим переведенням жнив, молотьби, очистки й сортування зерна, збереженням врожаю.

На питаннях гноєння, культивування ґрунту, й забезпечення росту багато писалось та й господарі наші знають про це досить багато. З усього цього хотівби я зупинитись на питаннях одержання найліпшого продукту зерна, за яке можемо дістати найбільше.

Кожний господар знає, що за чисте, непошкоджене зерно, зерно з гарною природньою барвою, приємним здоровим запахом, повне, добре виспівше, дістанемо на ринкові найбільше.

Кожний також знає, що за зерно-насіння платиться найдорожче. Ніхто не купить на насіння пшениці, в якій мається до 5 пр. іншого, хоть і зерна культурної рослини (в пшениці жита, ячменю, вівса, гречки). Вже не кажемо про домішки бурянів. Дешевше платиться невичищене зерно, що йде на торг (особливо горох, фасоль, сочевиця). Зрозуміло, що багато нижче ціниться зерно, що було підмочене, попсоване плісню, грибками, іржею.

Пам'ятаючи про все, господар мусить знати, як дістати зерно чисте, первосортне. Одержання такого первосортного зерна можливе лише тоді, коли господар виконає всі нижче приведені приписи:

1. Треба сіяти зерно-насіння абсолютно чисте, непошкоджене нічим, здорове, одного найліпшого сорту, зерно з високою об'ємною (гектолітровою) вагою.

2. Поле перед засівом має бути добре управлене, (відповідно вигноєне, виоране) всі бур'яни, плевели та шкідники знищені.

3. Засів має бути переведений сіялкою, яка дасть зерно в порядку, бажаної густоти і до потрібної глибини.

4. Під час росту треба боронити рослину від шкідників рослинних і тваринних та мікробів (проколювання, підпушування ґрунту, забезпечення рослини вохкості та харчів.)

5. Не можна спізнатись з жнивами, а ще більше не жати недоспівшого вповні хліба.

6. По жнивах треба дати досить часу збіжжю підсохнути, випарувати з зерна зайву вохкість (понад 15 пр.).

7. Молотити треба в осени. При молотьбі звертати увагу, щоби не пошкодити молотілкою зерна. На механічно пошкоджене зерно легко нападають шкідники (особливо мікроби), які нищать зерно.

Найголовнішу увагу треба звернути на чищення зерна та на його класифікацію по величині. Зерно не сміє мати в собі кукілю, горошку та інших бурянів. Крім того зерно має бути на відповідних ситах поділене на зерна великі, середньої величини й дрібні.

9. Зерно вичищене, сухе даємо в чисті, сухі, дезінфіковані комори, а ще ліпше дати зерно в кооперативні склади-елеватори.

Збут продуктів господарства

в сучасних умовах належить до найважливіших питань підвищення прибутковості селянського господарства. Коли кожний господар зокрема може багато зробити в справах одержання найбільше і найліпшого продукту, то в справах збуту поодинокі господарі представляють силу, з якою ніхто не рахується. Кожний господар мусить пам'ятати, що його 5—10 корців зерна, які він дає на ринок, не може змінити загальної ситуації і вплинути на підвищення цін. По-за тим багато ще

мається інших дуже складних справ, яких багатьом годі зрозуміти. Інша справа, коли на ринку буде виступати федерація всіх господарів (напр. Сільський Господар), яка буде оперувати мільонами корців збіжжя, яка буде мати на своїх складах товар-зерно певної якості, певної кількості. Тому нашим господарям треба добре пам'ятати, що лише в спілці подібних собі, під керівництвом досвідчених, фахових своїх людей можна буде за свої продукти дістати найбільше. Селяне-господарі в усіх культурних державах, країнах, організовані в таких федераціях спілках. Поза спілками нема господарів. Спілки мають свої банки, склади-елеватори, залізниці, різні підприємства по переробці продуктів с-господарства. Вони мають по цілому світу своїх агентів, які й ведуть справи федерації. Цілком зрозуміло, що лише такі багаті організації мають змогу продавати продукти своїх членів по найдорожчих цінах та робити для своїх членів різні послуги, яких господар не дістане деінде.

Таким чином, підвищення прибутковості господарства треба шукати з одного боку в підвищенню продуктивності землі та господарства в цілому; з другого боку треба шукати поратунку в солідній федерації господарів, яка єдина має змогу добитись на ринкові в суспільстві найліпших умов до одержання найвищих прибутків господарства.

Інж. П. Терпило.

Вигрівання яєць домашньої птиці в вилягарнях.

Годівельники, що плекають більшу кількість дробу, або займаються продукцією курят на продаж, не уживають вже до вигрівання яєць квочок, але взялися до вилягарок. Називають це штучним вилягом. Ця назва не відповідає правді. Неознакомлені з цією справою думають, що у вилягарнях можна вигріти курята в коротшім часі, як сего вимагає природний виляг. Тимчасом нема тут нічого штучного. Ціла сузь річі лежить в тім, що люде старалися створити при допомозі відповідних апаратів ті самі природні умови для вилягу курей, які дає квочка, а цими умовами є: удержання рівномірної теплоти і вохкості.

Цей спосіб вигрівання яєць домашньої птиці був знаний кілька тисяч літ перед Христом мешканцям Китаю і Єгипту, що правда — не в тій формі, як се бачимо у нас нині, нпр. в Америці і Європі. В Китаю і Єгипті не змінився спосіб вигрівання яєць і до нині. Є се рід промислу, яким займаються віддані виключно цему родині, а батько передає це заняття синові. Не уживають вони ні термомірів ні гігрометрів (приладів до мірення проценту вохкості у воздуху) і т. п. Все це роблять після чуття, в чім мають незвичайну вправу. Тамошній вилягарник неохотно допускає чужого чоловіка з обави, щоб цей не підглянув і не позбавив його можности зарібкування.

Китаєць уживає до вилягу кошів, вистелених рижовою соломою. До цих кошів вкладає 500 до 1000 штук яєць і ставить начиння з водою, яку ogrіває деревляним вуглем рівномірною теплою. По 14 днях дає яйця до теплої води і ті, що упадають на дно, як непридатні до вилягу усуває. Ті, що удержуються на воді вкладає назад до коша і дальше ogrіває до часу, доки не виключуються курята.

В північній Китаю уживають до вилягу глиняні китли, які ogrівають вуглем. Що дня викла-

дають яйця з кітлів, холодять, скроплюють літньою водою і опісля вкладають знова до кітлів. Сю чинність виконують переважно діти.

В Японії відбувається виляг подібно як в Китаю.

Єгиптяне вигрівають курята у відповідно на сю ціль побудованих вилягарках. Вилягарню таку будують з глини в той спосіб, що по обох сторонах коритаря є печі. Кожна піч поділена перегородою на часті долішню і горішню. Так до долішньої як і горішньої часті печі ведуть з коритаря отвори, якими можна дістатися до нутра печі. В середині поперечних перегород печей є отвори, а так само є над ними отвори в горішній стіні. Коритар має в горі віконця, якими входить світло і воздух до внутра коритаря вилягарні. Всі отвори можна в разі потреби зачинити. Перебіг вилягу є такий:

В долішній часті печей дається верству пшеничної трини і запалюється. Бічні двері печей зачиняється, а горішні лиш о стілько, щоби доступ повітря був невеликий, в наслідок чого трини мірно тліє. Двацятото дня укладає вилягарник на вигаслий попіл вилягові яйця. Вилягарник удається тепер до коритаря і зачинає за собою двері і через два тижні не сміє звідтам виходити, а поживу подають йому через горішний отвір в коритарі. В тім часі розстелює він трину в горішній часті печі, підпалює і уважає, щоби рівномірно тліла. Двері долішньої і горішньої часті печі є цілий час відчинені, зате горішні отвори в печі замкнені.

По двацятьох днях гасить він огонь, перекладає яйця з долішньої часті до горішньої і зачинає всі отвори. По п'ятих слідуєчих днях відчиняє двері горішньої часті печі до часу, коли виклюються курята. Одна вилягарня має 4—6 печей і магазин на трину. В одній печі міститься 4—6000 яєць. Час вилягу се місяці март, квітень і май, в яким то часі одна вилягарня спотребовує до вилягу відповідно до розмірів 50—100.000 вилягових яєць. Такий вилягарник або скуповує вилягові яйця і продає курята, або селянки приносять до вилягу і платять в натурі нпр. за принесених 50 яєць до вилягу видає опісля вилягарник 25 курят.

Подаючи в коротці спосіб вигрівання у Китайців і Єгиптян мав я на меті звернути увагу на те, що там від непамятних часів розуміли вагу масової продукції і те, що впровадили Американці а за ними і мешканці Європи до годівлі домашньої птиці, не є нічо нового. Пристосувати вилягарні в Європі в тій формі, як се діється в Китаю чи Єгипті не удалося, мабуть входило тут в гру підсонне. За те роблено вилягарні в малих розмірах, як се і нині бачимо, у формі звичайних скринь, в яких можна вигріти 50—500 яєць. Потворилися окремі фабрики, які захвалювали свій виріб, та дораджували кожному годівельникови набути вилягарку.

Як кожда новість, так поява вилягарок заінтересувала годівельників, які закуповували вилягарки, та на жаль не все були з них вдоволені і відмавляли опісля їм практичного значіння. Сама вилягарка хотайби найліпша не все принесе бажаний успіх. Тут потрібно знання, як з виляговим апаратом поступати, щоби оминати неприємних несподіванок. Саме поучення не вистарчає — треба конечно познакомитися з апаратом в часі вилягу і приглянутися всім чинностям, як також звернути увагу на недомагання, які можуть з різних причин повстати і запам'ятати, як сему запобігти. Се практичне знання, яке ніякою лектурою не дається за-

ступити, можна набути лише в більших годівельних заведеннях. — Хто з цього резигнує, а мимо того хоче розмножувати дріб при помочі вилягарок, мусить бути приготований зна не одну немилу несподіванку і практика в тім напрямі нераз дорого коштує, коли виляг не вдається.

З часом приишли годівельники до переконання, що чим вилягарка більша, тим кошта вилягу на одиницю менші і відси перейшли знова до масової продукції курят при помочи більших вилягарок, які обслуговують в тім напрямі фахово вишколені люди. Поодинокому годівельникови є далеко корисніше закупити собі курята однівки, або дати вилягові яйця до вигрівання у вилягарни за відповідною заплавою, як самому займатися вилягом. Звідси розвинувся новий промисл подібно, як се робили і роблять нині Єгиптяне.

В Америці повстали вже давніше заведення з більшими вилягарнями. В Європі щойно перед війною почали творитися того рода заведення. В Галичині щойно війна змусила владу бувшої Австрії над сим задуматися і починити відповідні заходи, щоби потворити заведення з більшими вилягарнями в цілі масового поширення годівлі ужиткової домашньої птиці, як важного чинника в питанню виживлення населення в часі переходового господарства. Однак Австрія не діждалася здійснення своїх проєктів у нас в Галичині, куди найбільше були звернені очі Німців.

Численні системи вилягарень можна спроводити до двох типів, а саме: одні ogrівані водою, другі теплим повітрям. Джерелом тепла до ogrіття води чи повітря у вилягарни може бути звичайна нафтова лямпа, газ або електрика. В практиці оказалось, що газ в наслідок частої зміни своєї якості впливає на значне обниження, або підвищення теплоти у вилягарни, через що терпить виляг. Курята виклюваються слабовиті, нормально не розвинені, а коли годівельник не запримітить в час підвищення теплоти понад дозволений ступень, може цілий виляг загиритися — прямо спечися. Електрика є о стільки непевна, що в разі якогось ушкодження електровні, або електричних проводів, може наступити перерва в ogrіванні, а за сим знищення вилягу. Після цього нафтові апарати є ще найпевніші. Більші вилягарні ogrівається вуглем при ужитті відповідних печей.

Після дослідів переведених практичним в годівлі дробу господарем Ю. Вінінгером, кошти вилягу одного куряти при ужитті вилягарень, представляються слідуєчо:

	яєць	сот.
Вилягарня ogrівана нафтою на 50	—	22.7
" " " на 60—70	—	16.8
" " " на 100—110	—	11.8
" " " на 120—150	—	10
" " " на 200—220	—	9
" " газом на 200—220	—	8
" " електрикою на 200—220	—	3.8
" " вуглем на 3.000	—	3.6
" " " на 5.100	—	2.1
Квочка, що засяде 13	—	29.8

За основу повисших обчислень прийнято слідуєчі ціни: 1 л. нафти 46 с., 1 м³ газу 22 с., 1 кіловат 94 с., 1 кг. антрацітового вугля 18 с., денний кошт виживлення квочки 10 с. При курятах прийнято 52 проц. вигрітих з вложених до вилягу яєць.

Повисше зіставлення вказує, що чим більша вилягарка, тим кошт вилягу менший. Вигрівання курят квочками є найдорожше, при чім належить згадати, що тут не вчислено страти через убуток яєць за час висиджування і водження курят.

Великі вилягарні завдяки своїй будові, яка дозволяє на використанні кожного вільного місця, як також задля без порівняння дешевшого кошту вилягу відносно до менших вилягарень, чим раз більше поширюються. Як в інтересі фабрикантів є дораджувати кожному годівельникови набути вилягарку, так зі становиска господарського виходить як раз щось противного.

Наш селянин не має на се часу, щоби бавитися вилягаркою, яка вимагає правильного догляду. Навіть учителеви чи священникови справляє се певні труднощі. О сім переконують нас ті, що пробували уживати вилягарок, та в короткім часі були з них невдоволені і залишили. Інакше представляється справа, коли годівельник має змогу покористуватися вилягаркою, що є під наглядом фахово в тім напрямі вишколеної людини.

Годівельник може дати в кожній хвили до вигріття яйця зі свого стада, або купити курята, що походять від куриї плеканих в заведенню. Обширніше про апарати вилягові та про це як належить поступати в часі вилягу, скажемо в слідуєчій числі.

Поліпшення (меліорація) ґрунтів.

Буває у нас таке: Зайде агроном до читальні, заговорить о тім, як можна поправити ґрунт, щоби більше видавав, а зараз хтось зі слухаючих заговорить, що він вже сам знавби поправити ґрунт, якщо мавби його більше. Я мав і сяку відповідь: Скажіть радше, як ґрунту приблизити.

Ясне, що агроном радби з цілої душі, щоби кожний наш господар мав якнайбільше ґрунту, не 5 але 50 моргів, не одну корову але десять, не порожню комору, але повну всякого добра, та годі.

Через умілу управу ґрунту, так ріллі як і сіножати, а передусім через меліорацію ґрунту можна мати з поля значно ліпші збори, як з ґрунту немеліорованого. Меліорація ґрунту заступить нераз цілком прикупно ґрунту, а навіть вклад в меліорацію дасть більший прибуток зерна, паші, як куплений за ці самі гроші ґрунт.

Щоби не бути голословними, подамо на доказ цих наших слів кілька прикладів, які беремо не з книжки, ні зі заграничних господарств, але таки з наших галицьких. Інженір Корнелля, знаний наш меліоратор, цінений високо і в нас і за границями ізза своїх дослідів в меліорації ґрунтів, яку сам в премногих наших селах переводив, має багато практики. Тому його висліди мусять кожного переконати. Він подає ось такі приклади зі своєї практики:

В селі Волиця Барилова радехівського судового повіту на торфовищу, на яким нічо не родилося, по змеліорованні збирано в роках 1905—1910 на ґрунті тамошнього селянина Данилилюка середно 70—80 сотнарів метричних досконалого солодкого сіна.

В Яблонівці коло Камінки Струмислової збирано в дворі з гектара не більше як 5·33 сотн. пшениці, а по змеліорованні дренами той сам гектар ґрунту давав 8·25 сотнарів пшениці.

В Хрестовій Ясельського повіту на ґрунтах тамошніх селян збирано з гектара пересічно 6·5 сотн. пшениці, 7·3 сотн. жита, 5·9 сотн. ячменю, 6 сотн. вівса, 62·5 сотн. бараболь. В 1910 р. змеліоровано ці ґрунта дренами. Кошт меліорації одного гектара виніс 253 австр. корон. Цей видаток оплатився обильно, бо зараз по меліорації середній збір з гектара був такий: пшениці 11·5 сотн.

жита 10·75, ячменю 12·70, вівса 13 а бараболь 167 сотнарів.

За 253 корон селянин там міг купити найвище чверть гектара ґрунту, а як змеліорував за ці самі гроші свій ґрунт, то і цілий гектар куплений не дав би стільки прибутку, кільки прибуло на гектарі змеліорованім.

Таких прикладів знає інж. Корнелля з власної практики премного. Ми подали лиш кілька їх, Вони говорять ясно, що сама лиш меліорація ґрунту при тій самій праці, коштах управи і засіву подвоює, потроє збори з того самого ґрунту.

Є те саме, як колиби господар докупив два чи три рази стільки поля, як має. Навіть корисніше, бо кошта купна ґрунту є нині значно вищі, як кошта меліорації, тим більше, що значну часть коштів меліорації господар сам відроблює, а навіть може дістати державну підмогу.

Меліорація ґрунтів є для наших рільників нині ще важніша як перед війною, бо тоді можна було ґрунту докупити в дворі, а нині воно майже виключене. Тому поглибляймо наш ґрунт, як не можемо поширити.

М. Т.

Торговельна й промислова будучина нашого льону.

В світі великий попит за льоном. Недавній головний доставець льону на світові ринки — Росія і Україна нині не може дати й половини того, що вивозилося перед війною. Тож наш льонний промисл міг би набрати поважного значіння в світі, а з тим і в господарстві українського хлібороба.

Польща майже не має свого льону. Те, що Поляки називають польським льоном, не є льон польський, бо родиться він на українській, білоруській та литовській землі, що нині під Польщею. Отже належить говорити про льон український, білоруський і т. д., а не польський. Волинь, Полісся й Підляшя мають прекрасні природні землі для поширення льонного промислу. І ґрунт і підсоння для того дуже придатні. Та на жаль льонна справа стоїть у нас на такому низькому степені, що про помітні зиски нашого хліборобства з тої галузі господарства говорити ще не приходитьсь.

До засіву вживаємо ми свого, дуже звироднілого насіння, сіємо звичайно пізно та дуже густо, то й дістаємо мале й тонке стебло, що дає гарне волокно, та мало. До тогож спосіб мочення та тріпання льону так примітивний, що приводить до ослаблення кріпости волокна. Таким чином дістаємо мало волокна, а до того й ця мала кількість не дає доброї ціни ізза своєї слабости. Правильність сказаного можна бачити зі слідуєчого: у Франції з одного гектара збирають 5 тисяч кільограмів льонної соломи, в Німеччині 3·5 тисячі, а ми збираємо з одного гектара всього одну тисячу. Що до цін на наш льон, то вони до смішного малі. Пояснюється це не тільки якістю волокна, але ще в більшій мірі незорганізованістю наших продуцентів. Льон звичайно наші хлібороби (властиво їх господині) збувають дрібним скопувачам, що при перепродажі заробляють подвійно, а то і більше.

Цей сумний стан з нашим льоном продовжуватиметься тільки доти, поки дрібний хлібороб не звернеться і в цій справі до своїх випробуваних проводирів в царство кращого: агрономії та кооперації. Як в усіх інших галузях дрібного хліборобства, так і з льоном агрономія забезпечить йому як найбільше льонної соломи, а кооперація

переробить ту солому на прядиво і продасть по найвищих цінах. Так дійде наш хлібороб до доброго прядива і добрих цін за нього.

Про управу льону.

Тут ми з загальних рисах спинимось на кооперативній переробці соломи на волокно. Для того хлібороби-продуценти льону мали би об'єднатися в кооперативу і на кооперативних підставах оснувати велику фабрику для перерібки. Господиня не потребує сама ні мочити, ні тріпати, ні пряти. Її завданням було би виплекати найбільше льону і зложивши його разом з іншими господарями відіслати ваговою на свою фабрику. Кошти перевозу льонної соломи до фабрики залізницею дуже низькі. Решту зробить кооператива. Переробить, продасть, а від кооперативу дістанешся ціну, про яку нині й мріяти не можна. Льон має перейти ту дорогу. яку нині переходить наше молоко: його наш хлібороб не віддає за будь яку ціну, а через кооперативну організацію в переробленому виді доставляє просто до великих міст та за кордон.

Найкращі машини до переробки льонної соломи є шведські. Така машина коштує 5200 зол. Іосо Гданськ, без цла. Можна думати, що від цла буде така машина звільнена. Обчислено, що видатки на фабрику з будинками разом з урядженням до вимолочування льону виносять коло 15 000 зол. Така фабрика може переробити 80 чи 100 тисяч киль льонної соломи, а цю кількість соломи можна мати з 50—60 моргів ґрунту.

Наші кооператори й агрономи мусять вже нині задуматися, де нам першу подібну кооперативну фабрику як найскорше вибудувати. Гадаємо, що для цього належало б організувати спеціальні кооперативи, членами якої могли би бути продуценти льонної соломи.

К.

Найліпший американський солом'яний вулик.

Написав Франц Гейсгеймер, завідувач зал. стацією, переклав О. В-ий.

Для чого вулик зі соломи?

Справедлива є думка більшості пасічників, що власноручно зроблений вулик є найліпший. Дешевий, легкий до зроблення і добрий вулик є мрією кожного пасічника, а таким може бути лиш вулик зі соломи.

Закладаючи пасіку, надіється кождий на щорічний приріст в пчільнім хазяйстві, бо говорять, що ніщо не множитья в такій степені як пчоли, та думка про щораз більше запотребовання вуликів і труднощі, з якими доводить стрінутися при набуванню їх, неодного вже з початку знеохочують.

Хто вже раз пізнав і випробував солом'яний вулик, той лишиться при нім і як навчиться легким і дуже приємним способом вироблювати солом'яки, помножить щорічно свою пасіку, не оглядаючись на спроваджені маловартні і дорогі вулики. Вулик зі соломи має великі прикмети, бо є дешевий, легкий, зимою теплий, літом холодний, проте бжолі найкраще ховаються в такому саме вулику зі соломи. Такий вулик вдержує зимою одностайну температуру, а коли приходить жарке літо, його стіни зівсім не розгріваються. Солома в прирівнанню до дерева є дешевою, легкою до набуття і податливою при обробітці. Солом'яний вулик не уступає щодо тревалости в нічому деревляному, а після довгих років уживання найдемо під зверхньою почорнілою поволокою, чисту і здорову

солому. Слід тут навести думку знаменитої в своїй часі жінки — пчоларки Софії Шимановської, яка писала в Bartnik у Postępowy-м перед 38 роками:

„Кждий, хто має тільки модель, може скоро побудувати машинку, коби тільки вмів сьак так орудувати гнблем та долотом, вулик ніколи не втратить форми, не творить найменшої прогалини, стіни остають рівні як зовні так й внутрі. Маю такі вулики від 7 літ і переконуюсь, що є рівно тревалі як і інші, були навіть закопувані в землю і мимо того почорніла тільки верхня соломка, проча солома осталась чистою та тревалою; коли навіть по 10-ти роках довелось зимувати на тічку без охорони, остала зовсім не ушкодженою. Досвід переконав мене, що ніякий вулик із внутрішніми деревляними стінами не дорівнає ніколи солом'яним вуликам, котрі при тому є так дешеві, що як мені говорили селяне, вчителі, священники, котрі вирабляли їх власноручно — вулик такий коштує їх разом з деревом та дротом 40 центів. Чи не надзвичайно дешевий?“

Як всім в домо, йде тут бесіда про славянські вулики, які виготовляються в подібний спосіб.

Солом'яний американський вулик ріжниться богато від моїх солом. вуликів. Крім упрощення самої конструкції вулика, я впровадив тут у перше також долівку та стелю зі соломи, чим став він у дійсности зовсім солом'яним, відмінно від поручуваних дотепер вуликів, яких долівку роблено із грубих брусів. Поминаючи те, що солом'яний вулик тратить через долівку з брусів свою легкість, підчеркую передусім це, що долівка з брусів вимагає роботи доброго столяра, бо ніщо гіршого в вулику, як не-недокладно прилягаюча долівка. Завівши долівки та стелі зі соломи, себто розтяжні мати тої грубости, досягнув я долівку та стелю, що тісно та еластично прилягають до вулика, теплі та задержуючі свою форму. Ріжниця внутрішньої теплоти в деревляних або солом'яних вуликах з деревляною долівкою є так в лика, що в пасіці завіяній снігом, очка моїх солом'яків будуть все незамерзлі, а в інших будуть зовсім засипані снігом.

Всі ті прикмети, як також легкість у вироблюванні таких вуликів, роблять справді такий вулик народнім вуликом. Зробить його легко селянин, вчитель, лісничий, залізничник і кождий, кому легко о солому.

Будучи приклонником 10 ти рямцевого американського вулика, бо моїй господарській системі найкраще підходить такий вулик, подаю мої виміри, котрі кождий після своєї вподоби може змінити.

Підчеркую з притиском, що хотяй робота солом'яних вуликів є легка і не представляє трудности для пересічно здібних в „майструванню“ пасічників, то все таки недопускаємі є поспіх, недокладність і партацтво.

Про внутрішній вимір американського вулика та рямок.

Для пояснення тим читачам, котрі не знають американського вулика Дадана, подаю виміри.

Внутрішні виміри вулика виносять: довжина 45 см., ширина 43 см., або, що буде більш практичне, рівнож 45 см., проте квадрат. Внутрішня висота вулика, а саме віддаль долівки від стелі виносить 35 см., так, що під рямцями остає майже 5-центиметрова порожнеча, що знаменито відповідає потребам доброї зимівки та підкормлюванню бжол кризь очко зпід споду,

Рямка зроблена на відповідному правилі, з вимірами, які подає рис. 1. повинна мати горішню бальку з вусами дещо грубшу, бо тягар 5 кг. меду

в часі пожитку може легко переломити тоншу листву. Рямка Дадана, як бачимо з рисунку, має зов-

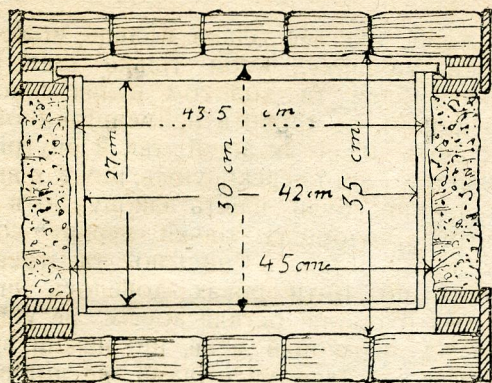

Рис. 1.

нішню висоту на 30 см., довжину на 43,5 см., у світлі знова 42 см. довжини, а 27 см. висоти.

Як робити рамці?

Спершу робимо дві рамки, які є підставою вулика. Як бачимо на рис. ч. 2, рамці ті зроблено з дощенок мягкого дерева, грубих на 5 см. а широкіх на 6 см. Гиблюю їх з трьох сторін, четверта натовість, котра стикається зі соломною, остає негибльованою. Згадані дощинки перерізу на чо-

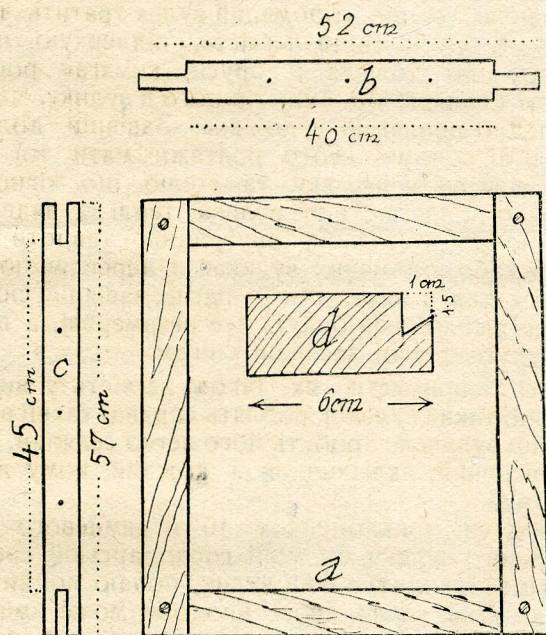

Рис. 2.

тири бальки, довжини 52 см. (рис. 2 б) та на чотири по 57 см. (рис. 2 с). Маю отже матеріал для зроблення двох рамок, горішньої та долішньої. В передній бальці долішньої рамки вирізую очко, високе на 2 см., довге на 20 см. (рис. 6), а в обох бальках горіш. рамки (передньої та задньої) роблю фельц для завішання рамок (рис. 2 д). Тому, що кожда із стін матиме три шви, висверлюю в листах тонким сверликом по три дірки, в тих місцях, в яких приходять шви (рис. 2 б. с).

Після зроблення нарізів на коротших листах та впусків на довгих, складаю їх в рамки, збиваючи їх в рогах деревляним кілком. Так зроблені рамця знову розбираю, значу олівцем всі проти-лежні бальки (бальок передній рамки рис. 6 а1, а2. з бальком переднім рамки долішньої рис. 6 б1, б2., щоби їх в роботі не помішати) і приступаю до роблення стін.

Булоби великим улегченням для тих, що хотять будувати солом'яні вулики, наколиби могли де-небудь дістати готові деревляні рамки, бо вони мусять бути зроблені докладно і сильно, а не недбало спартачені. Проте замість купувати матеріал, дороге знаряддя і щойно тоді партачити будь які рамки, ліпше булоб дати зробити їх столяреви, а маючи готові, порядні рамки, проче зробимо самі.

Правило.

Правило, на якому робимо вулики та підставки (рис. 3.) складається з порога А на 80 см. довгого 10 см. широкого а 6 см. грубого. На цей поріг приходять 4 пари стовпців, грубих і широких на 5 см., довгих на 90 см. Матеріал, ужитий до бу-

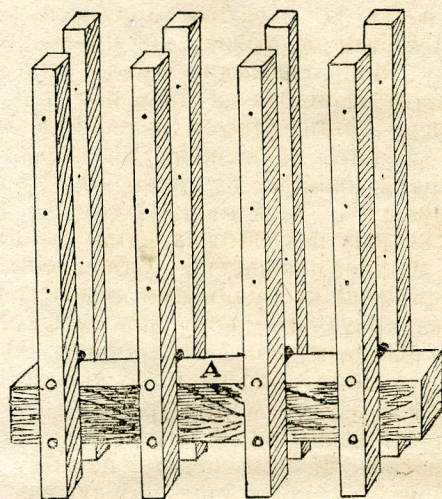

Рис. 3.

дови, повинен бути твердий і сухий. Тому що правила із стовпцями, впусканими у довбані чопи в порогах, показались мені менш практичними, бо зроблені хочби з найсухійшого матеріалу розсипаються, будую правило так, що кожда пара стовпців на правилі є стягнена двома шурубами. Таким робом одержимо на порозі подвижне правило та зможемо легко регулювати шурубами відступи між стовпцями в горі.

Правило зі шурубами є рішучо більш тревале та ліпше. Шуруби, котрі найліпше дати вмисно зробити, повинні бути довгі на 25—30 см. з довгим гвинтованням на кінці, щоби можна перемінивши поріг на грубший або тонший, шити мати всіякої грубости.

Пристапаємо до відмірення відступів і устан-лення стовпців на порозі. Починаючи від лівої сторони (рис. 4.) відмірюємо 10 см. відступу від кінця. В тому місці назначаємо столярським кутом лінію, котру відтак обрисовуємо довкруги порога. Тут буде устанвлена перша пара стовпців. Ідучи

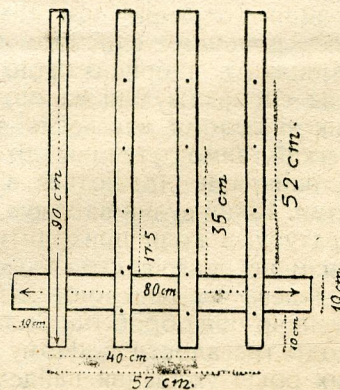

Рис. 4.

дальше в напрямі на право, значимо на правилі другий вимір в 40-вім см., а відтак третій в 57 см. від першої зовнішньої пари стовпців. Маємо вже вимір довжини передньої і задньої стіни (40 см.) обох бічних стін та мат на долівку і стелю (57 см.). По середині між першою парою стовпців, а стовпцями на 40-вім см., а проте на 20-тім см. обрисовуємо знова поріг лінією і там по середині ставимо четверту пару стовпців.

Слідє сверлення дір в стовпцях правила. Подібно як на порозі, відмірюємо на стовпцях правила перший відступ від долини 10 см., де на середині відзначеної лінії сверлимо першу пару дір на шруби. Тут над самим порогом висверлюємо пару дір на шруби. Відтак числячи вже не від поверхні порога, але від шруб на порозі, відмірюємо на стовпцях відступи $17\frac{1}{2}$ см., другий раз $17\frac{1}{2}$ см. (разом 35 висота вулика) і 17 (разом 52 см. ширина до-

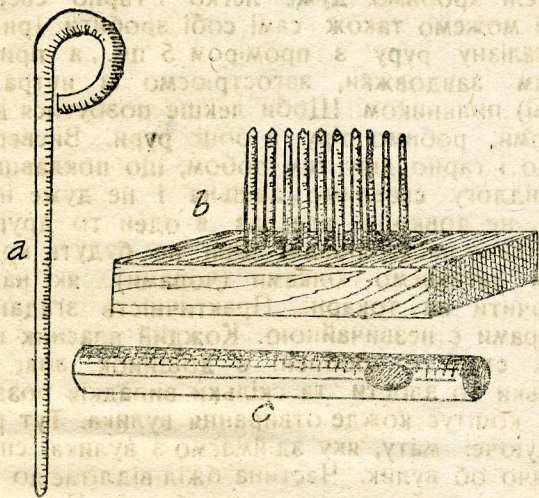

Рис. 5.

лівки і стелі). Для перетикання дір підчас шиття потрібно нам 8 перетичок з дроту 1 см. грубого (рис. 5 а), загострених на одному кінці, а заокруглених на подобию ключа на другому, для легшого орудування ними.

Будова стін.

Приступаємо до будови поодиноких стін представлених на рис. 7., довгих, себто бічних стін з ви-

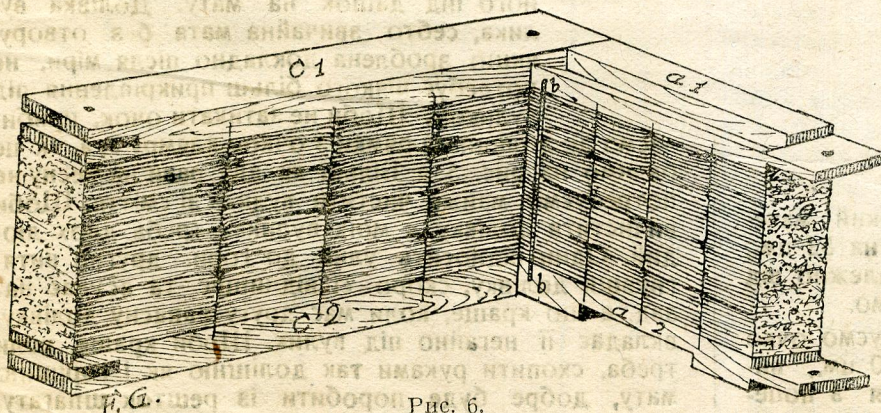

Рис. 6.

міром 35×57 . Балюк C_2 (рис. 6.) укладаємо в правилі між I-шою а IV-тою парою стовпців, кладучи його гнблованим боком на спід (на шруби), та зачинаємо укладати солому. Солома на вулики повинна бути як найкраща; тонка, без хабазя та шумолиння. Щоби очистити її від хабазя, вичісуємо солому на гребеневі, який робимо з кусника твердого дерева та цвяхів 15 см. довгих (рис. 5 б). Щоби надати соломі більшої податливости при вироблюванні, треба її день наперед звогчити. Вичесану солому укладаємо пригоршами в доріжці правила, кладучи її колоссям раз в одну, то другу сторону, доки не дійдемо до першого ряду дірок на $17\frac{1}{2}$ см. (рис. 7.). Тепер стискаємо солому ру-

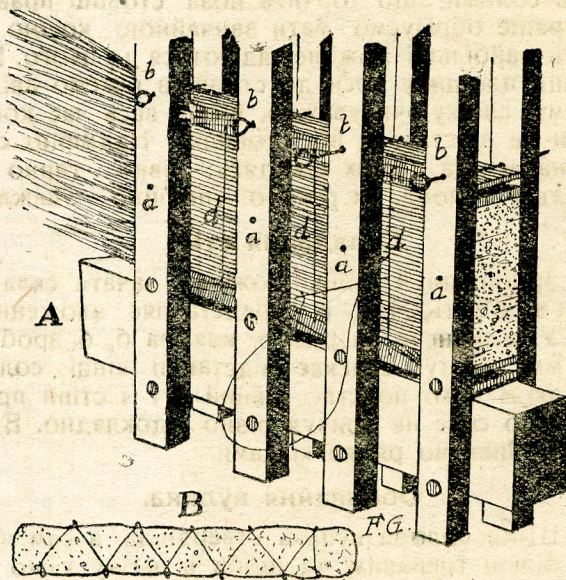

Рис. 7.

ками і придержуємо її затичками в дірках а, а, а, а. Солому не треба занадто стискати, сила рук одного чоловіка є вповні вистарчаюча. Уживання помічної підойми для насильного прасовання соломи шкодить, бо рурки соломи ломляться і втрачають свою найважливішу прикмету: перестають бути збірниками воздуха. Не треба брати ніколи за много соломи в пригорщу. Стіни укладані дрібно вийдуть дуже гарно, а будовані з поспіхом і неувагою будуть стріхаті і негарні. По перешпиленню першого ряду дірок полишаємо в них затички і кладемо другу верству соломи. Коли дійдемо до другого ряду дірок рис. 7. в, в, в, в, тоді закладаємо балюк горішньої рямки (рис. 6 с. 1) та натискаємо так, щоби можна було повтикати затички понад балюком. Кінчимо укладання стін.

Шиття стін.

Як видно на рис. 7 А, шиття зачинаємо від опоясання стінки дещо грубшим дротом, а коли такого не маємо, то подвійним дротом, яким шиється в місцях д, д, д. Зв'язавши оба кінці міцно натягненого опоясання і окрутивши шипцями, загинаємо їх та втискаємо в солому стіни, щоби не сторчали. По опоясання стіни в трьох місцях, приступаємо до властивого шиття. Найліпший дріт до шиття вуликів бувби цинкований, однак тяжко його в склепах дістати.

Я дотепер уживаю дроту залізного, котрий кілька разів потягаю покостом. Голку до шиття можна зробити з дро-

ту парасоля, ліпше на це взяти дріт грубий на 5 міліметрів, загострити його на одному кінці, а на другому легко приплескати, щоби легше було зробити дірку для ушка. Перешиваємо стіни так, як це представлено на рис. 7 Б. Опоясання шиємо дротом довжини приблизно 120 см, наволіченим на голку, зачинаючи від звязання кінця дроту там, де зачинаємо шити, себто на горі. В тому місці вбиваємо на скіс голку через мату, витягаємо голку на противному боці, виминаючи дріт опоясання, та вертаємо назад на попередній бік, стягаючи при тому дріт, котрим шиємо.

Обрізування кінців мат.

Обшивши мати, приступаємо до обрізування кінців соломи, що торчить поза стовпці правила. Найкраще обрізуємо мати звичайною косою, бо навіть найбільші ножі не надаються до цього. Прикладавши площину коси до стовпців, ріжемо звільна соломі, слідкуючи уважно, щоби весь час коса ні трохи не відставала від стовпців. Надмірно сильний насиск та поспіх шкодять; рівно і гарно обрізується солома, як ріжемо спокійно і уважливо.

Складання стін.

Зробивши 4 стіни, можемо зачати складати вулик в цілість. Рис. 6. представляє зложення 2 стін. Унагляднена на рис. 6. клямра б, б, зроблена з 5 мм. дроту, стискає відстаючі кінці соломи, наслідком чого повстає рівний кут і стіни прилягають до себе на причуд рівно і докладно. В споненнях збиваємо рямки кілками.

Оббивання вулика.

Щоби солома вулика ствердніла, а сам вулик став більш тревалим, та щоби в ньому тісно приставали стіни долівки та стелі, оперізуємо горішню та долішню рямку листвами. Збиваємо також нарізники дощинками. Рисунки 8. пояснюють до-

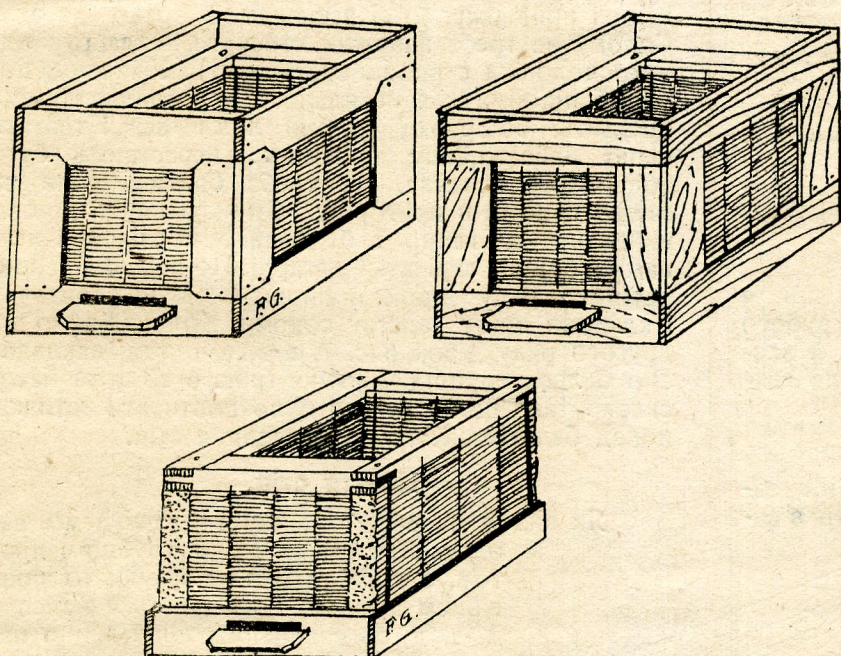

Рис. 8.

кладно оба способи. Уживаємо тут такий матеріал: 4 листви грубі на 1—2 см., довгі на 52 см., ширина листов матиме 8 або 11 см., залежно від того, який із наведених способів виберемо.

Коли ми з оббиванням готові, вирізуємо очко в передній долішній листві, довге на 20 см., високе на 2 см. Те очко мусить сходитися з попе-

редно вирізаним очком долішньої рямки, після чого прибиваємо тутже під ним місток з дощинки довгої на 22 см., а широкої на 6 см. Місток робимо або на завісах або, що простіше, вбиваємо його на два цвяхи, яким спершу слід спилувати головки.

Долівка і стеля.

Як вже вище зазначено, так долівка як і стеля мого вулика уявляють собою мати однакової величини, грубі на 6 см, широкі на 52 см., довгі на 57 см. Робимо їх на правилі в подібний спосіб як стінки, не даємо однак ніяких рямок, чи хочби бічних лат, бо на тому тратилаб тільки гнучність мат, а їхня тревалість ніяк не збільшилася. Рис. 9 зображує горішню мату, себто стелю. Слід замітити, що найкращим матеріалом для шиття мат, себто долівки та стелі, є тонкий та сильний шпагат, намочений спершу в покості та висушений. Оперізувати можна подвійним шпагатом. Отвір в стелі зробимо дуже легко і гарно сверликом, який можемо також самі собі зробити (рис. 5 в.) — залізну руру з проміром 5 см. а приблизно 30 см завдовжки, загострюємо із нутра (а не зовні) пильником. Щоби легше позбутися вирізків соломи, робимо діру в боці рури. Висверлюємо легко і гарно діру тим робом, що поклавши мату на підлогу сверлимо звільна і не дуже натискаючи, не довкола, але раз в оден то другий бік. Насильно висверлювані діри не будуть круглими. Діри затикаємо кілками (чопами), які найкраще виточити на токарні. Практичність згаданих мат з дірами є незвичайною. Кождий власник вуликів, яких стелі є зроблені з дощинок, знає гаразд, скільки то злости та скільки випадків роздавлень пчл коштує кожде отвирання вулика. Тут робимо слідуюче: мату, яку здійсмаємо з вулика, спираємо стоячо об вулик. Частина бжіл відлітає до вулика, а більшість їх остає на маті-стелі. При черговім закладанню стелі, щоби уникнути зметення переважно молодих пчл, кладемо стелю вільною від пчл стороною на вулик, а пчоли негайно самі машерують у військовому порядкові через отвір до вулика. В більшій пасіці в часі провірки або медобору має ця обставина велике значіння. В час

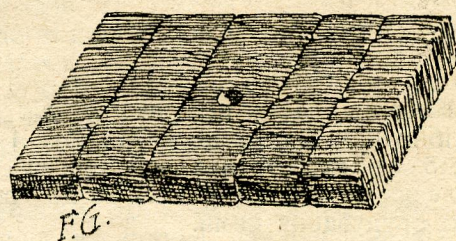

Рис. 9.

спеки витягаємо кілок (чіп) та кладемо його під дашок на мату. Долівка вулика, себто звичайна мата без отвору, якщо зроблена докладно після міри, не потребує ніякого більш прикріплення під вуликом. Щоби не затикати очок, прибиваємо до долішньої рямки з очком клямру а, а, як це бачимо на рис. 5 д. Більш як два рази на весну не потребуємо майже чистити вулика зі сміття. Щоби вичистити долівку в моїх вуликах, треба двох людей. Один підносить улий до гори, другий витягнувши долівку, скоро єї відчищує та всуває назад, а що краще, коли має другу запасну долівку, вкладає її негайно під вулик. Щоби краще, коли треба, схопити руками так долішню як і горішню мату, добре буде поробити із решток шпагату,

який вам остає після вшиття мати, шнурові петлиці.

Підставка.

В системі перевішання рямок приміною підставку, яка зображена на рис. 8. в долині. Це вулик тої самої величини що матерняк, недостає тут тільки горішнього ковніра та оббитя рогів. Тому що підставка входить під вулик-матерняк, не потребує вона ковніра, має натомість оббитя долішні разом з очком та містком, як властивий вулик. Підставку не оббиваємо на рогах дощинками, але чотирма сильними клямрами.

Вулик не оббиваний на рогах дощинками.

З власного досвіду можу поручити також вулик не оббиваний по рогах дощинками, але зроблений на тойже лад що підставка. Потрібне тут буде однак горішнє оббиття (ковнір). Ті вулики показалися також незвичайно тревалими, а перед-всім найдевшими у світі. В першу чергу підходять вони дуже для промислової та мандрівної господарки.

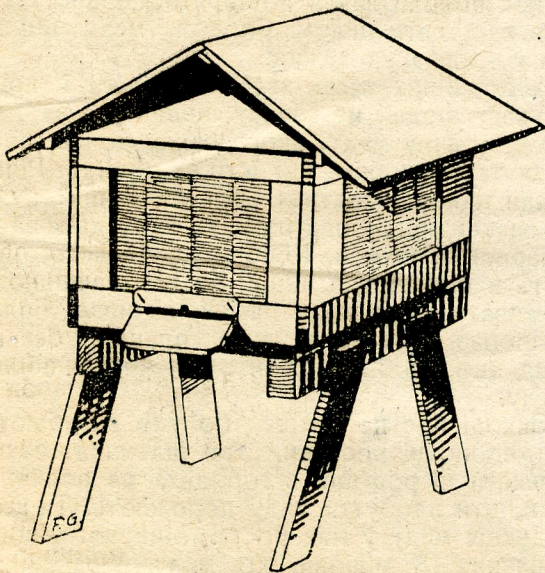
Дашок та козел.

Зпоміж різних способів виробу дашків вважаю найкращими дашки із тонких дощенок, очевидно з передумовою, що дощинки мусять передтим безумовно висохнути і не мати суків, бо інакше тріскають. Дашки робиться в той спосіб, що дощинки лежать на собі східцевато, при чому зачинаємо прибивання дощенок від долини. Тонкі дощинки на виготовлення дашку коштуватимуть приблизно 1 зол.

Соломяні вулики можемо уставляти довільно, будьто на стовпцях, вбитих в землю, будьто на козлах або латах.

Малювати нам соломяні вулики, чи ні?

Хоча і не мальовані вулики перетривають довгі роки, я однак зачисляюся до рішучих прихильників мальованих вуликів. Витрата на мальовання невелика, бо фарби не виходить стільки, як на зверх видавалося, вулик натомість виглядає багато краще, є більш відпорний на дощі, бо вода по ньому легше спливає. Малювати слід три рази. Такі краски, як нпр. блакитна, себто біла змішана із синьою, або оббитя рожеве, а солома помальована у своїй же красці, виглядають дуже гарно. Дашки малюю дешевішим матеріалом, напр. якоюнебудь дешевою оливою.

ГОТОВИЙ ВУЛИК НА КІЗЛІ.

Всяке приладдя, потрібне до роблення вуликів, можна набути в Пасячийкій Спільн. Львів, вул. Підвалів ч. 9.

Чи треба на зиму орати щораз глибше?

Глибока орка під зиму провітрює ріллю, мороз, лід вода кришать її, розривають а в так сповхненій почві розпускаються легко і стають приступними для ростин земні поживини, які інакше лежалиби безвартісними. Як оремо вузькі скиби, то земля ліпше роздроблюється і перемішується. Зяблі, то є орки під зиму, вимагає тяжкий, глинистий, зимний ґрунт тому, що роздробиться і його легко з весною підготувати до засіву, а легкий тому, що тоді захоче в собі значно більше вогкості, в яку він є звичайно бідний. При зяблі викидаємо на верх сховане глибше насіння хопти, так що воно з весною лекше скільчиться і ми можемо витягнути його боронами ще перед сійбою.

Зябля повинна бути така, щоби нею що року скибу на 1—2 цм. поглубляти більше як попереднього року, бо у нас селяне зяблять за плитко. Менший збір з поля є звичайно наслідком такої плиткої зяблі, бо коріння в плиткій почві не має сили йти в глук і тягнути відтам поживу, рослина не має сили розростатися, а цю можливість розвою дасть її шойно глукша зябля. Із за плиткої зяблі збирається в почві раз надмір води, як впаде дощ, а знов як зайде посушний час, її за мало. В глукбокій вода розходитьсь по глукшій верстві і не є ні надмірно вогка, ні надмірно суха.

Додаємо одначе, що не треба поглубляти нагло за много, щоби не викинути надто багато мертвиці на верх, ані не треба поглубляти, як підпочва нам каже, що вона не причиниться до поліпшення почви.

Уваги при зимовій годівлі свиней.

Хлівець не мусить бути дорогим, але такий, щоби заховував в зимі тепло, та щоби мав свіже, недушливе повітря. До того повинен бути так уладжений, щоби під ногами було сухо і чисто (про уладження гляди С. Господар ч. 4).

Виплачуватися можуть лиш свині їстовиті, бо вони ского прибувають на вазі, а ними може бути лиш вибрана порода, а не перша ліпша.

Захід і пашу оплачує значно ліпше 8—10 поросят, як 2—3, а також поросята того самого віку, а не старші і молодші.

Свиня є дуже лакома, тому їдає все скоро, не пережовуючи як слід. Тому треба давати пашу легкостравну. Бараболі парені, подушені, свіжі, змішані з теплим напоєм. Хто мусить перетримати зварені бараболі на пізніше, най їх добре зібе, вигладить і присипле з верха половою з конюшини, бо тоді повітря не має до них доступу і вони не псується. Зерно давати не ціле, а шротоване, та спарене окропом, мірно тепле. Даємо тільки, кільки свиня може зісти, але все в одну пору. Вона до цих годин звикне і не непокоїться. Нічо не спинює її в рості так, як перерви в правильнім живленні. Як не їсть, це знак що страва не смакує, тож треба змінити на иншу, або свиня неголодна, тож треба зменшити порцію, або свиня не їстовита, а тоді треба її позбутися, бо вона не виплатить паші і заходу. Дорослим свиням даємо їсти 3 рази денно, підроскам від 2 місяців 4 рази денно, шойно відставленим від льоху 8 разів, а по дві х тижнях 6 разів, аж прийдуть до назви підросків. Пожива не має бути зимна бо забирає тепло тіла, але й не горяча, щоби не попарити внутренностей.

Чи оплачують пашу, каже нам вага. Свині їстовиті повинні доходити по 5—6 місяцях до ваги 80—90 а то і 100 кг. В цьому віці свиням не треба жаліти паші, бо чим скорше вона росте, тим менше паші і часу спотрібує до повного розвитку. Скорий прибуток, це таний прибуток. Одначе не треба давати так багато, щоби розкидала, марнувала, ні так, щоби з початку мала за богато, а як не стане, за мало і щоби тим спинювався її ріст. Радше продати її, як не стає паші, а як прийде паша купити другу, а не тримати голодняком.

Чистота начиння і цілого хліва, це вступ до їстовитости і здоровля у свині. Літом треба що дня змивати корита вапняною водою, зимою вистане два рази в тиждень. Стіни треба час до часу побілити, бо цим вигублюємо всілякі мікроби, нечисть, заразки хоріб.

Свині на розплід треба виганяти на двір навіль зимою і не вказане переогодовувати їх. Свиней на заріз не треба випускати, хиба що хлівець є замалий, душливий.

Найліпша паша це бараболя, жито, ячмінь. Як вище подана паша є дорога, ліпше кормити кукурузою, як помічною пашою. Порцію зіставлену з цих паш доповнюємо 2—3 літрами худого молока з малочарні, горохом або шротованим бобиком (це як на заріз для себе, бо бобик дає сочисте, ядерне мясо), 1—3 кг. на десять штук денно.

Чим більша мішанина, тим ліпше її свиня зужиткує. Пашні бураки, полову і другі подібні треба мішати по можности небогато, бо як живимо в більшости половою, то приросту майже не може бути, а прибуток кожного кілограма коштує значно дорожше, як при добрій, на на око задорогій паші.

Не забуваймо додавати до паші для молодих підростків, а навіть і для старих, головно як живимо бараболями, дещо пашного вапна, час до часу підкиньмо звогченого попелу і деревляного вугля.

Паша повинна бути найтанша. Найтаншою пашею є одначе така, що з неї є найскорійший, найбільший приріст на вазі. Не буде розумним продати жито і кукурузу, а живити половою, бо жито чи кукуруза перероблена на свинське мясо є на торзі значно дорожша. Бувають одначе випадки, що жито чи кукуруза дорожші в зерні, як в мясі. Це вже каже калькуляція господаря, а господар є добрим господарем ще не тоді як вигодує найкращі свині, але як їх вигодує найтанше і як продасть найдорожше. Хто не калькулює, цей може легко стратити.

Закріплення землі на власність

за довголітніми дрібними арендарями.

Закон дає право де-яким дрібним арендарям закріпити виарендований кавалок землі собі на власність. Право це примінюється не на всіх наших землях, а тільки на Волині, Поліссі та воевідстві Новгородському. Закон знає три категорії довголітніх арендарів, за якими признано право закріплення на вічність, а саме:

1) Арендарі, що самі чи їх спадкодавці поселилися на виарендованім ґрунті ще перед 1. квітня 1895 р., на підставі договорів про винаєм на речинець хочаб і коротший як 12 літ, але з правом продовжити договір на тих самих умовах;

2) Арендарі, що мали або мають право викупу арендованої ними землі, але правом тим не

покористувалися тому, що не могли примусити власника заключити договір купівлі продажі;

3) Арендарі, що управляли виаредовану землю перед 1. серпня 1914 року на підставі договорів з неменьше як 6-літнім речинцем і побудувалися на тій землі. Як сказано право закріплення на власність належить тільки дрібним арендарям. За дрібних арендарів закон уважає таких, що на Волині арендували кавалок землі мірою не більше 27,31 га (25 десятин), а на інших землях 43,70 га (40 десятин.)

Подання про закріплення землі належить внести до закріплюючої на власність комісії (Komisja Uwłaszczeniowa) при повітовому Земському Уряді.

Остаточний речинець на внесення подібних подань упливає 11. липня 1928 року. Хто з вичислених вище арендарів не внесе до того часу прохання про закріплення за ним арендованої землі, той назавжди тратить право на таке закріплення.

Вертаймо до добрих звичаїв наших предків.

(В справі пасічничої господарки і медового промислу.)

В давній давнині грав мід у виживленні людства дуже важну ролю. У старинних Єгиптян, Греків та Римлян живлено діти медом і молоком, а письменники з цих часів лишили нам записки, в яких хвалять собі мід, бо він продовжує життя. Так на приклад грецький учений Пітагорас писав, як вже мав 90 літ, що свій довгий вік і силу завдячує медови, який через ціле своє життя споживав правильно що дня. Також український народ цинив високо мід, як поживу. З описів знаємо що мід був попри пшеницю першою поживою. Пасік було на українських землях повно. Українські меди були знані в цілій Європі, а купці мандрували на Україну за медами з усіх чужих країв.

Та прийшли інші часи. Безнастанні війни, що точилися між Україною, Московщиною, Польщею і Туреччиною на українських землях, винищували господарства, а з ними великі українські пасіки. Люди мусіли житися, чим мога, велике місце у виживленні заняла у нас спроваджена з Америки бараболя, старі здорові медові напої заступила горівка, до солодження страв прийшов зі заходу цукор, але лиш до багатших людей. Захід стративши українські меди, зачав заступати їх цукром, який і в нас поволи зачав поширяться, напої медові зачав заступати пивом. Словом, меди пішли в забуття і в нас і на чужині.

Аж в новіших часах звернули лікарі і природники увагу людей на велику лічничу, а за тим й на відживчу силу меду, якого запах додає апетиту навіть таким хорим, що їсти не можуть. Рільники зачали наново братися до плекання пчіл, агрономи зачали поширювати пасіки, закладати пасічничі товариства, школи. Дійшло до цього, що меди йдуть в ціні щораз вище, бо всі зачинають меди споживати, труд коло пасіки зачинає оплачуватися щораз більше, а наука працює безнастанно над цим, щоби поправити вулики, для збільшення меду.

На Заході йде це тяжше, бо там вигибають природні медоносні рослини, там рільники зачинають плекати ці рослини в городах, на полях, а через це кошти здобуття меду дорожніють. Та все-таки продукція меду у них росте. Минулого року мала Німеччина 18 мільонів кг. меду, Франція 8 мільонів. А в нас?

У нас медоносних рослин є усюди повно ще, так що кошти ці значно менші у нас і на пасіки легше, бо простору є більше як на Заході, диму з фабрик менше, пасіки можуть легше оплачуватися і наші пасічники не потребують боятися конкуренції Заходу, бо Захід ніколи не буде в силі дати на торг меду таншого і ліпшого від нашого так, як дає танше збіжжя, пиво, вино, тощо. Та все-таки в Польщі на 2½ мільйонів вуликів було лиш 7 мільйонів кг. меду і 500 тисячів кг. воску. Меди, це будучність наших хліборобів, треба лиш щоби рільники до них взяли. Меди дадуть нашому населенню здорову, стравну поживу, бо від бараболь, борщу, капусти, народ слабе щораз більше, а мясо, яйця а навіть молоко та хліб для нього за дорогі. Медові напої усунуть горівку, а наш народ вертаючи до напоїв наших предків перестане платити за горівку тяжко зароблені гроші, перестане троїти себе нею, перестане жити за власні гроші корчмарів, платити великанські горівчані податки, а продаючи меди і медові напої, стане ще заробляти.

Наш народ вже купує нині цукор до чаю, до кави, до страв, для виживлення дітей. Купує, бо дитина мусить дістати до поживи дещо цукру. Та мід є ще поживніший як цукор, передусім для хорих мід все ліпший, як цукор, а до того буде далеко менше коштувати від цукру, як рільник буде мати його у себе дома з власної пасіки і не буде мати тих оплат на фабрикантів цукру і купців та на податки, які при купні цукру мусить платити.

Тож вертаймо до добрих звичаїв наших предків, до пасік, до пчол, до меду, до медового промислу. Годівля пчіл і пожиток з медів заскарбить нам здоров'я, силу та гроші, які марно витрачаємо на чужинців, що нашим власним грошем душу нам затроюють.

М. Творидло.

Хмільництво на Вел. Україні.

Українське хмільництво скупчується головню на Волині, яка зараз майже рівномірно розділена між Польщею та Вел. Україною. До світ. війни було на Волині приблизно 7,500 десятин під хмелевими плянтаціями. Під теперішню пору знаходиться на Вел. Україні около 4 тисячі десятин під хмелем. Із цієї площі припадало до війни 50% нашим хліборобам, 30% чеським кольтоністам та 20% лятіфундістам. Наслідком світової війни а опісля післявоєнних неспокойних часів українське хмільництво майже зовсім занепало. В 1923 р. було усього 200 десятин хмелевих плянтацій, майже усе в руках Чехів. Нині під хмелевими культурами знаходиться около 3.000 десятин, з цього приблизно половину мають Чехи-кольтоністи; німецькі кольтоністи мають ¼ чеських посілостей. — Із загальної площі припадає 85% хліборобам, 10% держ. хмільниць та 5% колективних в руках комгозів (комунальних господарств.)

В 1925 р. заложено було в Житомирі Хмільсоюз. Його завданням є заосмотрити своїх членів потрібним приладдям матеріялами, старатися про збут хмелю та подавати фахові поради для закладання нових хмелевих культур і т. п. Хмільсоюз є в вузкій звязку з українською владою та з продуцентами, яких обєднує біля 7 000, себто 90% усіх продуцентів. Весною кожного року Хмільсоюз купує контрактово у своїх членів хміль та виплачує певну суму. Осінню по доданню хмелю вирівнує рахунки. Фмільсоюз має численні склади

та сушарні, тепер націоналізовані українською владою та додає продукти держ. пивоварам. Житомир є центром української хмелевої продукції. Тут знаходяться чотири великі склади, дослідна станція із лябораторією, яка переводить досліди наукові на полях з 9 десятин. Досліди переводяться теж одночасно в ріжних місцях на ріжних ґрунтах: чорноземі, пісчаних та на торфовищах.

Хміль сортують на три класи, а ціну установляє (Наркомвнутторг) Народний Комісаріят Внутрішньої торгівлі, в порозумінні з Хмільсоюзом. В минулому році були ось такі ціни: І-ї класу 75 карбованців за оден пуд, II-ї — 70 а III-ї — 50 карбованців. Крім цієї ціни кооперативи прибавляють 2—3 карбованці на оден пуд як премії. Уся продукція хмелю консумується в нутрі СССР. Цього року задумувано хміль вивозити — збір був однак малий (1925 р. зібрано 40 тисяч пудів.)

Виховування хмелю досить виплачується. Заложення хмелевої плянтації приїде на около 2,500 карбованців із 1 десятини. Пересічно збереться із одної десятини 50 пудів. На обробітку хмелевої плянтації потрібно на рік около 500 робучих днів, з цього 430 робучих днів людських та 33—35 днів із тваринним тяглом — пересічно кошти удержання 1 десятини прийдуть на 500 карбованців. — В р. 1924—25 к. на хмелевих розсадників коштувала 3—5 карбованців; цього року тільки 1,5—2.

До війни та до революції взагалі не існували на Україні хмелеві кооперативні кредитові т-ва. Нині хмелеві плянтатори дістають допомогу у формі державно-кооперативного кредиту. В р. 1925 виплачено було 1,800.000 карбованців. Хлібороську пораду подають хмелевим плантаторам державні та спеціальні кооперативні агрономи. Хмільсоюз удержує для подавання рад своїм членам двох агрономів, одного інструктора, одного практиканта та одного фахівця, який веде досліди та досвіди хмелем. До того ще покликуює Хмільсоюз в міру потреби спеціалістів для боротьби із шкідниками та недугами хмелю. — Хмільсоюз видає легючки і брошури, описуючі шкідників та недуги хмелю і способи поборювання, в порозумінні із дер. дослідними інститутами та окружним земельним управлінням. — Видав „Практичний порадник“ про хмелеві культури, улаштовує курси для своїх членів та вистави задля збільшення зацікавлення про хмільництво, його змагання та значіння.

Із цього короткого перегляду сучасного стану укр. хмільництва ми бачимо велике зусилля наших братів зза кордону піднести сільське господарство на висоту культурнійших народів, статися самостійними а так зліпшити і культурний рівень українського народу.

Баричко Василь (Прага).

Сільсько-господарське шкільництво в Чехословаччині.

Чехословаччина має отсі типи шкіл:

I. Високі школи.

II. Господарські школи:

а) вищі, б) рільничі, в) професіональні, г) однорічні, ґ) спеціально-професіональні (в. ш. і нищі).

III. Школи огородничо-садівничо-виноградникові:

а) вищі і б) нищі.

IV. Господарські школи:

а) вищі, б) дволітні, в) цілорічні, ґ) цілорічні із двома півроками і 5) літні.

V. Лісові школи:

а) вищі, б) нищі (про вишколення гайових).

VI. Народні с.-г. школи.

В школах наука навчання на мовах чеській, німецькій (найбільше), українській, польській та мадярській.

Ці с.-г. школи можемо ще розділити на:

- 1) державні,
- 2) земські,
- 3) земством підпомагані
- 4) приватні — залежно, хто поносить кошти

навчання і т. п.

Державні с.-г. школи удержує самозрозуміло держава. В школах земських недобори бюджету вирівнює земство. Цим школам міністерство земельних справ деколи виплачує субвенції. Мимо цих субвенцій дає держава земським школам у виїмкових випадках ще й спеціальні суми, нпр на закупню бібліотеки, доповнення лабораторійного приладдя і т. п. Держава виплачує також стипендії для учителів усіх типів с.-г. шкіл, на студійні подорожі за границю. — Зовсім інакше представляється справа на школах, підпомаганих земством. На ці школи земство дає тільки субвенції на персональні витрачання, себто платить управителя школи і учительський збір. Не платить однак випомагаючих учителів, технічний і інший персонал. Ці витрачання мусить покривати шкільне кураторіум із власних фондів. Деякі приватні школи дістають багаті державні субвенції. Однак ці школи держава поступенно вивласнює.

На вибудування с.-г. школи та її урядження дає держава $\frac{1}{3}$ усіх коштів; $\frac{1}{3}$ місцеве населення а решту земство.

Усі с.-г. школи, за виїмкою високих шкіл, підлягають контролі міністерства земельних справ, а саме державні і приватні с.-г. школи прямо, земські і земством підпомагані посередництвом земських відділів.

Міністерство земельних справ видає своїм накладом гарно виправлені учебники для с.-г. шкіл. Досіль видало 40 дешевих учебників. — При вищій госп. школі в Таборі існує державна установа, яка засобляє більшість с.-г. шкіл шкільним приладдям; зготовлює різні спеціальні збірки для прикладного навчання і також різні наукові фільми.

При міністерстві земельних справ утворено диспозитивну централю та фільмовий архів, які вже мають назбирано стільки матеріялу, що ще цього шк. року (19.6/27) забігають із розсилкою диспозитивів та фільмів з відповідними викладами для навчання.

Тепер подаю загальний перегляд системи навчання кожного типу с.-г. школи зокрема а опісля статистичний перегляд.

В Чехословаччині маємо 4 високі с.-г. школи. Високу школу господ. і лісової інженерії в Празі. Цю школу засновано 1906 р. В 1920 році утворено лісовий відділ. Оба відділи приналежні чеській техніці в Празі. — В 1919 р. засновано високу с.-г. в Берні, переіменою земської с.-г. академії в Таборі. Ця школа має відділ госп. і лісовий. — Висока школа ветеринарна в Берні заложена 1918 р. — Висока господ. німецька школа в Дечіні Ліберду, з відділом господ. інженерії, яка повстала подібно як чеська в Берні переіменою із земської господ. академії на високу школу. Остається як факультет німецької техніки в Празі.

На Словаччині за старої мадярської влади були дві с.-г. школи із викладовою мадярською мовою. Они заступали високі с.-г. школи. Ними

були: С.-г. академія в Кошицях, на єїж місци в р. 1919 утворено словацьку, державну вищу господ. школу. Лісову академію в Банське Штявній переіменою тогож року на словацьку, державну лісову школу.

Завданням високих с.-г. шкіл є виховувати учительство для усіх с.-г. шкіл, урядництво для середніх земельних посіlostей та для різних урядів і вкінци будучих властителів чи арендаторів дворів.

Завданням вищих господ. шкіл є виховувати теоретично і практично будучих користувателів великих і середніх земельних участків. Для прийняття мусить слухач бути 15 літним, мати найменше чотири класи середньої школи, або покінчення двохлітньої професіональної школи. До цих шкіл приймаються теж і дівчата. Від них вимагається ще покінчення однолітньої господинської школи. — Наука триває чотири роки. Система навчання розпадається на: 1) Предмети загального образування (землезнання, історія, гігієна, етика, суспільні науки), 2) Основні предмети (народне господарство, ботаніка і т. п.), 3) Предмети професіонального виховання (молочарство, меліорація і т. п.). 4) Практичне вишколення на досвідних полях, 5) Надобовязкові предмети (вивчення чужих мов, гімнастики і т. п.).

Майже усі вищі с.-г. школи мають свої власні земельні участки, господарські забудування та інший відповідний реманент. Абсолютенти вищих с.-г. шкіл мають можливість дальшого образування на високих с.-г. школах.

Рільничі школи.

Навчання триває два роки. Їх завданням є поглиблювати загальне образування слухача в напрямі морального і суспільного виховання; подати професіональне, як теоретичне так і практичне вишколення. Їх завданням є виховувати самостійних будучих користувателів малих і середніх земельних участків, то є свідомих хліборобів і добрих горожан Республіки.

До рільничих шкіл можуть бути прийняті найменше 14 літні. На декотрих школах вчатьс я і дівчата. Кожна рільнича школа приспособлюється цій культурі ростин, яку найінтензивніше плекають в місци осідку школи, або в її околиці. Після цього приспособлення є і заряджені в тому напрямі нпр. льнярська рільнича школа в Гумпольці; садівничо-виноградницька в Літомержіцах; виноградна в Зноймі (на Мораві).

Раніше були утворені зимові господ. школи, які опісля переімено на с.-г. професіональні школи а однорічні господ. школи.

Завданням проф. школи є виховувати самостійних та свідомих хліборобів. Цей тип шкіл є великою пільгою для бідніщих селян. В проф. школі навчання дешеве а шк. рік триває лише від 20. X. до 30. IV. Ця школа є дволітня а умовини прийняття ті самі, що і на рільничих.

Мимо цих с.-г. шкіл, які подають загальне образування і практичне вишколення, існує в Чехословаччині ще 9 спеціальних с.-г. проф. шкіл, а саме: вищого типу, кооперативна школа в Празі. Нищого типу, 3 молочарські школи (Кромержіж, Пільзен, Фрідлянд (ця нім.); держ. меліораційна школа в Кошицях; дві школи по лугівництву (Висоле Мито, Хеб (ця нім)), одна рибарська школа у Воднянех та горільницька школа в Празі.

Організація цих шкіл є різна проте подаю тільки загальну характеристику.

Завданням вищої кооперативної школи в Празі є виховувати урядничий персонал для с.-г. коопе-

ратив. Це є приватна школа, заснована Центральною Спілкою кооператив а є підпомагана державою. Приймає слухачів із покінченою гімназією. Навчання триває оден рік. Школи по лугівництву виховують помічний технічний персонал для праць меліораційних. Є це дволітня школа. — Рибарська проф. школа дає можливість професіонального формування; вишколює робучі сили для рибного господарства. Є це школа приватна, обильно держ. підпомагана. Навчання триває два роки.

Мимо цих спеціальних шкіл є ще школа птаховодства в Потштині. Є це приватна школа дуже обильно державою підпомагана. У цій школі навчається як теоретично так і практично трьохмісячними курсами.

Тепер перейду до нового типу с. г. шкіл — до школи огородничо-садівничо-виноградницької. Цих шкіл є дві: чеська в Мельніку і німецька в Ледніці (на Мораві). Ця остання була школою середньошкільного типу, заснована ще 1895 р. — знана і поза границями Ч. С. Р. — Умови прийняття ті самі, що й на вищих господ. школах. Вступаючий мусить виказатись ще огородничою практикою. Навчання триває чотири роки.

Школи нищого типу різно зорганізовані. Навчання триває 1—2 роки; шк. рік має $5\frac{1}{2}$ —10 місяців. Ці школи подають вишколення загальноогородниче або спеціально виноградниче, садівниче чи то виконання яринних культур.

Господинські школи.

На усіх с.-г. школах в Чехословаччині є допускаема необмежена коедукція. Однак лишень мала часть дівчат навідує ці школи. Причина? Завдання господині-жінки у с. г. виробництві є зовсім инша, чим у господаря, а тому саме повинна бути й инша система навчання. Так як для різної потреби мужеської сільської молоді утворено різні категорії с.-г. шкіл, так й для жіночого доросту утворено декілька типів господинських шкіл.

Вищі господ. школи утворені при вищих господар. школах. Навчання триває два роки. Вступаюча мусить мати покінчену однорічну господинську школу. Завданням цих шкіл є дати дівчатам таке професіонально-хліборобське формування, щоби могли спільно з мужем, чито зовсім самостійно, управляти господарством на середнім і великим земельнім участку.

При вищій господарській школі в Хрудімі є утворений педагогічний семінар для кандидаток на місця учительок нищих типів господарських шкіл. Курс триває оден рік а є одиноким семінаром на усю Республику. — Розпорядженням міністерства земельних справ прийнято отсей плян науки на держ. педагогічній семінарі: 1) Етика, суспільна вихова, естетика. 2) Мова і писменство. 3) Рахунки. 4) Книговодство. 5) Хемія із технольогією і фізикою. 6) Педагогіка. 7) Дидактика (із психольогією і льогікою) 8) Домашне господарювання. 9) Наука о кормах і жививі людей та дом. звірят. 10) Гігієна здоровля та наука о першій помочі. 11) Рисування. 12) Суспільні науки. 13) Адміністрація господ. шкіл. 14) Вибудування і обстановка господинських шкіл. 15) Варення. 16) Методика варення. 17) Метода навчання. 18) Семінарні вправи. 19) Практика господинська і господарська. 20) Спів. — Усіх годин в одному шк. році є 1654.

(Продовження слідує.)

Який овес найліпший для коней?

Не кожний кінь використовує пашу як слід. Як бачимо у відходах, що там є повні зерна вівса, це нам доказує, що кінь марнує зерно. Воно є так звичайно у коней старих, але також у деяких лакомих, що не розтирають вівса зубами, а поликають нерозжвжаний. Шкода для господаря є тут велика, бо такий кінь сили не набирає з паші, а лиш марнує її. Як це видимо, треба такого коня позбутись.

Та проби виказали, що ніякий кінь не в силі зжиткувати вповні вівса, а якась його частина йде марно. Тому рільники помагають собі в цей спосіб, що дають коням не цілий овес, лиш або гнетений, або шротований. Проби з кінями, а цих проб роблено багато, виказали, що найліпший вислід дали коні живлені гнетеним вівсом, вже гірший шротованим, а найгірший цілим. Ось приміром: В одній господарській школі у Франції коня о вазі 333 кг., звиклого на цілий овес, зачато живити такою самою кількістю вівса, але гнетеного. По 15 днях кінь дістав вагу о 17 кг. висшу, бо 350 кг., значить він використав ту саму кількість гнетеного вівса значно ліпше, як цілого. Другого коня о сталій вазі 328 кг. зачато живити шротованим вівсом і в нього прибуло за 15 днів ваги о 6 кг. більше, він важив 334 кг. Третій кінь, живлений далше цілим вівсом, остав по 15 днях при цій самій вазі, бо як важив 330 кг. перед тим, так також важив 330 кг. потім. Додати треба, що всі три коні були в однаковому віці, в цій самій стайні, при однаковім догляді і при однаковій кількості подаваної їм обемистої паші. Таких дослідів роблено більше, а всі вони доказували, що гнетений овес є найліпший.

Боротьба з бодяками.

Бодяки і зближений до них осет на полях та пасовиськах, закорінені глибоко, бо більше як на метер в споді, сидять десятиліттями, а видають не менше високі цвітові біла, на яких твориться насіння і шириться далеко по околицях, розношуване вітром.

Бодяка не легко вигубити, бо годі його виорати, чи витягнути. Ще найрадше вигубимо його як безнастанно нищимо гнізда підземних гонів, щоби з них не виростили нові рослини. Як з весною бодяк виросте на яких 10 см., треба витинати. Даємо зробити зі старої коси широкі ножі, прив'язуємо їх до деревляних держаків і підтинаємо ними бодяки під землею глибоко так як лиш можна.

Корови дають з цієї паші товсте молоко, бо це паша дуже поживна. Підтятий бодяк випускає нові підземні гони і надземні біла і то нераз по кілька, та вже слабші. Як вдається в осени вдруге влізти в ріллю, та ще витяти, то підземні гони так знесилились, що ледво животіють та вигинуть, бо ізза стинання листя вони не дістають корму з повітря.

Щоби вигубити його таким бознастанним знесилуванням, треба витинати 3 рази в рік, бо стільки разів видобувається на верх. Сіяна на полі, рік за роком весняна мішанка а також люцерна легко вигубить бодяка, бо кошена по кілька разів в році, через кілька літ, не дасть ніколи розростися так, щоби бодяк зацвів, ані листя не має часу розростися так, щоби воно достарчило підземним гонам поживи.

Часом вирвати докладно і глибоко осет з весною (передусім в густім ячменеві) вповні вистане, бо другий його лист в густоті буйного ячменю придушється і не має сили призбирати засобів, а потім орка осіння знов його підітне і він гине.

Виривати руками є ліпше як витинати ножами. Як земля вогка і пухка, хватаю рукою в рукавиці під короною листя, кілька разів покручу нею, щоби розлюзньилася земля і тоді потягну рівно а міцно. Витягну рослину з гонами до $\frac{1}{4}$ метра довгими. Як ще маю нагоду руками в осени ще раз витягнути, бодяк вигибне. Але робота руками дорога і тяжка, мозольна, ножем значно легша.

На лугах бодяк не може розростися, бо не має часу відцвісти і розкинути насіння, йде лиш гніздами. Зате на пасовищах росте буйно, також в ровах, межах, при дорогах. Тут його треба по кілька разів в році косити, щоби не поширювався насіннями.

Господарські ради на листопад.

Старайтеся по можності усі поля виорати під зиму — а навіть в зимі, як вдасться — глибоко і лишть їх на зиму в острій скибі.

Хто ще має сіяти озимину, най сіє її густіше, як звичайно.

Вичистіть рови, які викопали ви давніше на відплив води. Не забувайте ще люфтів до кіпців з барабоялами, як довго на це дозволяє теплота і погода, лиш на ніч їх заслоніть.

Подбайте о сталу теплоту в стайнях, але не закладайте вікон ні люфтів з допливом свіжого повітря, бо темні стайні, а до того душливе в них повітря, це головна причина хоріб в стайнях, слабосильності у коней, браку молочності у коров.

Обрахуйте, чи вистане паші на зиму, бо радше продати одну штуку худоби, як виголюджувати враз з нею другі.

Зложіть в сухому місці господарське приладдя, висмаруйте металеві частини якимнебудь товщем.

З Радянської України.

Зимові сільсько-господарські школи на Радянській Україні.

Минулої зими було на Україні 60 зимових сільсько-господарських шкіл, де дорослі селяни навчалися господарювати. Агрономи учителі мали за завдання обзнайомлюватися з господарствами кожного учасника школи з окрема, під їх кермою мав кожний учасник виробити собі плян, як має на будуче у себе господарити, чого має у своїй господарці уникати, а до чого братися, щоби вона як слід оплатилася.

Комісія з фахівців при кінці науки в школі екзамінувала кожного, чи плян ним вироблений є добрий.

Такий спосіб науки показався дуже практичним. Минулої зими скінчило 2.500 селян такі школи.

Цього року постановила українська радянська влада збільшити число цих шкіл з 60 на 300, в кожну школу прийняти 40 учеників, тож має її скінчити 12.000 селян. Влада призначає на удержання кожної школи по 1.600 карбованців.

На всеукраїнській конференції в справі сільгосп. освіти в дні 29. вересня в Харкові улажено виставу, на якій учасники цих зимових шкіл демонстрували свої досягнення за 1925 рік.

Зрозуміле, що наука у всіх цих школах подавалася в українській мові.

Таке діється на Рад. Україні. А у нас?

Повне видання творів Івана Франка

підняла на себе на Рад. Україні „Книгоспілка“. Видання буде складатися з 32 томів. Так невдовзі появляться усі Франкові твори, плоди цього генія нашого, що вийшов з під селянської стріхи і через ціле життя своє працював над цим щоби усіх нас пірвати до боротьби за кращу долю.

Могили Тараса Шевченка,

яка знаходиться в Каневі над Дніпром, украсила українська радвлада державним коштом і буде даліше опікуватись нею.

Розкопки старовини на Україні.

Багато пережила, багато перебула Україна в історії. Багато з її історії забулося, бо в часі воєн пропадали писані документи. Одначе це, що колись порох присипав, земля загорнула, переходилося багато до наших часів, земля сховала перед оком ворога.

Тому не диво, що не один яму копаючи, щось витягне, а у людей повно оповідає про закопані ту чи там скарби, які заховав цей чи той наш герой. Тепер учені роблять розкопки і викопують пам'ятки, докази колишньої високої культури на наших землях із прадавних часів до нинішніх. Ось на Одещині в селі Усатові розкопали українські археологи передісторичну твердиню з кладовищем, в якому є річи ще з перед трьох тисячок літ. Такіж старовини найдено в Масловім золотопільського району, в Орайках Бердичівського району і в многих інших селах.

Нема майже дня, щоби там не найдено щось цінного з часів князівських чи козацьких. Селяне розуміють і цінять такі пам'ятки, тож не нищать їх, а передають українським музеям.

У нас в Галачині чомусь ще далеко до цього, А прецінь немало памяток є і в нас про це давнє. Ось приміром загибають навіть панщиняні хрести, хоть не один є артистичною цінністю.

Вісти з „Сільського Господаря“.

Філія Комарно.

Дня 13. червня с. р. уладила Філія кооперативну нараду представників кооператив і поодиноких громад свого округу при участі 30 осіб, в тім 19 представників Споживчих і Молочарських Кооперативів Комарнянського округу і 20 членів філії, які беруть живу участь в кооператив, нім будівництві сього округу. Реферат про дотеперішню кооперативну працю в Комарнянськ. окрузі і про степені українського кооперативного будівництва на території західних українських земель виголосив п. Андрій К а л и м о н, канд. адвок. в Комарні. Реферат сей доповнив голова Філії, п. Григорій Т е р ш а к о в е ц ь, висвітленням взаємин між кооперативами а Філією „Сільського Господаря“. Він запропонував вибір окремої кооперативної секції при Філії „Сільського Господаря“ в Комарні, при помочи якої моглаби Філія підготувати на місцях по кооперативах першого степеня оснування Повітового Союзу Ко-

оператив. — По переведенню дискусії над рефератом внесок п. Тершаковця ухвалено, вибрано кооперативну секцію. До секції увійшли: п. Осип Утриско, канд. адвок. в Комарні, і заступник голови філії, як голова і пп. Олекса Черник, абсолювент торг. академії в Якимчицях, Михайло Зазуляк і Ілярій Ольховий, абсолювенти торг. акад. в Комарні, Антін Ковтун, абсолювент торг. акад. в Кліцку, та Іван Івашкевич, дир. кооп. в Комарні, як члени секції.

Заходами Філії внесено до департаменту праці і суспільної опіки львівського воєводства подання о допомогі для потерпілих від градової бурі рільників в Якимчицях, Кліцку і Конюшках Королівських. Дякуючи старанням віцепрезидента матірнього Товариства, п. інж. Юл. Павликовського, признано дотепер для потерпілих в Якимчицях і Кліцку доразову допомогу в квоті 3.000 зол. і кредити на засіви.

Податковий порадиш.

Ще один податок — військовий.

Всі особи мужеського полу, що не перебувають на дійсній військовій службі, а мають поверх 21 року життя, будуть платити податок. Таким чином податок той мають платити: а) особи, що їх зачислено до резерви; б) особи, що їх признано за здатних до служби в загальному „рушенню“ зі зброєю чи без зброї і в) особи, що їх признано зовсім нездатними до військової служби. Як що резервіста покликують на військові вправи, то не платить він в тім році військового податку. Так само вільні від податку особи, що їх признано зовсім нездатними до праці.

Резервісти платять той податок, аж поки їм не скінчиться 40 літ життя, а інші — до 50 літ життя.

Висота податку виноситься річно: для резервістів і признаних за нездатних до військової служби — 10 зол. річно, для зачислених до загального рушення зі зброєю — 20 зол.; а без зброї 15 зол. річно.

Поверх того особи, що платять доходний податок, будуть платити ще додаток до доходного податку у висоті 10% від виміряної суми.

Важне при оплаті податків збіжжам.

(Гл. артикул в ч. 10 Сільського Господаря: заплата податків збіжжам.)

Комісія для усталення ефективної ваги при Біржі збіжжів і товарів у Львові усталила в дні 20. вересня с. р. ось які ваги гектолітра збіжжа на рік 1927:

Пшениця двірська	75 кг.
„ збирана (селянська)	72 „
Жито	67.5 кг.
Ячмінь пашний	60 кг.
„ на переміл	62 „
„ броварний	67 „
Овес	42 кг.

Господарські ради.

Коли і як вапнувати поле?

Як почва не має вапна, вона закисає, многі рослини на ній цілком не вдаються (конюшина, люцерна, струкові), або дуже слабо. Головно тяжкі-глинисті-зимні вимагають конче вапна. І піскові є бідні на вапно та з ними треба обережно поступати, бо вапно ще більше висушує і так вже сухі піски.

Вапнувати можна або чистим паленим вапном, в ньому є 96 процентів вапна, або меленим порошком, як відпадом з вапнярок, в ньому є 50—55 процентів вапна, за то порошок є дуже таний. На легкій землі ліпше є палене вапно по 8 ц на гектар, на тяжкій є добрий порошок, а його треба дати 3—4 разів більше. Вапнувати можна або в осени або з весною.

На Волині мелють вапно добуто з землі без попереднього випалювання. Чим воно чистіше, тим ліпше ділає на полі і тим менше його треба.

Чи і коли оплачується годівля дробу?

О цім, чи годівля дробу оплачується, кажуть нам торги, головно торги зі заграницею. Яйця наші мають заграницею великий попит. Доказом є це, що яєць вивезено з Польщі в перших 6 місяцях цього року за 42 мільйони золотих, підчас як свиней за 27 міль. зол., рогової худоби за 5 міль., коней за 4 міль., масла за 4 міль., мяса за 20 міль., а навіть зерна лиш за 46 мільйонів золотих. Виходить, що яйця, цей на око так маловартний продукт супроти збіжжа, в продажі заграничній збіжжу дорівнюють.

Однак наші яйця не платяться заграницею, так як чужі. Ось в Лондоні в торгах гуртовних платять за 120 яєць з Голландії 24 шілінгів, за стільки само яєць з Данії 23 шіл., з Франції 22, з Італії 17, з Литви 15, з України 14, а з Польщі, а тим самим і з українських земель під Польшею лиш 11 шілінгів.

А чому за наші яйця така мала там ціна? Бо яйця нашого дробу малі, дрібні, бо курки наші непородисті ростуть без належного живлення, плекання, тож мало яєць, а до того яйця дрібні, менше платні.

Як що в нас господині подбають за таку породу курей, яка буде більше неслива, а яйця давати буде більші, як що в нас жінки зачнуть краще ходити коло дробу та жити, тоді дріб у нас годен принести значно більші доходи.

Коня випроваджу з горіючої стайні,

як накину на очі якусь дергу, плахту, чи свій кабат, або хоть руками заслоню очі, а хтось другий поведе за гриву.

Радять також вложити на коня упряж, а він тоді дасть себе легко випроводити. Випровадженого треба відвести і замкнути деінде, бо були випадки, що коні вертали назад до горіючої стайні.

Товсті плями з книжок

усуває бензина. Поплямлену картку звогчемо легко з обох сторін ватою намоченою в бензині, відтак замикаємо на кілька мінут, і знов повторюємо, аж пляма зникне.

Заржавілу шрубку

відкрутимо, як передтим поллемо її терпентиною (також нафтою) так щоби терпентина увійшла у всі щілини.

Як усунути плями по йодині?

Йодина, яка потрібна до лічення ран, тощо, має ту кепську сторону, що як її ужити до рук або до лица, то вона лишає жовті плями через кілька день. Ці плями можна усунути зараз, як змиємо це місце чистим спіртом. Денатурований чи деревний спирт не помагає, звичайна горівка за слаба. Також розроблений на густо крохмаль нищить жовту пляму. Вона в першій хвилі стане фіолетною, а за хвилю зникне.

Як пізнати якість полотна?

Льняна пряжа є дорожша від бавовняної. Тому ткальні часто мішають льняні нитки з бавовною. Хто купує льняне полотно, мусить добре уважати, щоби не купити мішаного, бо мішане слабше. Оком тажко нераз пізнати. Та на це є способи. Між іншими є добрий такий спосіб. На малім кусничкові зробити плямку каплею води, або чорнила. Як полотно змішане з бавовною, то чорнило чи вода розіллється по полотні, бо бавовна легко втягає в себе вогкість. Як полотно чисто льняне, то кропля на ньому не розіллється.

Кіт на вікна

на заліплення всяких шпар під зиму робимо ось так: Пригорщу свіжо паленого вапна (не гашеного!) заробити 120 грамами льняного олію на тісто. Ого розвалковуємо на тонко і кладемо в сухім місці, щоби висох. Кіт ствердне, але легко мякне над вогнем, або над скелком горіючої лампи. Розігритим китуємо шиби, шпари, склеюємо зломані части, а ці части не розклиюються і не відпадають під впливом горячої води.

На поміч безробітним.

З наступаючою зимою після покінчення пільних робіт стає перед українським сільським і міським робітником марево безробіття і голодової нужди. Польська держава не журиться ним, міські робітничі організації є в руках польських націоналістичних соціялістів які часто дбають більше про те, щоби перед українським безробітним заперти дорогу в місто.

Польське робітництво має свої сильні професійні організації, польський робітник дістає на випадок безробіття підмогу від держави. Але український робітник зданий на волю судьби. Така сама доля безробітних умових працівників.

Тисячі українського безробітного пролетаріату, які є готові до фізичної чи умової праці, не бажують ніяких жертв, не витягають як прошаки рук, але домагаються для себе праці. Коли українське громадянство не хоче допустити до вимирання народу, то мусить допомогти українським безробітним у здобутті праці, мусить стати до боротьби за отворення ринків праці для українського безробітного населення. В першу чергу мусить подбати про те, щоби потрібну громадянству працю виконували українські робітники.

Безплатне Бюро Посередництва Праці, яке повстало при „Союзі Селянських Спілок“ у Львові, Ринок 10, II., взяло на себе завдання посередни-

чити в здобутті праці українським робітникам та влєкшити установам у підшукуванні вільних кваліфікованих і некваліфікованих працюючих рук. Бюро зверталося вже окремими письмами і загально через усі українські пресові органи до українського громадянства, щоби воно йому допомогло у виконанні цього завдання. Але цю дуже конечну працю прийнято рівнодушно.

Богато установ і приватних людей, не зважаючи на тяжкі умови життя безробітних, дуже часто приймають на працю або чужих людей, або тих, яким всетаки легше дістати працю; дуже часто приймають уже матеріяльно забезпечених.

Цю справу ще раз піддаємо під розвагу громадянству і закликаємо його до більшої уваги для українського безробітного.

Безпл. Бюро Посередництва Праці при „Союзі Селянських Спілок“ — Львів, Ринок 10, II. пов.

ВСЯЧИНА.

Які запаси збіжжа мож буде вивезти цього року з Польщі за границю?

В Польщі раховано, що цього року будуть дуже добрі жнива і щ можна буде вивозити багато збіжжа заграницю. Надї одначе завели. Збіжжа вродилося мало, ціна його у нас ізза цього підскочила, так що другі краї, як Угорщина, Україна й Америка можуть продати і продають танше. Чехи і Австрія, що купували мин. року в Польщі, нині купують на Угорщині, Франція і Англія, Бельгія і Голандія купують в Америці і черпають зі своїх кошель. З Польщі можуть купувати Данія, Фінляндія, Естонія. Вони купувалиби пшеницю, та її в Польщі мало, так що на потреби і на засів в краю не вистане, тим більше, що ізза малого урожаю бараболь населення мусить жититися більше збіжжам. Обраховано, що за границею можна буде з сьогорічних хлібових і нехлібових (бров. ячмінь) збіжж вивезти найбільше коло 200.000 до 250.000 тон, а ніколи сподіваної кількості, то є понад мільон тон. Тай це лиш тоді, як не зайде якас непередвиджена перепона, як гниття, пожежі то що.

Вплив віку родичів на здоровля дітей.

Лікарі збирають від довших часів матеріяли про це, який вік у родичів є найкорисніший, щоби віти, які приходять від них на світ, були тілом і духом здорові, моцні, щоби давали собі раду в буденному житті.

Показалося, що звичайно найслабшими є діти від матерей наймолодших і сильніші від старших, вповні сильні від матерей понад 20 літ. Не впливає це гірше на життєву силу дітини, як мама дещо старша від тата, ані також як тато коло десяти літ старший від мами. За те надто велика різниця віку між ними впливає некорисно на здоровля дітей. Найліпшим для дітей є вік матері між 20—30 роком життя, а батька між 30—40 роком життя. Діти від матерей нище 20 року життя є слабші, живють коротше. а вже є найслабші і живють най-

коротше від родичів, де мати має нище 20 року а батько вище 40 літ.

Виходить з цього, що жінчини не повинні виходити заміж у віці нище 20 літ, або мушини у віці понад 50 літ, а вже якраз такі не повинні побиратися.

Також жінчини у віці понад 30 не повинні йти заміж за мушин у віці нище 30 літ, а радше за мушин 40 - 50 літ, чи ще старших.

Світовий врожай хмелю.

Цього року виносить світовий врожай хмелю 1,120.000 сотнарів, з чого на Україні випродуковано коло 50.000 сотнарів, о 10.000 більше, як в Польщі. У нас, Галичане не знають оцінювати торгової вартости хмелю, тому дуже мало її управляють. Вже ліпше знають управляти хміль Волиняки. А варто познайомитися з його управою, тим більше, що ціна його рсте, бо обраховано, що в цілому світі пють люде пива тепер о 60% більше, як перед війною.

Ще про боротьбу з шинкарством.

Ми нераз пригадували, що громада має право загальним голосуванням вирішити, чи дозволити надалі шинок в селі, чи його замкнути. На жаль досі ми дуже мало використали своє право. Тепер пригадуємо ще одну обставину, що може прислужитися до боротьби з шинкарством. А саме: шинок чи инше місце продажі спиртних напиків (кріпости вище 21½% алькоголю) мусять бути віддалені від церкви, косяола і т. д. бодай на 30 метрів на селі, а в місті що найменше на 100 метрів. Так само не може шинок находится на меншій віддалі від школи, суду, двірця та деяких инших будинків (як залізничної стації і т. д.). В громадах, де віддаль шинку від згаданих установ менша, кожний мешканець села, сам чи збірно, має право внести до староства жадання, щоби шинкареві було відобрано на тій підставі концесію.

Вартість цукру в поживі.

Цукор є для тіла важний цим, що створює в тілі людським тепло. Обраховано, що цукор о вартости 2½ сотика дає стільки тепла, як збиране молоко о вартости 3½ сот., сир о вартости 4½ сот., волове м'ясо 20 сотиків. Вартість цукру оцінено як слід в часах війни і воякам давали до їди много цукру. По війні цукор прибрав ще більше на вартости. В деяких краях, прим. в Америці споживають стільки цукру, що на голову припадає пересічно 40 кг на рік, в Чехах 28, а в нас є люде, які через цілий рік не видять цукру.

Народні школи рільничі у Поляків а у нас!

З початком 1926 р. було чинних польських народних рільничих шкіл державних 9, самоврядних 72, приватних 31, разом аж 112 (стодванайцять)! В р. 1926 урухомлено державну школу рільничу в Лучаю і Антовілю. Рівнож прийнято на державне удержання рільничу школу в Колпині. До кінця с. р. проектується отворення дальших державних рільничих шкіл, а то: в Плянці (Полісе), в Гориньгороді (Волинь), Тороканю (Полісе), в Бережні і Рожанці (Новгородок); самоврядні рільничі школи проектується в Козеглогах (Бендзін), в Городенці (Сх. Галичина) і в Єржеві (Лодзь).

В р. 1927 проектуване є отворення слідуєчих рільничих державних шкіл: в Грибові, Сарнах, Доротичах, Сірчи (Зах. Галичина), Малинові (Поморе), Озерниці (пов. Слонін), Дубиці

Бересть), Пщільні (воев. Варшавське), Ясінци (школа рибацька). Самоврядні проєктовані є: в Лодиговицях, Куков, Злаков, Сендзейовицях, Довспуді (пов. августівський), Свенцянах, Ходові, Новім Торзі і Великопольщі (школа молочарська). — Все те польське і для польського рільничого загалу!

В р. 1918 було рільничих шкіл польських 14, в р. 1923 — 87, в р. 1924 — 90, в р. 1926 — 116, Число учеників в р. 1923 вносило пересічно на школу 28, в р. 1924 — 30, в р. 1925 — 35, в році 1926 — 39.

У нас навіть мійські пральні банкрутують.

Люде бідують в Польщі не лиш по селах, але і в містах. Ось у Львові було перед війною 108 пралень. Тепер число їх виносить лише 26, хоть число населення зросло і то дуже. Але і в сих пральнях, що є ще нині, колись працювало по десять людей, нині дві особи не мають роботи, А чому? Бо люде зубожіли, самі собі веруть, а много місяцями ходять в тих самих сорочках.

РІЛЬНИКИ! Вступайте в члени Т-ва „Сільський Господар“ і передплачуйте та читайте його господарський часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ГОСПОДАРСЬКЕ

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

МАЄ НА СКЛАДІ І ВИСИЛАЄ ЗА ПОПЕРЕДНІМ
ОДЕРЖАННЯМ НАЛЕЖИТОСТИ ОТ СІ СВОЇ ГОС-
ПОДАРСЬКІ ВИДАННЯ:

Григорій Герман:	Годівля гусей, качок, панти-рок, павів, фазанів і лебедів.	3.—
„	Годівля курей	3.—
о Й. Раковський:	Годівля рогатої худоби Ч. II.	3.—
М. Творидло:	Годівля безрог	3.—
Ол. Мельник:	Як годувати худобу дешево а добре	2.—
В. Кучера:	Управа садовини	2:25
„	Виріб вин овочевих	2.—
Г. Цеб:	Управа пашних ростин	2:25
Д-р Г. Величко:	Управа пашних бураків	0:60
	Сумішка конюшин з травами	0:60
Інж. Евген Нагірний:	Взірцеві стайні і гноївні	2.—
Інж. Ол. Лушинський:	Відбудова знищених сіл ч. II. (Проекти селянських хат і селянських будинків)	5.—
„	Відбудова знищених сіл ч. III. (Проекти приходств і читал.)	5.—
Ю. Павликовський:	Під прапором самопомочи	1:50
	Не ридайте, а добувайте	0:20
В. Король-Старий:	Як вибрати коня	0:50
К. Михайлюк:	Плекання телят	0:50

ХУДОБЯЧУ СІЛЬ продає гуртом і в роздріб „НАРОДНЯ ТОРГОВЛЯ“ КРАСВИЙ СПОЖИВЧИЙ СОЮЗ

В ОТСИХ СВОЇХ СКЛАДАХ: **ЗОЛОЧІВ,**
КОЛОМІЯ,
ПЕРЕМИШЛЬ
і СНЯТИН!

Філії і Кружки „Сільського Господаря“ та Кооперативи сих округів, поширюйте між рілньниками своїх районів уживання худобячої соли і закупауйте її в названих складах „НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ“!!

КОЛОВОРОТКИ

звісні зі своєї доброти висилає у всяких
скількостях

Повітовий Союз Кооператив
В ПЕРЕМИШЛІ.

== Ціни на жадання відворотно. ==

Великий вибір книжок сільсько-господарського змісту
поручає

НАРОДНЯ КНИГАРНЯ
УКРАЇНСЬКОГО ВИД-А „БИСТРИЦЯ“
В СТАНИСЛАВОВІ, ПАСАЖ ГАРТЕНБЕРГІВ Ч. 2.

Має на складі також літературу красну для доро-
слих і дітей та великий вибір пес для амат. кружків.
:: Там дістанете також „Сільського Господаря“. ::

==== ЖАДАЙТЕ КАТАЛЬОГІВ. =====

Сіножата і пасовиска, незнавожені в осени СТЕБНИЦЬКИМ КАЇНІТОМ

мусять звільна перероджуватися в неужитки! Томуго добрий
господар знавожує в листопаді свої сіножата і пасовиска

СТЕБНИЦЬКИМ КАЇНІТОМ

Замовляти належить зараз

СТЕБНИЦЬКИЙ КАЇНІТ!!

Каїніт можна набувати на догідних услівях в бюрі продажі Акційної Спілки Експльо-
атації Потасових Солей у Львові, площа Смольки 5. і у всіх господарсько-торгорельних
організаціях, місцевих кооперативах, їх Повітових Союзах та в „ЦЕНТРОСОЮЗІ“
у Львові, як також за посередництвом Філій і Кружків „Сільського Господаря“.

ВКАЗІВКИ УЖИТТЯ ВИСИЛАЄ БЕЗПЛАТНО

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКОПЛЬОАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольки ч. 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморовича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна осьма сторінки 25 „
Дрібні оголошення по 10 с тиків
від слова.

Свято „Просвіти“.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Перед 58 літами заснував гурток великих українських патріотів матір українських товариств, „Просвіту“. День 8. грудня є дниною роковин повстання нашого Товариства. Маленьке, незамітне в своїх початках, обмежене до невеличкого гуртка людей доброї волі, приятелів народу і найвірніших його синів, почало воно перед 58-ма літами велике діло освіти. Згуртовані в ньому діячі були сіячами знання і добра в народі, вони не зражалися нічим і з глибокою вірою в серці кидали зерно за зерном в урожайну почву. Зерна прийнялися, вирости і розрослися до розмірів, які бачимо нині. Нема мабуть у нашому народі одилиці, що не знала би, що таке „Просвіта“ й які її завдання. Не дивно тому, що від ряду літ обходить наш нарід врочисто день 8. грудня, як день повстання „Просвіти“, як день її народин та зве той обхід Святом „Просвіти“.

Всі будемо обходити це свято і цього року. А в часі Свята кинемо оком поза себе, кинемо оком на минулу працю „Просвіти“ і побачимо, що вона пустила в наш нарід великі сотні тисяч книжок найрізномірнішого змісту. І коли кожна книжка посіяла бодай по одному зерну гарного, пожиточного й доброго в народній душі, а як тільки що третє з них прийнялося, то скільки добра, скільки знання прийнялося і розцвіло в нашому народі. З уваги на ті багаті плоди, що їх

видали посіви „Просвіти“, звязав наш нарід з святом 8. грудня ще й почесний дар Товариства, дар, що має на меті закріпити в ньому таку саму працю на будуче, має побільшити видавничу й організаційну спроможність Товариства та приспішити його плідотворну працю.

Як без сонця не прийметься ніяка ростина, навіть на найплідючішій ґрунті, так без освіти не прийметься добро та культура в народі. „Просвіта“, це наше сонце, а її праця це сімво великих цінностей знання, високих ідей і благородних починів. Тому не забуваймо за свято „Просвіти“, не занедбуймо наших зобов'язань для неї. Бо все те гарне, все благородне, все піднесе і святе, що цвіте в наших душах, що наповняє чаром наші серця — завдячуємо „Просвіті“.

Подбаймо, щоби день 8. грудня став у цьому році не тільки великим днем всенароднього свята, але також не меншим днем національної щедрости, національного признання для „Просвіти“ та її благородної праці. Окружимо теплою і широкою опікою джерело національного добра, якому потрібних фондів не дасть певно ніхто, а обов'язаний і мусить дати український нарід.

З великою вірою в святе і праве діло „Просвіти“, з певною надією на його плідотворні наслідки пригадуємо Тобі, Українська Громадо, на день народин Т-ва і зв'язаний з ним просвітний дар!

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА“

у Львові.

ХУДОБЯЧУ СІЛЬ продає гуртом і в роздріб „НАРОДНЯ ТОРГОВЛЯ“ КРАЄВИЙ СПОЖИВЧИЙ СОЮЗ

В ОТСИХ СВОЇХ СКЛАДАХ: **ЗОЛОЧІВ,**
КОЛОМІЯ,
ПЕРЕМИШЛЬ
і СНЯТИН.

Філії і Клуби „Сільського Господаря“ та Кооперативи цих округів, поширюйте між рільниками своїх районів уживання х у д о б я ч о ї соли і закупавайте її в названих складах „НАРОДНЬОЇ ТОРГОВЛІ“!!

КОЛОВОРОТКИ

звісні зі своєї доброти висилає у всяких
скількостях

Повітовий Союз Кооператив
В ПЕРЕМИШЛІ.

== Ціни на жадання відворотно. ==

Великий вибір книжок сільсько-господарського змісту
поручає

НАРОДНЯ КНИГАРНЯ
УКРАЇНСЬКОГО ВИД-А „БИСТРИЦЯ“
В СТАНИСЛАВОВІ, ПАСАЖ ҐАРТЕНБЕРГІВ Ч. 2.

Має на складі також літературу красну для доро-
слих і дітей та великий вибір пес для амат. клубів.
:: Там дістанете також „Сільського Господаря“. ::

===== ЖАДАЙТЕ КАТАЛЬОГІВ. =====

Добрий рільник замовляє в грудні СТЕБНИЦЬКИЙ КАЇНІТ,

щоби перед весняними роботами пільними мати запевнену
термінову доставку

СТЕБНИЦЬКОГО КАЇНІТУ

під бураки, ячмінь і городовину!

Замовляти належить зараз.

Каїніт можна набувати на догідних услівях в бюрі продажі Акційної Спільки Експльо-
тації Потасових Солей у Львові, площа Смольки 5. і у всіх господарсько-торговельних
організаціях, місцевих кооперативах, їх Повітових Союзах та в „ЦЕНТРОСОЮЗІ“
у Львові, як також за посередництвом Філій і Клубів „Сільського Господаря“.

ВКАЗІВКИ УЖИТТЯ ВИСИЛАЄ БЕЗПЛАТНО

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЕКСПЛЮАТАЦІЇ СОЛЕЙ ПОТАСОВИХ у Львові, площа Смольки ч. 5

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ОРГАН КРАЄВОГО ТОВАРИСТВА ГОСПОДАРСЬКОГО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“.

Виходить 1-го кожного місяця. — Редагує колегія.

ПЕРЕДПЛАТА:

Для краю:

Річно 10 зол.
Піврічно 5 „

Для Америки:

Річно 2 долари. Піврічно 1 долар.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“,

Львів, вул. Зіморевича ч. 20,
I поверх.

Число телефону: 30-53.

ОГОЛОШЕННЯ:

Ціла сторінка 120 зол.
Пів сторінки 70 „
Чверть сторінки 40 „
Одна восьма сторінки 25 „

Дрібні оголошення по 10 сотиків
від слова.

В ЧІМ ЗАХОВАТИ ОЩАДНІСТЬ.

В цілій Європі прогомнів недавно клич за ощадністю. Такий клич йде і в нас. На це сказав один господар таке: „щадни, як нема з чого. Добре це говорити до того, хто може щадити, але говорити цьому, хто нічого заробити на виживлення не годен, що з ощадженого вриває, що з біди в довгі лізе, нічо не допоможе“.

Ці влучні слова кажуть застановитися над питанням, чи можлива в нас ощадність, бо на правду нема в Європі під сонцем так ощадних, як наш народ. Він усього собі відмовляє, живе голодом і холодом. В нього є вроджений змисл до ощадности, аж до скупости. А прецінь пожитку з цього нема.

Та чи конче о таку ощадність ходить нам, щоби всьо, що маємо в кишині, не видавати, а як немаємо нічого в кишені, піст на себе наложити, нічо не їсти?

Ходить ще о иншу, о господарську ощадність. Ходить о це, щоби застановитися, чи наша праця в господарстві була такою, щоб з неї прийшла найбільша користь, чи може противно.

Є доказане діло, що на українських небідних землях родиться в двоє, а навіть в троє плодів менше, як в краях західних. Як наш морг видає 4—8 кірців жита чи иншого збіжжа, то в чужих краях 15—20. Як в нас вродиться з морга 50—100 кірців бараболъ, то в чужих краях 120—200. Коби лиш о одну четвертину піднести плоди з наших земель, то народ наш заощадивби вже з цього дорібку великі міліони золотих. Як що року з наших земель добувати хоть дещо більше плодів, то наш народ за кілька літ ставби в двоє багатшим, це булаби друга ощадність. А т е т я?

Ніюдин народ не тратить стільки часу на марне, як наш. Досить сказати, що у нас на 365 днів в році самі свята і неділі забирають коло 100 днів, а є околиці що на святкування витрачується в році і 120 днів, бо народ святкує дні для таких святих, яких навіть церков не приписує. Колиж ще порахувати нагоди празничні при весіллях, похоронах, хрестинах, нагоди при купнях і продажах, де не обійдеться без могоричів, а тим також без страти цілих днів, то сміло мож сказати, що у нашого народу пів року йде на марне. До того ще

приходять дні, в яких роботу годі найти, бо слота, бо завіяло, то що, а в цих, що то заробляють на чужім, нема роботи, бо ніхто не покликав.

Ця негосподарність, це надмірне святкування, увійшло вже так в привычку, що мало хто погодиться з думкою, що таке не повинно бути. А прецінь ті, що були в Данії, Німеччині, Америці чи Франції на роботах, ці всі знають, як там народ працює, знають також, який там народ багатий, щасливий, за те ми й бідні, що тільки часу витрачаємо марно.

Так отже ощадність, це не лиш складання грошей в скринях чи касах, це використання часу для такої роботи, яка доходи може дати, це двигання рільної культури. Ощадність, це уліпшена господарка, це вклад в таке підприємство, яке дасть більші доходи. Ощадність, це праця в відводненню сіножатей в поправі їх, щоби більше трави дали, це сійба таких насін збіжжа, які на ринку ліпше платять, це переміна збіжжевого господарства в пашне і годівельне там, де молоко чи масло збут має.

Лиш працюючий народ, у якого підносить своє господарство кожний поодинокий господар, добеться незалежності бо незалежність народу, це господарська незалежність одиниць.

Роботи на лугах під зиму й в зимі.

Осінні роботи не дали змоги не одному рільникови подивитися на сіножать. Тому треба пам'ятати на ню тепер, як роботи покінчені, сніг не покрив сіножати, а морозу нема.

Сіножать покрига з верха задерненою верствою, а вона не зрушена недопускає в спід повітря, світла, тепла. Як вона ще до того покрита мохом, або мокра, то про провітріння мови нема. А це конечно, бо сіножать квасніє.

Тому першою роботою буде перекопати на мокрій сіножати рови, ними воду поспускати. Потім треба повитинати корчі, повикидати каміння, порозкидати муравлища та кертичні купи, так щоби зрівнати сіножать.

Тепер приступаємо до такої роботи, щоби дала сіножати жити, дихати, працювати, родити. Треба роздерти мох, видерти хабаз. До того надається сіножатна борона, також скаріфікатор та культиватор. Це приладдя може купити на спільне.

уживання для членів кооперативний склеп, чи інша кооператива, або кружок Сільського Господаря, або читальня „Просвіти“.

Не треба боятися цього, що під бороною сіножать так „зруйнується“, що ціла зелена, стане чорною як рілля. Корінці солодких трав та всяке насіння не знищиться такою роботою. Як воно здорове, то на весні підросте, бо на перепоні йому ні моху не буде ні іншого хабазу. А як хоре, то і так згинулоби. По такій роботі розсіємо попіл. Хто його не має так багато, най розсіє кайніт, 3—4 сотнарів на морг. Хто має компост, то є всіляке перегниле сміття, що господар через увесь рік скидав на одну купу, най тепер його розкине. Та гноїти під зиму чи в зимі мож лиш сіножати рівні, бо з похилих може вода всьо сполоскати, знести. Немокрі, але закваснілі сіножати треба вапнувати. Про це як вапнувати, ми вже писали.

Одначе не можна забувати, що так як всьо на світі старіє, так і сіножать. Її треба час до часу відновляти свіжим посівом трав. Тим більше вказане це зробити, як мох був так сильний, що вигубив солодкі трави, а ми його здерли. Сіяти найрадше з весною.

Як сіножать дуже зруйнована, треба її переробити і ґрунтовно переробити. Та це вже друге діло, про яке треба буде окремо писати.

Не витрачуємо гроша на чужі вироби, як свої можемо мати.

Нарікаємо ми на біду. Нарікає селянин, нарікає робітник, швець кравець, священник урядник, словом усі. І слушно, бо є в нас біда. А чому? Бо ми не вміємо собі помагати, не вміємо себе перед чужим визиском боронити. На це скаже не один, що це вже нераз чув, але як собі помагати? Та я додам до того: Не вміємо подумати, як собі допомогти. Нераз поміч ось ось коло мене, а я не вмію її видіти, схопити за чуба, тай поміч втікла.

Не хочу говорити много, а дам дрібничкові на око приклади. 1. Ми народ побожний, тож купуємо свічки до церков наших. І багато купуємо, бо багато світла виходить в церквах наших. А у кого купуємо їх для престолів наших святих? Хто був на наших торгах, цей знає.

Воскові свічки повинні бути на престолах, а не інші. Так каже право церковне і звичай. Тож хто не звик ще до нових звичаїв, купує лиш воскові, бо так Богу мило.

Тимчасом ці купні „воскові“ свічки і не вмилися до воскових. В них дещо воску, так гейби на лік, а решта це церезина і парафіна, в четверо танші від воску, а також є домішка лою, смоли і пр. В свічках, які маємо в торговлях під назвою піввоскових, воску нема ні на лік.

Одначе ми платимо за них так як за воскові чи за піввоскові, то є в четверо дорожше, як повинні. Де ці гроші йдуть? Так викидаємо гроші наші, допускаємо фальшовані жертви Богу, та ще закупаємо такими свічками церкви. А прецінь в кожному селі можна мати стільки воску, що не то до церкви, але на продажу можна мати — з паск. Свічкою правдивого воску не закопяться ні образи, ні церков, бо віск правдивий пчільний не коптить, він спалюється до тла, за те усі інші свічки копять, осаджують саджу. Саджа з них ще до того така, що стерти її годі, тож шкода дорогих мальовил. Вже не говорити обсім, кілько тої саджі мусять люде вдихнути, кілько нових

ясних одежей забрудити. Цього від воскових свічок нема.

Чи не можна дійти у нас до цього, щоби в селі було хоть тільки воску, кільки свічок в церкві треба?! А віск оплачується дуже і на продаж в заграницю. На це повинно звернути увагу наше духовенство і заохочувати до плекання бджоли, хотьби для воску на свічки церковні, а і саме духовенство повинно заводити у себе пасіки. 2. Купуємо всілякі ризи церковні, як фелони, епітрахилі, то що. Купуємо з матерялів заґриничних, нераз з дуже дрантивого матерялу, а хиба цим привабливих, що лискучі і тані, а за це гроші платимо великі. Чи не можна шити цих риз церковних з нашого полотна і вишивати в українських взорах?! Вже деякі священники так роблять, між іншими о. Кульчицький з Вошаець, а його ризи є так гарні, що аж око любиться і парафіянам це дуже подобалося. Замість давати чужинцям заробляти, най ці гроші наші дівчата зароблять, а наші вишивки на церковних ризах будуть краші як з чужих тандитних матерій. До того ще дамо нашим людам в зимові вечери поплатне і гарне заняття. 3. Наш народ купує множество хрестиків, медаліків, образцв і більших образів на торгах та відпустах, але купує у чужих. Чи не моглиби наше духовенство спромогтися на це, щоби заложити таку церковну фабрику на ці річи, щоби свої люде для своїх людей виробляли і на цьому заробляли?! Така фабрика є між іншими для православних в Почаєві, заложена почаївським монастирем, такі моглиби бути і в нас, а не щоби нам їх жидівські фабрики виробляли.

Таких прикладів можби дати багато. Та покищо подумаймо лиш о цих трьох, а другі самі нам на гадку придуть.

В справі сироварського промислу в карпатських горах.

Наші розлогі Карпати замешкалі чисто українським населенням, це країна не управи збіжжа, але годівлі і випасу худоби, а за тим і молочарського промислу, то є виробу масла, сира, бриндзі. На жаль нині так годівля худоби, як і молочарський промисл не поступає там вперед. З Карпатів можна мати найкраші роди масла, найліпший сир та бриндзу, а тимчасом ці вироби є з усіх наших земель найгірші. За те по наших містах видимо сир зі Швайцарії, бриндзу словацьку, а навіть чуже гірське масло і платимо великанські гроші.

Не так воно є по другій стороні карпатського хребта, де також мешкають Українці. Там на Закарпатській Україні йде нині до ліпшого. На полонинах Квасівський Менчул, Рогнешка, Довжина, Рівна, Красна виробляються вже дуже добрі сири та масла. Молочарська кооператива в Хусті уладила молочарні на полонинах Менчул, Рогнешка і Рівна, на Красній уладили молочарню лісові робітники, а на Довжині приватний підприємець. Вони платять власникам коров за молоко умовлену ціну, а самі перероблюють його при допомозі молочарських машин.

На полонині Менчул і Рогнешка вироблюються нині ементальські сири, які відтак дозрівають в молочарні села Кваси, яка є членом Союзу карпатських молочарень. На сир перероблює молоко спроваджений зі Швайцарії молочар.

Усі молочарні на згаданих пяти полонинах мають добір найліпших кружлівків, масничок і інших приладів.

В слід. році прийде така сама черга на Чорногорські та другі полонини.

Це подаємо до відома, щоби і над молочарським промислом в наших полонинах застановитися ближче. Доходять часто до відома говорення, немовто наші люде того всього не хотять. Може й не хотять. Але треба, щоби хотіли. Це вже залежить також від провідників, щоби і ці хотіли. На жаль і вони не хотять.

Зачуваємо, що береться до цього діла наш Молочарський Союз. Тож його роботу з радістю належить повитати. Працю буде мати тяжку, але успіхи певні, бо гірське населення хоче чогось ліпшого, та проводу нема.

Чому жито зле сходить?

З деяких сторін доносять нам, що жито зле сходить, та просять о раду, що робити. Причини можуть бути всілякі. З дотеперішніх донесень видко, що найбільше нищить жита так звана сніжна пліснь (*Fusarium nivale*). Проявляється це ось так. Засіяне жито кільчиться добре, але виростає дуже поволи і тяжко добувається на верх. При цьому видно, що малі рослини скручуються шрубовато і звичайно гинуть, ще заки зійдуть. Засіяна рілля є наче гола.

Згадана пліснь нищить засіви ось так: її зародки були в зерні укриті під зерновою поволокою, ще заки ми його засіяли. Хто тим зернам приглянувся перед засівом, видів на них нарощені плямки. Це фарба від цих заразків. Як зерно кільчиться, розростається також ця заразлива пліснь і виростається в цілу рослину. Рослинка слабне, скручується і звичайно гине. Як рослина не улягла її в осени, то може улячи ще з весною.

Минулого року ця пліснь появилася у нас тут і там щойно на весні. Треба було засів переорювати. Люде думали, що засів запарився, або перемерз, та білявий налет, який мож було видіти як тільки сніг зліз, свідчив, що згубила засіви якраз ця сніжна пліснь.

Причиною було це, що люде сіяли жито небайцоване, або зле байцоване. Те саме повторюється тепер в осени у всіх цих рілників, що в них жито було заражене, а не відкажене байцом.

Виходить, що байцувати озимину, а також і ярі збіжжа треба кожному. Відкажувати синім каменем, або формаліною є добре проти всяких інших хвороб, але проти цієї плісни є недостаточне. Проти неї оказався добрим успулюн або сублімат.

Як це робиться, писали ми вже в попередніх числах нашого часопису (гл. С. Господар ч. 9.) Тут додамо лиш, що не мож відкажувати зерна в бляшаних банях. Успулюн і сублімат мож дістати в тов. „Сільський Господар“ і в „Українській Спільці агрономів“, Львів Зіморевича 20.

Сільсько-господарське шкільництво в Чехословаччині.

[Докінчення.]

На однорічні господинські школи, із 10 місячною наукою приймають 15. літні дівчата. Навчання на однорічних із 2 півліттями триває 5 місяців а є таке: 1) теоретичне вишколення (суспільні науки, мова і письменство, землезнання, історія, хемія із технолґією, польове

господарство, наука о вихованню, огородництво, викохування дом. звірят, молочарство, наука о кормах та їхній приправі, гігієна здоровля, законодавство, рисування взорів на вишивання і краєння, дискусії). 2) практичне вишколення (варення, жіночі ручні праці, домашні праці, господарська практика). Теоритичного вишколення є 26, практичного 31 годин тижнево.

Завдання літніх господинських шкіл є це саме, що і однорічної школи. Вступити можуть 14-літні дівчата. В дійсности ці курси навідують жінки о много старші.

Лісові школи.

Мимо високих шкіл лісової інженерії, є ще два иньші типи шкіл, а саме — лісові школи із 4-річним навчанням та однолітні про виховання гайових.

Завданням вищої лісової школи є дати своїм слухачам окрім загального образування ще й таке професіональне теоретичне знання і практичну здатність у всіх лісових працях, яке потрібне є для технічних сил у лісовому господарстві. На ці школи приймаються 15-літні слухач, абсолюенти нищої гімназії, чи реалки, або иншої школи нарівні з цими. Програма навчання є така: 1) загальне образування, 2) основне знання, 3) практичне вишколення (лісова ботаніка, ентомологія, дендрометрія, охорона лісу, геодезія і т. п.), 4) відділ практичний (рисування, розговори на різні лісові теми і т. п., 5) надобовязкові предмети (музика, чужі мови). При усіх вищих лісових школах існують студентські інтернати.

Завданням нищих лісових шкіл, для гайових, є дати слухачам таке теоритичне і проф. виховання, щоби стались здатними, помічними технічними силами в лісовому господарстві та добрими доглядачами у різних промислових ділянках лісового господарства, при торгівлі деревом і т. п. Головну вагу кладуть на практичне вишколення. Навчання триває один рік. Приймається абсолювентів щонайменше народньої школи, 18-літніх.

Народні с.-г. школи.

Завданням цих шкіл є, поглибити загальне образування, набути у звичайній народній школі, Засновування с.-г. народньої школи є доброхітне. Однак де була така школа заложена — законом заряджене обовязкове навідування цієї школи усеї молоді в віці 14—16 років, в окрузі 6 км. (школи). В цій школі молодь поглиблює знання, доповненням набуття практичних господарських відомостей, а в цей спосіб підготовлюється сільський доріст для будучого практичного життя. Народня с.-г. школа буває звичайно коедукційна. Навчання триває два роки а плян науки є такий: Мова та письменство, книговодство та математичні розрахунки, природописні і народогосподарські основи виробництва, кооперація, суспільні науки, наука о дом. звірятах та їх викохуванню, тілесне виховання. Тижневої науки 8—9 годин.

Пропорціонально дуже мало с.-г. шкіл заложено в Підкарпатській Україні. Народніх с.-г. шкіл числом дуже много, однак з українською викладавою мовою мало а з вищих типів усього три школи, а саме: Проф. госп. школа в Домбоках біля Мункачева, держ. школа для гайових в Ужгороді та цілорічні курси верховинського і полонинського господарювання із молочарською школою в Нижніх Веречках. — Для освіти старших селян улаштовують господарсько-ветеринаанні курси. Дальше курси бжільництва, хліборобсько-кооперативні, молочарські та виробу сира і т. п.

При кінці своєї статті подаю короткий числовий перегляд а саме:

С.-г. шкіл взагалі (без народніх) було в шк. році 1925/26—257, із цього чеських 196, німецьких 54, українських 3, польських 2, мадярських 1. В шк. році 1921/22 було їх 206 — прибуток за 4 роки 51 шкіл. Народніх с.-г. шкіл було в шк. році 1921/22—240; в шк. році 1925/26 вже 792; з того чеських 542, українських 11, німецьких 116, польських 4, мадярських 9. На народніх школах в шк. році 1925/26 було 3.364 учнів, з того 21.330 дівчат. На Підкарпатській Україні було 121 народніх с.-г. шкіл а учнів 7389, з того 3.251 дівчат. Усі с.-г. школи (без народніх) мали в шк. році 193/24 6.374/65 га землі при школі. Стипендій і допомог в цьому шк. році було виплачено 2.203.569 кч., на шк. таксах заплачено 1.283.206 кч. Державні субвенції в шк. 1923/24 було розподілено: 1) на удержання шкіл 4.02.388 кч., на зарядження шкіл 6.721.970 кч. При с.-г. школах усіх типів було 81 інтернатів; в них найшло приміщення 2.380 учнів. На платнях в інтернаті було вибрано 4.123.915 кч. Із с.-г. шкіл усіх типів було в шк. році 1925/26 державних 43; земських 96, земством підмоганих 98 та приватних 10.

Досліди зі штучними гноями в перемисьькiм повіті.

Агроном інж. Лапчук сільсько-господарський організатор на перемисьький повіт при повіт. Союзі кооператив уладив цього року в тамошньому повіті 14 дослідних піль в 9 громадах щоби випробувати, які штучні гної є там найпоплатніші, які наслідки найвидатніші, та яка управа найкорисніша. На цих дослідних полях випробовуються ось такі навози: супорфо фат, каїніт, потасова сіль, нітрофосфати, азотан амоняковий і азотняк. На деяких з цих піль випробовуються способи сіяння, знов в деяких, які рослини найбільше відчувують додаток штучних гноїв, а в одній громаді робляться проби з 5 відмінами пшениці, щоби знати, котра з них найліпша.

Про цю роботу агронома пишемо з повним признанням, а не менше належить піднести і це, що наші селяне зрозуміли значіння цих проб. Нині ограничуємося лиш на цім звідомленні, але про ці досліди подамо докладні відомости з кожного господарства з окрема, бо вони подадуть багато поучуючого матерялу. Були би ми раді, як самі господарі заговорилиби про ці проби на їх полях.

Як обходитися з льохою і поросятами.

Для поросної свині мусить бути в хліві окрема клітка. Льоха пороситься два рази до року: раз повинна при кінці марта або квітня, а другий раз в половині вересня або жовтня, бо тогді легко найти пашу. Весняні поросята виховуються здоровими і сильними, а осінні перед зимою, наскільки так підкріпляться, що морози вже їм не зашкодять.

Поросята зараз по народженню глядають матері, щоби могли нассатися. Ліпше однак збирати їх по ряду до мягко вистеленого кошика, поки всі не породяться і лиш тоді уложити їх рядом під грудь льохи. Треба уважати, аби льоха не подусила поросят. Декотрі льохи пожирають, або і убивають поросят, а то буває найчастіше тоді,

як поросята мають гострі зубки і ними калічать соски льохи і спричиняють їй біль. Кожний господар, що тримає свині, повинен мати такі кліщі, яких уживають до протинання дроту, повинен оглянути писочки у поросят, а як у декотрого дуже ostrі зубки виходять аж за межі писка, то обтяти їх кліщами. Се може зробити кожний, а поросятам то нічо не зашкодить. Де нема доброго догляду, там льохи дуже часто дусять поросят, бо малі поросята дуже неповоротні і як льоха кладеться боком, вони не втікають, а часто залазять в довгу солому і льоха їх не видить. Щоби до цього не допустити, належить перегородити хлів сильною драбинкою на метер високою, яку всуваємо рубом поміж листви прибиті по обох боках стіни. Драбинка вузко прибита має вузко поставлені щєблі, так щоби поросята могли свободно перелазити, а льоха щоби туди не дісталася. Драбинка мусить бути дуже сильна, щоби льоха її не переломила. В перших днях коли поросята нассуться, даємо їх на мягку підстилку, а драбинку закладаємо ще дошкою, аби поросята знова до льохи не перелазили; ссати пускаємо їх чотири або пять разів денно. В той спосіб поросята льохи не стягають і безпотрібно їй не дразнять. По вісьмох днях так приучаються, що самі потім лізуть спати на мягку підстилку за драбинку і укладаються по своєму звичаю головами на переміну, аби було їм тепліше.

Льоха, що мала уже 6—7 разів поросята, повинна іти на опас, бо і так дає лиш гірше мясо.

Льосі, що опоросилася, даємо в перших днях трохи менше поживи і то все тепловатої, прим.: січену ріпу і парену бараболлю, збиране молоко, або квасне молоко, маслянку, трохи теплої води з пшенишними отрубами або ячмінними і змелену на жорнах варену кукурузу. Як лиш є зелена паша, то даємо всякого рода мішанку, добре очищену від землі, січену хопту і т. д. Поросятам уже через два тижні даємо кілька разів денно пити тепле, не збиране молоко, розпушене водою; потім даємо до того пійла трохи мучного посліду, грису і на жорнах меленого ячменю або вівса. Як хочемо, аби поросята добре росли і скоро випасалися, то треба їх добре відживляти уже від самого початку. Тоді не треба давати їм ту саму їду, що старій льосі, бо вона буде для них дуже воднистою і непоживною. Поросята не потребують довше ссати, як 4 тижні, а лиш поросята призначені для хову на льохи і кнороси, повинні ссати довше (найменше 6—8 тижнів). Звичайно 14 днів по відлученню поросят льоха гукається і тогді пускаємо її до кнороса. Льоха ходить поросною около 120 днів.

Як льоха по відлученню поросят має ще багато молока, треба її видоїти і зменшити поживу, аби „присохла“. Поросята, які мають вже 5 тижнів, можуть іти на продаж, а непроданих лишаємо на ховання. В літі поросята ідуть на пасовисько, але крім того повинні ще діставати поживу і в хліві, бо на підлім пасовиську підло відживляються і помалу ростуть. Де нема пасовиська, там повинна бути загорода, в котрій поросята моглиби спокійно бігати і рити, бо це їм потрібне до доброго розвою мязів і тіла. Піврічні підсвинки зачинаємо годувати в хліві, даючи до одного хліва 3—4 штуки, доглядаємо їх 2 а найбільше 3 місяці, аби дістати найпокупніший товар, то є 10-місячних свиней на мясо, з яких найліпші шинки.

Веприки найліпше чистити (валашати) тогді, як мають 4—6 тижнів. Перед чищенням не треба їм дати їсти 20 годин, аби кишки були порожні, підчищених веприків треба стелити мягку підстилку.

Охорона перед сухотами у худоби.

Дуже багато худоби нашої хворіє на сухоти. Така штука заражена сухотами поволи але щораз більше марніє, худне, кінь тратить сили, корова молоко. Для неї вже від давна шкода було паші, та господар ще тримає, бо надіється, що вона вийде з цього, аж напослед згинула. Як її тіло порозтинаємо, то побачимо, що або легені цілком знищені, або якась инша часть тіла.

Чи мож було її вилічити? В самих початках певно. Але як хвороба вже скріпилася, про вилічення мови нема. Треба було зараз в початках запобігти. Одначе в початках ніхто й не підозріває. От тут і ціле лихо.

Лекше є хоронитися перед сухотами, як лічити їх. Знатоки кажуть, що охоронити худобу можна цим, як вона якнайбільше ходить по свіжому повітрю, та як має добру пашу. На це скаже не один, що прецінь наша худоба від ранньої весни аж до пізньої осені має повно свіжого воздуха.

Тепер вже ми домовилися до річи. Хоть наша худоба ходить так довго на свіжій воздусі, то вона його має так довго, як довго є на дворі. І то не все він її служить, бо як випустимо її в осені, в зимі чи на весну на засіви, як вона такої змерзлої трави наїється, то так перемерзне жолудок, що не тяжко її розхоруватися, сухіт набратися. По тім приженемо її до стайні і замкнемо її щільно, щоби дух не втік. Худоба недавно змерзла, а тут просто дуситься в такій стайні власним духом, випарами, потом, аж пріє. Це не є свіже повітря, не є теплота, але вязниця душлива така, що дихнути нема чим. До того ще стайня темна, бо вікна позатикані соломною, світла нема, а гній дає стільки трійливих випарів, що в цих трійливих газах, в цій темноті і в випарах, які видихає худоба, сухітничі заразки мають найдогідніші умови до розвитку і до заражування її, тим більш що в маленьких хлівцях спаковуємо на зиму коні, корови, свині, навіть дріб та вівці.

Так заражується худоба в наших власних стайнях. Щоби цього не було, треба не жалувати доступу сонця і повітря до стайні. В стайнях мусять бути для сонця вікна, для допливу свіжого повітря люфти. Як в стайні і в вікнах нема шпар, то тепло буде і не треба вікон соломною цілком затикати.

Перед зимою треба стайні очистити та вибілити, бо вапно та біла краска нищить заразки. Треба жолоби, цебрики вимивати, щоби нічо в них не кисло.

Треба завчасу дізнатися, чи худоба не має сухіт. Сам господар не пізнає, чи штука хора, хиба як вже дуже сильно захоріла. За те легко пізнає ветеринарний лікар. Одному годі спроваджувати лікаря, бо задорого винесе. Але усі в селі можуть собі на це дозволити, заплатити лікаря на день-два, щоби оглянув усю худобу і сказав, котра хора, а котра здорова. На кожного випадку дуже мала квота. В добрих господарствах переводиться контролю таку два рази в році.

Хорих треба визбутися, продати на заріз, бо від них потіхи довго не буде, та не будуть здорових заражувати. Підозрілі най лікаря зашепить. Телята треба від хорих відлучити, а як не відлучимо, то ліпше замолоду теля продати, як сухітника годувати.

М. Т.

Боротьба проти нечесної конкуренції.

Знаємо, з яким трудом нашому промислові, а особливо торгівлі доводиться боротися з чужою конкуренцією. Боротьба стає ще подвійно трудною, коли економічний противник, що і так своїм досвідом і багатством має перевагу над нами, уживає нечесних способів. Польща оголосила закон про боротьбу з нечесною конкуренцією. Силю цього закона, хто потерпів в наслідок нечесної конкуренції матеріальну шкоду, має право домогатися від противника грошевої винагороди, а крім того в деяких випадках на внесення пошкодженого підлягає винний ще й карі.

Кожний підприємець має право жадати винагороди від другого підприємця, що свої товари чи вироби видає за товари чи вироби першого і тим відбирає від нього та перетягає до себе клієнтелю. Пошкодований може домогатися від винного такої суми, що покрилаб його дійсні шкоди. Як що розмір шкоди важко доказати, може пошкодований жадати заплати йому загальної суми до 10.000 зол. Такоїж винагороди можна домогатися від тих, хто помагав винному в нечесній конкуренції. Такіж самі наслідки наступають тоді, коли хто уживає для свого підприємства такої фірми, що можна мильно пропускати, що маємо до діла з иншим, конкуренційним підприємством, хочаб і з иншої місцевости.

Можна домогатися також відшкодування й у тім випадку, коли хто перетягає до себе чужу клієнтелю способом, що суперечить обов'язуючим законам чи добрим купецьким звичаям, або подає неправдиві відомости про підприємство, чи намовляє службовиків до невиконання своїх обов'язків, розголошує технічні і торговельні таємниці підприємства і т. п.

Крім того винний може бути укараний грошевою карою до 12.000 зол. чи арештом до 6 тижнів або обидвома тими карами в слідуєчих випадках:

а) Коли він для притягнення клієнтелі та об'єкшення конкуренції свідомо подає до загального відому або до відому значної кількості осіб неправдиві, але здатні впровадити в блуд факти, що тор аються торговельних відношень свого чи чужого підприємства, а саме: що до якості, властивости, вартости, походження, призначення товарів чи виробів, умов і способів продукції, визначування продажних цін, виїмково щасливого набутия (напр. буїім то з приводу остаточної ліквідації підприємства і т. п.) і т. д.

б) Коли хтось свідомо розповсюднює неправдиві відомости, що можуть підорвати кредит підприємця або відстрашити від нього клієнтелю;

в) Коли хтонебудь, довідавшись неправим або незгідним з добрими купецькими звичаями способом про таємниці чужого підприємства, почне сам в конкуренційних цілях ними користуватися або другим про них розповідати. —

Так в коротких рисах виглядає закон. Правила його поширюються також на сільське господарство. В напруженій боротьбі, яку доводиться витримувати нашій торгівлі і промислови, закон цей і нам може прислужитися для того, щоби наші конкуренти поводитися чесно, а не уживали брудних засобів.

Користи і спосіб уживання штучної вощини.

Штучна вошина є одним з тих винаходів ХХ століття, котре в руках свідомого пасічника служить могутнім знаряддям при раціональній господарці і дає можливість в значній мірі збільшити дохід від бджіл.

Посол Б. Козубський,
Великий Раковець — Волинь.

Що то є штучна вошина?

Штучна вошина, це тонка пластинка правдивого бджільного воску, на котрій при помочи відповідних прасок, зглядно вальців, витиснено початки бджільних комірок і в сей спосіб зроблено середню стінку щільника.

На оден дециметр квадратний випадає по обох боках штучної вошини 800 до 820 комірок.

Яку вощину дає праска, а яку вальці?

Штучна вошина витиснена на прасці буде мати грубі дна, а майже жадних початків (рубців комірки). Буде це пластинка воску позначена комірками. Дна не будуть правильно покриватися, а сама вошина буде дуже крихка.

Невідповідні вальці дають часом вощину цілком подібну до вощини виробленої на прасці, або вощину о дещо тоншім дні а малих початках. Можна на них виробити вощину о тонких днах, але і о дуже малих початках.

Добрі вальці дають вощину о тонких днах і високих початках.

Зазначити треба, що найважнішою річю у виробі вощини є сам спосіб виробу. Нераз на найлучших вальцях не зробиться доброї вощини, як не знається способу.

Користи.

В добре веденій пасіці повинно уживатися як найбільше штучної вощини, бо вложений гріш на закупню чи на перерібку воску на вощину десятикратно вернеться. Пасічник, що не вживає штучної вощини — добровільно зрікається більших доходів, які дає добре ведена пасіка.

Добра штучна вошина дає ось такі користи:

Саму бджільну роботу. (На троту роботу може призначити пасічник в уликові тільки місця, кількі хоче).

Велику добірну бджолу, бо маючи скоро кождо кількість нових щільників може піддавати матці до червлення все нові щільники, а з нових щільників виходить дорідна бджола.

Велику кількість щільників і то в скорім часі, які мож довільно уживати або на червлене, або на мід. Бджола викінчує підчас доброго пожитку підданий штучний плястер скорше як до 24 годин.

Багато меду, бо досліджено, що бджола щоби виробити в природний спосіб 1 кг. щільника, зїдає около 10 кг. меду (славні пасічники як Губер, Держон і інші дослідники, як Ерленмаєр і Плянта стрердили дослідами, що на вироблення 1 кг. воску споживає бджола від 10 до 20 кг. меду).

За кождий отже 1 кг. підданої штучної вощини в часі пожитку віддасть вам бджола щонайменше 10 кг. меду.

Добрий мід бо стверджено, що мід нашоений до нових щільників є смачніший, і чистіший, як до старих червлених.

Ощаджує час бджолі, бо вона місто вирабляти вощину з власного воску, на що траить дуже много часу, — має вже готовий плястер і по витягненню рубців — носить мід.

Ощаджує пасічникови много часу і праці, бо він маючи саму бджільну роботу не потребує переглядати пнів і зрізувати трута.

Засщаджує много гроша пасічникови, бо бджола витягає добру вощину скоро і радо, а злу частями згризає і будує на ново, або і цілком не буде її викінчувати.

Самі сильні нові щільники, бо дротик дуже вкріплює щільник і такий щільник на медарці не ломиться.

Скорий розріст пасіки, бо маючи готові щільники можна вчасно робити штучні рої.

Ті користи буде мати лише той пасічник, який буде купувати найлучшу вощину, або буде давати переробляти віск до солідних фірм.

Скупий пасічник, який лакомиться на дешевий товар, не то що не буде мати жадної користи, але і стратить гроші, виложені на вощину, бо злу вощину бджола буде згризувати, або і цілком не буде її викінчувати.

Подумайте, кілько можна стратити, як злу вощину, куплену за дешеві гроші згризе вам бджола в часі рійки, або в часі головного пожитку?

Яку вощину належить уживати?

Засадничою річю є, щоби штучна вошина була вироблена лише з правдивого бджільного воску, без додатків чи то стеарину чи церезини, зглядно каляфонії або живиці. Рівнож не може мати в собі мінеральних складників.

Вошина повинна бути вироблена з ясного, жовтого воску, правдиво бджільного. Темні гречневі воски дають рівнож добру вощину.

Вошина о красці червоно-жовтій натягається досить сильно в уликові.

Біла вошина, чи то з чистого ярого воску, чи то штучно білена на сонці або квасами, є дуже крихка. Для усунення крихкості додають несовісні фабриканти чищену парафіну або церезину і через се можуть продавати таку вощину дешевше. На такій вощині працює бджола дуже нерадо, а переважно згризає і скидає. Позатим така вона натягається сильно в уликові.

Ясні пруги, або біляві знаки на ясно-жовтій вощині походять з нерівномірно оґрітого воску.

Природне положення комірок є рівнож дуже важне!

Як придивимось уважно комірці, виробленій бджолою, то побачимо, що комірка складається з двох рівнобіжних ліній і двох від себе відвернутих дашків (шпівців). Рівнобіжні лінії ідуть в висячій рямці прямо вісно (з гори на діл), а шпівці є звернені до горішньої і долішньої листви рамки. Рис. 1. представляє сильно побільшену комірку о природнім положенню.

Горішня листва рамки.

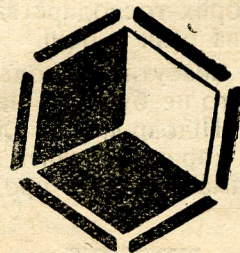

Рис. 1.

Рис. 2 представляє плястер штучної вощини о природній положенню комірок на рамку високу, приміром славянську, рисунок 3 плястер на рамку широку, прим. американську.

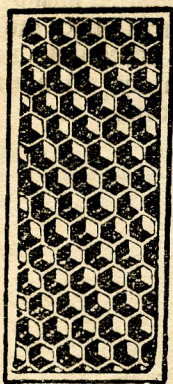

Рис. 2.

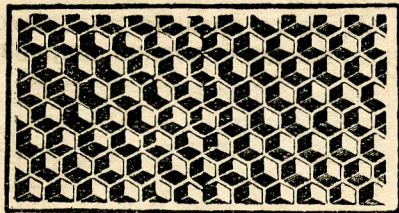

Рис. 3

Оскільки шпичі є звернені до бічних листів, комірка не має природного положення. Природно положена комірка вяжеться одна з другою і одна бельочка (рубець стінки) підпирає другу — а тягар меду є розложений. В неприроднім положенню нема підпирання, будова є слабша, а мід тяжить на цілій стінці.

Природне положення комірки має дуже велике значіння при розвою черви. До правильно-го розвою ніг і крил потребує бджола відповідного місця. Розвій сей наступає у відвернених від себе дашках або шпичах комірки. В неприродно положеній комірці немають де розвинути ноги і крила бджоли і для того з таких плястрів виходить дуже много бджіл калік, яких бджоли убивають і викидають з улика, згідно які самі з улика усуваються. В тім явищі належить шукати нераз причини слабого розвою сили пня. Бджола робітниця, яка вийшла з вощини о неприроднім положенню комірок, хотій виглядає на око цілком нормально і працює правильно, є з натури слабшою і скорше гине, як бджола походяча з щільника о природнім положенню комірок.

Вощина о неприроднім положенню комірок є слабша, легко обривається в уликові, та лопає на медарці. Бджоли працюють на такій вощині нерано, а були навіть випадки, що таку вощину, вяроблену навіть з правдивого воску, бджола переробляла.

Дно комірки штучної вощини повинно бути тонке, а оглядане під світло повинно виказувати 2 поля темніші, а одно яснійше (гляди Рис. 1.) Така будова дна виказує, що протилежні комірки (на противній стороні плястра, який оглядаємо) є правильно положені.

Початки або рубчики комірки, повинні бути одностайно високі і грубі. Чим висші рубці, тим цінніша вощина. Високі початки улекшують бджолі скоре витягання стінок, а унеможливають перероблювання бджільної роботи на трутову. (При вощині з праски, згідно невідповідних вальців є дуже часто трапляється).

Кількість плястрів вироблених з 1 кг. воску залежить від вправи працюючого і приладу, яким вощину вирабляється, а також до якої цілі ви роблена вощина має служити.

На прасці можна виробити з 1 кг. воску 8—10 штук плястрів на славянську рамку, о днах грубих і майже жадних початках. Вощина з праски є все дуже крихка.

Вальці дають ріжну якість і кількість плястрів штучної вощини.

Загально принято обчислювати вартість штучної вощини від кількості плястрів (аркушів вироблених з 1 кг.) Се засадничо мильне, бо на прасці і добрих вальцях можна виробити таку саму кількість штучної вощини, тільки з праски буде груба пластинка воску позначена комірками, а з вальців буде вощина о тонких днах, та високих початках (рубцях комірки).

На добрих вальцях можна зробити знова в троє більше плястрів як на прасці, але сеї вощини не можна ужити до гнізда, чи до наставок, але лише до секцій.

Німецька Централь для пасічників усталила, що з 1 кг. воску повинно виробитися 10.950 сантиметрів квадратних штучної вощини призначеної до гнізда, — 13.700 см. квадр. призначеної до наставок, а 16.410 см. квадр. на секції.

Перечисливши повисше на плястри будемо мати з 1 кг. воску:

штуч. вощини	гніздової, наставкою, секційної		
славянс. рамки 21/47	коло 11	14	17
Герстунга 16/40	" 11	13½	16
Дадана Блята 41/26	" 10½	13	15¼
української 26/41	" 10½	13	15¼

В повисшій зіставленню взято вимір прирізаної вощини, а не світло рамки.

Для того нехай нікого не заохочує кількість плястрів вироблених з 1 кг. воску, але нехай зверне увагу передусім на чистість штучної вощини, тонкість дна, та чи в дні є два поля темні, одно ясне (диви Рис. 1), на високість і рівність початків (рубців) при чім в добрій вощині неповинні бути при темних рубцях дещо яснійші, т. зв. пристінки, а що найважніше особливу увагу належить звернути на природне положення комірки (диви рис. 1. 2. 3.) і на це, до чого хочемо вощину вживати т. є до гнізда наставок або підставок, чи до секцій.

Початкуючі пасічники, та ті що немають часу, терпеливості та вправи прикріпляти тоншу вощину до наставкових рамок, повинні уживати лише гніздової вощини, тим більше, що новий напрямок пасічницької господарки стремить до одноцільного виміру рамок так в гнізді, як і в наставці згл. підставці (система перекладання рамок).

Якої вощини не належить купувати!

Передусім такої, яку підозріваємо що вона має в собі домішку стеарини, церезини або чогось иншого.

Брудної і темної.

О грубій дні — малих початках — бо таку часто переробляє бджола на трутову роботу.

О нерівних комірках.

З біленого воску.

Яка має запах нафти, карболі, оселедців і т.п.

Склепи і фірми, які доставили вощину, з котрою зроблено злі досвіди, треба рішучо уникати. Належить при тім брати під увагу, чи часом не вина пасічника, що бджола не витягне. Найлучша вощина, піддана в горячий час в саме гніздо, або сильному роєви — витягнеться або і цілком обірветься.

Як поступати зі штучною вощиною?

Пасічник який дбає, щоби в уликові мати як найменше трута, повинен мати шільники зі самою бджільною роботою. Се осягається найскорше через вживання штучної вощини, але на повну рамку, а не тільки на початки, чи на 1/2 рамки. Звичайно дорабляє бджола таку штучну вощину трутовою роб тою.

Вже від весни, як настане пожиток, а не заходить обава, що при отворенні вулика можна заступити черву, повинен пасічник піддавати штучну вошину сильним пням до витягнення і вироблені щільники призначити для роїв. Нараз повинно піддаватися найбільше 2 рамки штучної вошини і то не до самого гнізда, але як дві послідні рамки від затвору при вуликах отвірних в боку, а при вуликах отвірних з гори (українським і американським) по одній рамці по обох сторонах гнізда. Кому залежить на дуже скорім витягненню штучної вошини, може дати рамки зі штучною вошиною як дев'яту і одинадцятую, а викинені щільники як десятую і дванадцятую, при славянським, 12 рамковим вуликові, при вуликах з гори отвірних дати рамку зі штучною вошиною між дві послідні бічні рамки.

Витягнені (вироблені) рамки призначається в першій мірі для роїв.

До наставок, згідно пристосовуючи методу перекладання рамок, до підставок, можна дати всю штучну вошину.

Роеви можна дати рівнож певну кількість штучної вошини, але щойно в кілька днів по його осадженню і то на дальші рамки від гнізда. Добра вошина витримує і великий тягар і при температурі вулика лише незначно поширюється, але в гарячий час може повикривлюватися, а навіть і урватися.

Дуже добре працює бджола на вошині, яка вимезла, або кілька годин перележала на ранній росі.

Бжолу не буде працювати навіть на найлучшій вошині, як ся перейшла запахом нафти, карболі, селадців і т. п. Такої вошини не належить рішучо піддавати пням, бо бджола може кинути вулик.

Коли належить купувати згідно переробляти штучну вошину?

Найліпша вошина є з чистого, правдивого, вистоялого, бджільного воску.

Найпізніше в січні повинен пасічник переробити, чи передати до перерібки свій віск, так щоб в квітні вошина була вже в пасіці і щоб було прикріплювати до рамок.

Підкормлюючи бджолу весною можна піддавати вошину до витягнення, бо підкормлювана бджола дуже радо витягає вошину. Розуміється що підкормлювання мусить бути відповідно сильне.

Непізнійше мая повинна бути вся потрібна вошина у пасічника, а тільки в непередвиджених випадках повинно докуповуватися вошину по тім терміні.

Найлучше роблять ті пасічники, які не маючи власного воску до перерібки, куплять вошину вже в осені по продажі меду, бо з весною потрібно гроша на оплачення пільних робітників, на закупно насінн і проче, а на вошину, як рішучо дає найбільші користи, гроша не стане.

Сам собі шкодить сей пасічник, який не уживає штучної вошини, бо непрацює раціонально і добровільно зрікається більших доходів з пасіки.

Кілько то є випадків, що пасічник немає часу витріпати меду — немає приготовлених рамок зі штучною вошиною, щоби підмінити за повні з медом, а бджола — навіть в час найбільшого пожитку сидить і дармує, згл. приготується до рійки.

Як прикріплювати штучну вошину?

Є дуже багато метод прикріплювання штучної вошини. Ми вибрали найпростішу, але і найпевнішу.

До прикріплювання штучної вошини треба передусім правила. Рис. 4. Є то рівно вигиблювана дощинка, з добре висушеного твердого матеріалу, груба на 12 міліметрів (оскільки листва рамки має 25 мм. ширини). Сю дошку прирізується так, що вона легко увійде до кожної рамки одного виміру. Під ту дошку підбивається дві листівки так, щоби виставала по обох довгих боках найменше на 1 см. Як на се правило положимо рамку, то вона увійде лише до половини ширини листви.

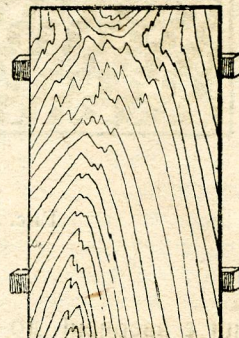

Рис. 4.

На боках правила, де приходить горішня і долішня листва рамки, вимірюється місце, в котрих випадають дротики і так правило для славянської рамки ділимо на 3, для української на 4, а для американської на 5 рівних частей так, що славянська рамка буде мати 2, українська 3, а американська 4 дротики, натягнені від горішньої до долішньої листви.

Як на рамці маємо позначені місця, де мають прийти дірочки на дріт, виверчуємо ті дірочки шилом, шевським шпілярком, або спеціальним дір-качем (апаратом).

Шпануємо дріт, який повинен бути поцнований (білений) грубий н 0.4 міліметра (може бути грубший або тонший).

Початок і кінець дроту прибиваємо малими цвяхами. Дріт повинен бути досить сильно нащпанований.

Штучна вошина мусить бути дуже точно прирізана. Не дуже вправні пасічники повинні прирізувати вошину о 1 см. вузшу і коротшу як світло (внутрішній вимір) рамки. Вправні пасічники прирізують о 2 до 3 мм. вузшу як світло рамки, однак все о 1 см. коротшу, бо вошина все натягнеться дещо в вуликові.

Рис. 5. Представляє американську вилку з натягненими дротиками і зі штучною вошиною. В середині побільшена комірка о при-однім положенню.

Рис. 6. Представляє славянську рамку з дротиками і штучною вошиною на правилі. Побільшена комірка вказує природне положення,

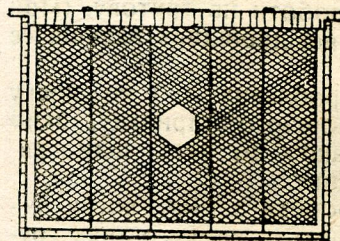

Рис. 5.

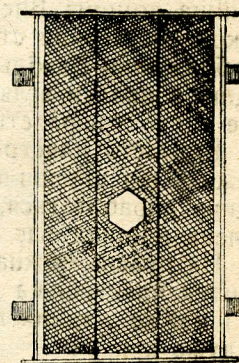

Рис. 6.

Тепер розгріваємо колеско Буабля Рис. 7 або інше до сеї ціли придатне колеско на спиртовій лампочці, або в горячій воді до температури топлення воску. Колеско Буабле має наоколо рівчачок, який не дозволяє, щоби колеско зіскочило з дротика. Колеском точимо по дротикови скорше або повільнійше, відповідно до того, як воно топить віск і заливає дротик, втискаючи його троха до штучної вощини.

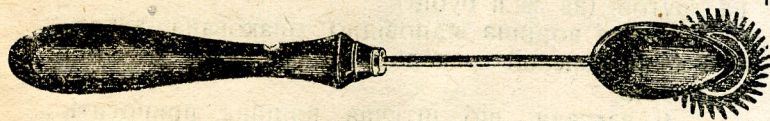

Рис. 7.

Найліпше порізати трохи штучної вощини на 1 до 2 см. паски, підложити їх під дротик і вправлятися колеском в затоплюванні дротика. В сей спосіб не змарнується ані оден плястер вощини.

На рисунку 8 видимо точно, як поступати з колеском.

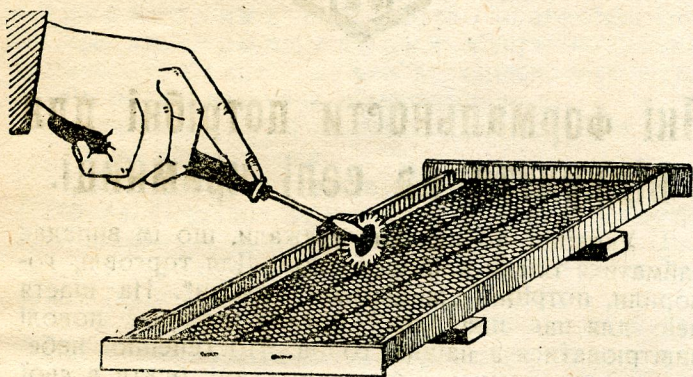

Рис. 8.

По затопленню дротиків належить притвердити штучну вощину до горішньої листовки рамки. Топиться в тій ціли дещо воску з додатком 1/5 части (20%) каляфонії в кухлику і звичайною ложкою столовою заливається вощину, яка притикає до горішньої листви. До сего найлучше, рамку рвзом з правилом поставити скісно на горішній листві. Заляти повинно з одної і другої сторони. Уважати, бо за горячий віск може стопити штучну вощину.

Будемо мати прикріплену вощину лише до горішньої листви і до дротиків. Се наглядно бачимо на рис. 6 і 7 як рівнож і відступ меж листвами рамки а штучною вощиною. Вільне нісце між бічними листвами і долішною листвою позіставляємо бджолі до зароблення.

В комнаті повинна бути температура найменше 15 степенів (Реуміра) тепла, бо холодний віск є дуже крихкий.

Дротик, який не увійшов в вощину, належить посмазувати розтопленим воском (пером або малим пендзликком), бо бджола буде старатися дротик виризити.

До втоплювання дротика служить рівнож добре спеціальна кольбочка рис. 9 вироблена Пасіч-

Рис. 9.

ницькою Спілкою, Львів, Підвале 9. або грубий дріт відповідно припилований. До заливання (при-

тверджування) штучної вощини до горішньої листви служить спеціальна спиртова машинка рис. 10. вироблена рівнож Пасічницькою Спілкою. Ся машинка, по витягненню ложки, служить рівнож до підгрівання колеска Буабле, згл. кольбочки.

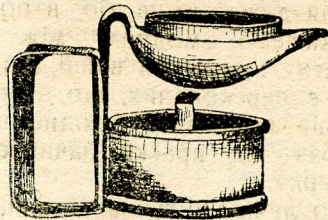

Рис. 10.

Знаний пасічник Волиня посол Б. Козубський передав Пасічницькій Спілці у Львові приряд, якого уживають до привошування штучної вощини до горішніх листв, пасічники України. Приряд видуманий пасічником Оголюком, складається з мосяжного валочка прикріпленого до відповідної ручки. Рис. 11. По приложенню вощини до горішн. бельочки притискається її нагрітим валочком, який є широкий якраз 12 міліметрів. В сей спосіб, без труду, привошується вощину рівно в середині рамки. Приряд сей дуже практичний, спеціально при рамках наставкових, яких неконче дротувати.

Щоби бджоли прикріпили штучну вощину рівно в середині рамки, дається по боках (на бічних листвах) спеціальні простотримачі т. є 5 мм. широкі паски бляхи відповідно повигинані. Рис. 12 і 13.

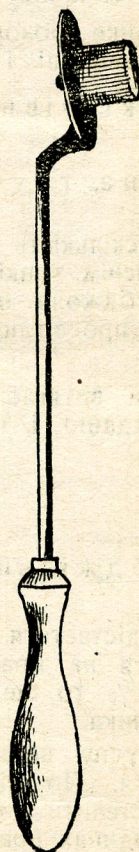

Рис. 11.

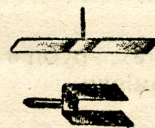

Рис. 12.

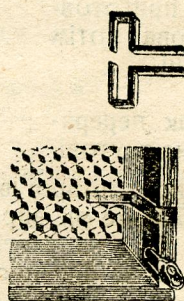

Рис. 13.

По прикріпленню штучної вощини через бджоли можна простотримачі ч. 13 ужити до дальших рамок.

Хотят піврамок не треба цілком дротувати, однак дуже багато пасічників се робить зі взгляду

на зміцненні вошини. До піврамок конечно дати простотримачі, а прикріплення до горішньої листви цілком вистарчить.

Чи належить купувати праску або валці?

Се питання дуже важне, бо в останніх роках сталося, скажемо, „модним“ між пасічниками мати свою власну праску чи валці, а позатим багато пасічників є переконаних, що через набуття праски чи валців поправиться дохідність своєї пасіки, та що якраз від праски починається раціональна господарка.

Певно, що лучша штучна вошина з праски — як жадна, а з валців хочайби злої конструкції як з праски, але слід застановитися, чи в теперішніх часах, коли у нас повстало кілька робітень штучної вошини, які вирабляють вошину якостево лучшу як Німці та Чехи, належить викладати гроші на дорогі прибори.

Майже кожний пасічник цікавиться набуттям праски або і валців, багато їх набуває, не обчисливши наперед чи набуття оплатиться, та чи не лучше дати віск до перерібки до совісної робітні. Чи не лучше місто праски чи валців купити матеріялу на вулики, які далеко більше дадуть користи, або медарку чи инше пасічницьке приладдя?

Не беремо в рахубу кошту такої праски (около 10 дол.) та валцівки (около 35 дол.) — та праці і гризот при виробі штучної вошини, але порівнаймо:

вошину з праски	і добру вошину
з 1 кг. воску лише 8 аркушів на славянську рамку	приписових 11 аркушів гніздової 14 наставкової, 17 секційної
грубе дно	дно тонке прозоре, (2 поля темніші, 1 ясне)
майже жадних рубців (початків комірки)	високі рівні початки,
вошина крихка	сильна, гнучка,
страата воску, по причині меншої скількості аркушів плястрів) та згризання (просвітлювання) дна бджолою,	повна скількість плястрів о яснім тонкім дні, якого бджола не потребує просвітлювати
страата часу для бджоли, бо грубу вошину мусить бджола приготувати, а доперва потім витягати рубці,	бджола витягає зараз по підданню і носить мід
много комірок перерабляє бджола на трутові.	самі бджільні коміркі.

Рахунково: доброї вошини дістається майже 50 процент більше як вирабляється на прасці, а коли робітня бере за перерібку 33%, то ще значний процент остає яко зиск пасічника.

Що бджола просвітлює штучну вошину о грубих днах, легко переконатися. По підданню штучної вошини з праски застелити дно улика чорним папером. По кількох годинах праці подивитися на вошину під світло і побачимо, що дно сильно подзьобане, а на папері буде много воску, стертого бджолою на мучку.

Валці, хочайби краєвої продукції є значно лучші як праска, бо з них виходить вошина лучша, рівніша і о яснійшій дні, а праця іде лекше і скорше. На жаль мало є валців на яких можнаби було виробити вошину о природнім положенню

комірки на повну свавянську рамку, а позатим, зі взгляду на дешеву ціну (в порівнанню з великими валцями) викінчення такий валців є менше прецізійне. Рубці вошини є маленькі, а через се трається на тім сила цілої вошини. Вошина з таких валців виходить звичайно тонка, яка надається радше до секцій як до наставок чи гнізда, сильно коробиться та обтягається в вуликові а бджоли дуже часто много комірок перерабляють на трутові (за малі рубці).

Добра вошина відповідно опакowana витримує дуже далекий транспорт залізницею, поштою чи фірою

Зі взгляду, що штучна вошина приносить пасічникам дуже великі користи, пожаданим булоби, щоби читачі тих стрічок, пояснили уживання селянам пасічникам, та взагалі всім, котрі до тепер не уживають ще штучної вошини.

Які формальности потрібні для відкриття на селі крамниці.

Українці до недавна уважали, що їм випадає займатися тільки хліборобством. Для торгівлі, говорили, потрібно „жидівської голови“. На шастя цей, для нас шкідливий погляд починає поволі вивітрюватися з наших голов. Постепенно набураємо переконання, що мусимо самі брати в свої руки всі галузі господарства, а в тім і торгівлю. Одною з перешкод в цій справі є поширена хибна уява, що для заняття торгівлею треба побороти такі поліційні та всякі инші труднощі, що відпадає охота навіть братися до того.

Щодо звичайної крамничної торгівлі, то формальности дуже прості. Хто має намір провадити крамницю, повинен:

1) Зголосити до Староства, що я (такий-то), від роду літ (стільки-то) приналежний до громади (такоїто). З днем 192 . . . р. розпочинаю торг мішаних і споживчих товарів, не виключаючи торгу мясом, ковбасами та при тому дрібну продажу нафти. Крамниця міститься в селі число дому

Це зголошення стемплюється на 7 зол. Внісши зголошення до Староства, належить взяти посвідку внесення (рубрум), яка стемплюється на 20 сот. Староство видасть на це промислову карту, яка стемплюється на 2 зол. Та для розпочаття торгу не потрібно чекати на промислову карту; вона може прийти часами не скоро. Зголошення саме вже управнює до провадження крамниці.

2) Ще перед розпочаттям торгу належить викупити промислове свідоцтво. Продає його Скарбова каса в повіті. Як що крамниця міститься в помешканню, що може бути назване кімнатою, то треба викупити промислове свідоцтво III категорії, а як що воно не має вигляду кімнати (будка чи що) — то IV ої категорії. Ціна пром. свідоцтва III кат. виноситься на селах та невеликих містах 25, 40 чи 50 зол., а IV категорії 10, 15 чи 20 зол. Ціна залежить від класу місцевости. До ціни промислового свідоцтва дораховується і стягається ще додаток у висоті 65% тої ціни на само-

врядування, школи і т. и. Промислове свідоцтво треба вивісити в крамниці на видному місці. Таким чином, хто зголосив крамницю до Староства та викупив промислове свідоцтво, той може розпочинати торг.

Одночасово з голошенням до Староства треба ще повідомити і то без стемплів Скарбовий Уряд Акциз і Монополів про торг а) сірниками, б) сіллю і в) цукром. Повторюємо, що треба тільки повідомити про торг цими предметами, а не просити на те дозволу.

Викуп промислових свідоцтв.

До дня 31 грудня 1926 р. всі торговельні та промислові (в тім і ремісничі) підприємства мусять викупити промислові свідоцтва.

Селяне, які займаються якимсь ремеслом побічно, без чужої найманої праці, а головним джерелом для прожитку є для них хліборобство, не мають обов'язку викуплювати промислових свідоцтв. Розрізняються промислові свідоцтва для торговельних підприємств і промислові свідоцтва для промислових підприємств. Ціна їх залежить від класу, до якого зараховано місцевість та від роду і величини підприємства.

Українські землі поділено на класи так:

I-ша класа: Львів.

II-га класа: а) міста: Борислав, Дрогобич, Коломия, Перемишль, Рівне, Станиславів з обома Княгининами, Стрий, Тернопіль і Ярослав. 3) Цілі повіти: Дрогобицький та Львівський зі всіма містами (крім Львів) місточками та селами.

III-та класа: а) В окрузі Люблинської Скарбової Палати міста: Холм і Грубешів; б) в окрузі Львівської Скарб. Палати: міста: Бережани, Боршів, Броди, Бучач, Городок Ягайл., Долина, Жовква, Заліщики, Золочів, Калуш, Камінка Струмилова, Мостиска, Перемишляни, Підгайці, Рава Руска, Рогатин, Самбір, Снятин, Сокаль, Сянік, Тереховля, Чортків. б) в окрузі Луцької Скарб. Палати (Волині); міста: Володимир Волинський, Дубно, Ковель, Кремянець, Луцьк, Острів.

IV-та класа: всі інші місцевості.

Торговельні підприємства: Як що крамниця (склеп) міститься в помешканні, що має вигляд кімнати, то треба викупити промислове свідоцтво III. категорії. Як що помешкання такого вигляду не має — то IV. категорії. Маємо тут на оці звичайні наші склепи: споживчі, „корінні“ чи то „мішаних товарів“.

Промислове свідоцтво IV. категорії коштує! в місцевості I. кл. — 25. зол. II. кл. — 20 зол. III. кл. — 15 зол. IV. кл. 10 зол.

Категорія промислового свідоцтва для промислових (в тім і ремісничих) підприємств залежить від кількості зайнятих робітників. Як що зайнятих робітників від 1 до 4 — то VIII ма категорія при кількості робітників від 5—9 — VII. кат.

Ціна пром. свідоцтва VIII мої кат. виноситься: в місцевості I. кл. — 12 зол. II. кл. 10 зол. III. кл. 6 зол. IV. кл. 4 зол., а VII-мої кат. в місцевості I. кл. 50 зол. II. кл. 40 зол. III. кл. — 30 зол. IV. кл. 20 зол.

До того дочислюється ще 65% на самоврядування, фахові школи та Торговельно промислові Палати.

Виймово в біжучому році буде стягнуто ще 10% надзвичайного додатку від поданої ціни пром. свідоцтва. Хто провадить підприємство без пром. свідоцтва, підлягає карі у висоті від 3-х до 20 разової ціни того свідоцтва, а підприємство може бути замкнене.

Карк за управу тютюну без дозволу.

Обмеження, які дізнала з заведенням в Польщі тютюнового монополію управа тютюну рільниками, бють в першу голову нашого селянина, бо під Польщею тільки українська земля прийдяна для плекання тютюнової рослини. Особливо болісно наслідки монополію відчуває наш хлібороб на Волині, що з поконвіку розводив тютюн бодай для власного вжитку. Нині ніхто без дозволу скарбового уряду не має права розводити тютюну. Хто без дозволу посіє росаду тютюну чи посадить його, а тютюн ще не зрілий до вжитку, той підлягає грошовій карі по 20 зол. від кожного посіяного чи засадженого метра, а ціла плянтація знищується. Фіскалізм йде так далеко, що карає так само навіть того, в чийм городі чи полі самосієм виріс тютюн, а він його не знищив, а яким небудь чином доглядав. Як щож тютюн готовий до вжитку, або його вже зібрано, то кара рівняється четверократній висоті монопольної ціни, яку доставби скарб. Тютюн той переважується, а поділивши ту вагу через шість дістанемо вагу вже готового монопольового тютюну, яки приймається за основу для виміру карі. Весь тютюн до того конфіскується.

Такий самій карі підлягає управнений плянатор, що своєчасно не здав скарбові всього запасу тютюну.

До боротьби з алкоголізмом.

(Віддаль шинків від публичних будинків).

Закон приписує, що шинок чи яке инше місце продажі алкоголічних напиків повинно знаходитися в певній далечині від церкви, школи, фабрик з числом робітників понад 50 і т. п. Староство, як орган, що видає концесії на торг алкоголем, обов'язане слідкувати за дотриманням того припису і в разі його порушення — відбирати концесію. Як що Староство чомусь не спостерегло само того порушення, то кожда особа як фізична так і правна має право звернути на те його увагу і домагатися усунення з близького до згаданих будинків місця продажу. Отже відповідне внесення до Староства може підписати одна чи кілька осіб, а також кооператива, кружок „Сільського Господаря“, Читальня „Просвіти“ і т. п. Ці внесення мають на оці публичний інтерес, а тому стемпльованню не підлягають. Даємо взір представлення до Староства у цій справі:

До Староства в _____

Вільне від стемпля на підставі § 6
т. 1. Стемпльових приписів (Д. 3. ч.
(44. поз. 298. — 1923 р.

в справі порушення приписів щодо віддалення місця продажі алкоголічних напиків від будинків публичного значіння.

Представлення.

Арт. 6 закона з 23. квітня 1920 р. (Д. 3. ч. 37 поз. 210) встановлює, що місця продажі алкоголічних напиків мусять бути віддалені бодай на 300 метрів (а в містах — 100 м.) від церков, костелів, шкіл, судів, в'язниць і т. п.

В супереч з тою постановою в нашому селі (місті) місце продажі алкоголічних напиків, що його провадить п. _____, знаходиться в близькій віддалі _____, як то приписує закон. Віддаль та виноситься всього _____ метрів.

В зв'язку з цим з огляду на категоричний припис згаданого закона нище підписані (ий) просять, щоби Ста-

ростово наказало п.
в найкоротшій часі перенести місце продажі алькоголі-
чних напитків в більш віддалене від
місце, а в противному разі відібрати від нього концесію.

ЗДОРОВІ ДУМКИ.

В господарстві щадить на усім, лиш на па-
перови та на олівцях ні.

Хто щадить замолоду, не знає на старість
голоду.

Як вести господарські записки.

Годі господарові на всьо в господарстві памя-
тати. Багато забувається. А мало кому приходить
на гадку, кільки страт поносить він лише тому,
що забув, не памятає. Щоби не забувати на ці
„дрібнички“, а їх в господарстві повно, щоби все
мати їх в памяти і перед очима, треба конче ве-
сти господарські записки.

Не один може скаже: „нащо мені записки,
я і так знаю, що маю, а то що видам, не вер-
неться“.

Таке розумовання хибне. Хто записує, той
знає, той обезпечує себе перед стратами, знає, що,
коли і кому має заплатити, а хто і коли йому.
Письменний господар не повинен лінуватися хоть
раз в тиждень позаписувати собі коротко, що
було в тижневі, а в великих господарствах треба
записувати навіть кожного дня. Про те як то при-
ємно переглянути записки при кінці року, а навіть
по літах, знає той, хто записував, як приємно при-
гадував обі давні господарські справи. Книжок
не треба на це багато, а вистане поробити собі
самому малі книжочки з куплених аркушів паперу.
Передусім треба записувати приходи і розходи
в готових грошах. На це треба розділити собі за-
писну клижочку ось так:

Рік місяць, день	Приходи		За це дістає, або заплатить	Розходи	
	зол.	гр.		зол.	гр.
1927 1 січня	32	16	Решта з минул. року		
„ 5 „	—	—	Заплатено ковалеві за нап. аву воза	4	
„ 17 „	40		За 10 курят по 4 зол.	—	—
„ 25 „			За сіль 2 зол., за кру- пи 10 зол. — разом	12	

При кінці місяця обрахуємо і порівнявши ру-
брики переносимо те, що остає, як першу записку
в рахунки слідуєчого місяця.

Для ліпшого перегляду приходів і розходів
можна розділити записування на дрібніш рубрики,
приміром в приходах можна записувати окремо
приходи зі землі, окремо з худоби, а в розходах
окремо видатки на одержання родини, а окремо
на господарські прилади, чи на ґрунт. Тоді в при-
ходах і розходах робимо собі ще одну рубрику,
або більше їх. Ось примір:

Дата 1927	П р и х о д и				За це дістав або заплатив	Р о з х о д и			
	з зем- лі		з зві- рят			на удерж. родини		на го- сподар.	
	Зл.	гр.	Зл.	гр.		Зол.	гр.	Зол.	гр.
1. 1.	10	—	3	59	Лишилось з ми- нулого року	—	—	—	—
3. 1.	—	—	—	—	Ковалеви за на- праву плуга	—	—	2	—
4. 1.	—	—	40	—	За 10 курят по 4 зол.	—	—	—	—
10. 1.	—	—	—	—	За сіль, солонину	14	—	—	—

При кінці місяця обрахуємо приходи і роз-
ходи і порівнюємо між собою.

Так ведені записки вкажуть нам по якомусь
часі, чи поєдинчі видатки були потрібні, чи ні, та
в чім треба щадити. Це школа обережности,
ощадности.

Також треба записувати, що ми кому винні,
або хто нам винен та де-нь заплати. Це найліпше
записувати в календарі коло відповідного дня.
Брак такого записника вже неодного в процеси
вігнав.

Крім грошових записок вказане ще вести „го-
сподарський дневник“. В ньому записуємо, яка
була погода, які були роботи, кілько людей пра-
цювало і де, коли і яка корова бігала, огелилася
і инше всьо, що сталося в господарстві. Такий
дневник виглядаєби ось так:

Дата 1927			Господарські записки	Робочі дні		
	місяць	день		чужі	роди- на	коні
Січень		1	погода мороз	Бігала корова краса	1	
		2	хмарно відлега	Змолочено 3 q жита з 4 кіп	2	
		3	сніг	Привезено 3 мет- ри дров з ліса	2	1 па- ра
		4	дощ	Чишено збіжже	1	2
		5	мороз погода	До міста з тор- гом	1	1 „

Хто доставляє до молочарні, чи просто до
міста молоко, повинен записувати, кілько доставив
і за яку ціну, ось так:

Дата	Доставлено літрів		ціна	дістав в го- тівці	належитья
	молока	сметани			

Хто має більше коров, веде про них записки
в окремій книжочці, або на табличці в стайні коло
кожної корови: коли родилася, чи куплена, коли

отелилася, коли і кілька раз в році бігала, кілька молока дала в день (чи з кожного подю), коли запустилася

З таких записок найлегше досвідчити, котра найліпше доїться і оплачується, котра найліпша на телята, бо нераз корова з почат у дає багато молока і нам здається, що вона оплачує пашу. Тимчасом вона стратила молоко, а ми все таки думаємо, що вона найліпша.

Так також ведемо перегляд засівів і зборів з поодиноких парцель. Тут також запишемо, коли яку парцелю ми гноїли, як обробили, коли засіяли, коли зібрали і що вона нам дала. Як прибуток замалий, подумати треба, чому.

парцеля	як оброблена	коли гноєна	коли засіяна	замітка
під лісом 2 морги і 30 сажнів	Виорано глибоко дня 1. жовтня	гноєно дня 15. лютого	саджено бараболі дня 1. мая	викопано дня 115 q

Крім цього треба мати спис всіх приладів господарських (так зв. мертвий інвентар), щоби знати, що є, що хто позичив, що треба докупити, що направити.

Раз в рік треба обрахувати всі доходи і розходи, як то кажуть — звязати кінець з кінцем. Тоді вилито, що нам несло доходи, а коло чого ми безпотрібно працювали. Тоді видно, що закинути, а що поширити, де ошадисті завести, а де ще видатки більші поробити. З рахунків мож переконатися, чи оплачувалося нам коні тримати, чи може ліпше було їх визбутися, а час до часу наймити, або коровами обробити.

Записки скажуть, чи оплатилися штучні гної, чи оплатилася молочна господарка, або годівля свиней.

Записники, річ на око пуста, а прецінь відкривають господареві очі на неоднотаке, о чім він передтим навіть не подумав ніколи.

Українське хмілярство на Західних Землях

З історії знаємо, що наше хмілярство старе як і українська державність. Ще перший наш історик, літописець Нестор, згадує, що в Київській землі широко управляли хміль, з якого варили колись улюблене героїчними предками нашими пиво. Та видно пізніші бурхливі часи на Україні нанесли удар і хмілярству. За наших часів знаходимо його відродженням на Чернігівщині та на Волині, особливо в Дубенському повіті. Та не нашими руками відновлено на Волині хмілярство. Відродили його Чехи кольоністи та допровадили культуру хмилю до досить значної висоти. Працю в цім напрямі розпочато в 70-роках минулого століття. М'яке підсоння, довге, але не надто гаряче літо благословенної Волині і взагалі рівний клімат її найбільш відповідало плеканню такої видачливої рослини, як хміль. Вдалі спроби привабили дальші ряди чеських кольоністів до управи нашої рослини. Треба було десятків літ успішної чеської праці, щоби й ми, наше селянство, одинцем почали й собі братися поволі до управи хмилю. Не можемо похвалитися, щоби вже дійшли в тім

напрямі дуже далеко. Та всеж маємо на Волині поважну кількість українських селян, хмілеводів, щоби розглядати хміль як одну з галузів національного сільського господарського промислу. Належна технічна обслуга наших хмілеводів та відповідна їх організація може значно поширити наше хмілярство, підняти його якість до найбільшої висоти збут хмилю від дорочних посередників, забезпечуючи йому найвищу ціну.

Замічено таке явище, що ціни на хміль з року на рік дуже нерівні. Бували десятиліття, коли ціна його вагалася у відношенню: 1 до 33. При такому стані провадження хмілеві плянтації в широкому масштабі, на великих просторах одному підприємству таїть в собі велике ризико. Воно тим небезпечніше, що капіталістичний спосіб управи тих плянтацій звязаний з велими вкладами капіталів, а вагання цін наражають ті капітали на непевність і на великі втрати. Великий капітал не любить непевності, а тому він і не береться до хмілярства. Але дрібний селянин, що у свою дрібну плянтанцію вкладає найменше капіталу, а найбільше власної праці, не боїться тих вагань цін і для нього хмілярство ніколи не є ризиком, а завжди доховим підприємством. Висота того доходу залежить від висоти світових цін.

Переглядаючи окремі етапи хмілевого господарства, бачимо, що наших хліборобів звязує стільки спільних інтересів, що для оборони їх та кращих осягнень свого господарства повинні вони мати спільну організацію, відокремлену від інших хліборобських організацій.

Справді. Кождий хмілевод потребує часто спеціальних видів штучних погноїв. Очевидячки, найкращі погної і по найтаншій ціні дістануть вони тоді, коли будуть закуповувати гуртом.

Сама відповідальна робота в хмілярстві — сушення і осічення може найкраще бути переведена тоді, коли робиться в спеціальних сушарнях. Улаштування такої сушарні не під силу одному дрібному хмілеводові, а може бути лиш здійснено цілим гуртом хмілеводів.

Хміль — делікатна рослина. Вимагає вона самого пильного та умілого догляду і то від посадки його до збору і сушення. Кождий зокрема хмілевод не може мати в подробицях всіх агрономічних відомостей, маючи які тільки й можна довести хмілеву господарку до належної висоти, одержувати високі й дорогі сорти хмилю, боротися з його хворобами і т. д., і т. д. Але об'єднані хмілеводи можуть утримувати агронома-фахівця по хмілеводству, котрий належно й уміло обслужить кожде господарство.

А найпекучіша справа збути! Ясно, що кождий окремий хмілевод, продаючи продукт своєї праці дрібному скупникові, — а до иншого сам він знайти дороги не може, — ледви чи бере за нього й половину ціни, що стоїть на світовому ринку. Дійти до самого джерела попиту на хміль дрібний хмілевод може тільки в тім випадку, коли об'єднається з иншими хмілеводами.

Сказане переконуючо свідчить, що українські хмілеводи, в інтересах своїх власних і в інтересах нашого народного господарства повинні створити свою організацію. Історія взагалі дрібного хліборобства показує й форму, в яку має вилятися та організація: буде вона кооперативною українських хмілеводів. В завдання тої кооперативи (чи кількох кооператив, що пізніше об'єднаються в Союз) увійде перш всього раціональна організація нашого хмілеводства та спільний збут хмилю, а далі втяг-

нення українських хліборобів до плекання тої рости.

На Волині маємо найкращі умови для поширення культури хмілью. При правильнім веденню господарки наш хміль не уступить кращим сортам хмілью німецького а навіть англійського. В світі, особливо в Англії, добрий хміль завше знайде добрий збут. Тоді наше молоде хмільярство повинно зараз же вступити на той єдиний шлях, який забезпечить і високу культуру рослини і найвищий дохід з неї: об'єднатися в кооперативних хмилеводів.

М. К.

Торги на яйця.

Населення в Польщі збідніло і яєць споживає з кожним роком менше. Рік тому Варшава купувала і зідала денно пересічно 150 скринь яєць (скриня має 1440 шйук), нині купує ледво 70 скринь. Так само купують щораз менше другі міста. А мимо цього яйця в ціні ростуть. Нині платиться за скриню яєць в гурті 320—340 зол, за гірший гатунок 280—290 зол, хоть минулого року в тім самім часі яйця були майже в двоє танші. Звишка така є тому, бо загралицею є щораз більший попит і обраховують, що в 1926 році вивезеться з Польщі коло 4500 вагонів яєць. Найбільше купують Німці. Виходить, що чужі краї зростають в господарстві так, що купувати мають за що, та живуть вигідно, а в Польщі населення випродує, хоть само голодує. Такий самий попит є загралицею на наше масло.

Та коли вже нашим рільникам приходить цей товар продавати, то повинні не продавати в руки чужинців, але своїм купцям, головню кооперативам

Торг тютюновими виробами (трафіки).

Відомо, що Польща монополізувала виробництво і торг тютюном, а на тютюнові плянтації потрібний спеціальний дозвіл.

Істнує нездійснене з політичних причин розпорядження польського Президента, згідно з яким малося відібрати від сьогоднішніх крамарів трафіки, а передати торг інвалідам, емеритам, вдовам по емеритах, кооперативам і т. и. Інші особи дістали би право на торг тютюновими виробами тільки в тім випадку, коли трафіки не домагаються названі упривілейовані особи або з інших важних причин їм дозволу не можна дати.

В кождій місцевості встановлюється одна трафіка на 600 душ мешканців (бев огляду на пол і вік). Про кожду ваканцію на трафіку Скарбовий Уряд Акциз і Монополів оголошує в себе і в громаді (тільки в Галичині) і до 3 х тижнів від дня оголошення хто хоче стати до конкуренції, повинен внести прохання про надання концесії на дрібну продажу тютюновими виробами.

Прохання це пишеться на імя Скарбової Палати, а посилається за посередництвом Скарбового Уряду Акциз і Монополів (Скарбова Дирекція). До того прохання треба долучити: а) свідоцтво приналежности або свідоцтво польського громадянства; б) метрику хресту; в) свідоцтво моральности, що має бути виставлене громадським урядам не далі, як до 2 місяці в перед внесенням прохання; г) посвідчення властителя дому, де міститиметься трафіка, яке би стверджувало, що

прохаючий в разі одержання концесії буде тим помешканням розпоряджати. Як що трафіка міститиметься у власнім будинку, то про це треба в проханні сказати. Прохання стемплюється на 35 зол. (кооперативи на 7 зол.), а кожда прилога на 40 золотих. В разі відмовленого полагодження прохання гроші за стемплі не звертається.

З Радянської України.

До міжнароднього сільсько-господарського словаря прийнято й українську мову.

Недавно почала Римська Академія наук складати сільсько-господарський словар на всіх державних мовах світу. Стараннями Київської Всеукраїнської Академії наук увійшла до цього словаря також українська сільсько-господарська термінологія.

Бюджет Радянської України

передбачає на 1927 рік доходи на 226.930.000 а видатки 254.565.000 карбованців (карбованець 4½ зол. ½ долара). Недобір 27.635.000 карбованців має покритися зі загального бюджету С.Р.С.Р.

Вісти з „Сільського Господаря“.

Загальні Збори стрийської Філії відбулися 23. вересня ц. р. в великій саді „Народнього Дому“ в Стрию. Хоч погода дуже недописала і вилив рік утруднив богатьом прибуття, на зборах явилось поперх 80 хліборобів із усіх сіл стрийського повіту. Голова філії, Остап Луцький, здав справоздання з діяльности Філії від часу останніх її загальних зборів, себто від марта ц. р. і намітив плян праці на будуче. По зложенню касового справоздання касієром філії інж. Палівом збори одноголосно уділили абсолюторію уступаючому виділові на внесок Дра А. Гарасимова. На чолі нововибраного виділу станув знову дотеперішній голова філії. Обговоривши докладно плян праці та біжучі хліборобські справи, збори одноголосно заявили в окремих резолюціях: 1) за скорим переведенням земельної реформи, однак проти якоїбудь колонізації наших земель чужоплемінними осадниками, 2) за дальшою працею у спілці з „Молочарським Союзом“ і „Повіт. Союзом. Кооператив“ в Стрию в напрямку інтенсифікації сільських господарств, 3) за прискоренням і поглибленням кооперативного збуту усіх хліборобських продуктів [яйця, збіжжя, худоба, дріб, клоче і т. п.], 4) за спровадженням до повіту расових бугаїв через „Маслосоюз“, 5) за такою перебудовою державної рільничої школи в Бережниці, щоби вона способом і мовою навчання була пристосована до потреб нашого селянського господарства, і 6) за перенесенням української подебрадської хліборобсько-кооперативної академії на наші українські землі.

Окремою резолюцією заперотестували збори проти ухвали останньої ради „Малопольського Рільничого Товариства“ в Кракові, якою це товариство домагалось від держави ще сильнішої колонізації наших земель Мазурами і ще більшої польонізації наших народніх шкіл, зазначаючи, що єдиним речником потреб хліборобів на нашій землі є тільки „Сільський Господар“.

Господарські ради.

Питльована мука чи разова?

В містах звикли люде до хліба і взагалі до печива вживати питльованої муки. Одначе досліди кажуть, що білий хліб є значно менше поживний,

бо біла мука є позбавлена білкових складників, для здоров'я так конче потрібних. До того білий хліб легко і скоро черствіє, твердне тратить смак, а в додатку є значно дорожший. Тому нині мешканці міст зачинають відвертатися від білого хліба, а волять разовий житний, як є з доброї муки. Чеська влада зрозуміла це добре і видала розказ, що можна молоти і торгувати лиш разовою житньою мукою, а хто хоче печи біліший хліб, найдомішує питльованої пшеничної.

Цебуля

переховується через зиму дуже добре, як її дамо в торф'яний міл. До коша чи до паки всипаємо досигь грубу верству цього сухого мілу, а відтак укладаємо в нього цибулю, але перекладаємо у ньому так, щоби одна до другої недотикала, ані до стін. Так укладаємо цілу пачку чи кіш, а зверху знов даємо грубу верству мілу. Тримаємо денебудь, де нема морозу ні надмного тепла. Цибуля не буде рости ні псуватися.

Щоби бочка не текла,

треба розтопити сірку на печі, а розтоплену змішати з воском і тою ще плинною мішаниною позасмарувати при помочі пензля, чи чого иншого шпарки. Також радять змішати порошок паленого вапна з коров'ячим сиром пів на пів і до тої маси вляти десяту частину води, це все вимішати на тісто і заліплювати шпарки.

Щоби бочка не задихала,

вишуруймо її горячою водою, відтак горячим лугом, а потім наповнім щераз горячою водою з попелом деревним, а до того вкиньмо деревляного вугля (букового), 1 кгр. на 100 літрів води. Як зараз непоможе, то повторити ще раз, а бочка стратить запах і посмак.

ВСЯЧИНА.

З приємністю подаємо до відома нашим читачам, що неодну статтю з нашого часопису передрукують другі фахові часописи, або черпають відомості, у нашому часописі подавані. Ось в 10 числі часопису „Пасічник“, що виходить на Рад. Україні, передруковано з нашого часопису статтю А. Добрянського: „Питний мед“, а цим оцінено найкраще її вартість для пасічників і медоварів.

Зміна стемплевих оплат від купецьких рахунків.

Досі купецькі рахунки оплачувалися на 10 гр. від кожних виставлених в рахунку 50 зол., при чому неповні 50 зол. уважалися за цілі, а рахунки на суму не вище 15 зол. зовсім вільні від оплати. Почавши від дня 1 січня 1927 року оплата від рахунку буде виносити 0,2% (дві промілки) від суми рахунку, при тому, коли оплата перевищує 10 гр., а не ділиться через 10, то оплату закругляється до слідуєчої через 10 подільної суми. Напр. Від суми 235 зол. 0,2% виносить 47 гр., але стемплів на рахунок треба наліпити за 50 гр.

Поквітовання в одержанню грошей стемплюється на 20 гр., але коли поквітовання пишеться на самому рахунку, тоді вільне воно зовсім від стемплевої оплати. Рахунки на суму не

вищу як 20 зол. не стемплюються. Не стемплюються також поквітовання відбору на суму, що не перевищує 50 зол.

Стемплі на проханнях.

Від дня 1 січня 1927 р. кожне прохання до урядів буде оплачуватися на 3 зол. (тепер — 2), а кожда прилога до прохання — 50 гр. (тепер — 40).

Чому наші овочі тані, а заграничні дорогі?

Буває, продає в місті овочі наш чоловік, а за виставою в skleпах видимо заграничні грушки та яблочки.

Наш чоловік продає за безцін, а мало хто у нього купує. За виставою є дорогі, та так манять до себе око, що не один купує. Пробуєш смак одних і других, наші смачніші. Зате заграничні гарні, в паперчиках, а у нашого чоловіка, потовчені, почорнілі.

Ось тут причина, чому наші тані. Перше око оцінює вартість, а потім смак. Око апетит викликає, а за апетитом смак поступає. Як виджу яблочки потовчені, почорнілі, то хоть вони добрі, я їх не купую, бо вони видаються мені зіпсуті, надгнилі, око каже язикови, що вони не добрі.

Тому най ніхто з продаючих не дивується, що на садах тратимо, що наші смачні овочі не платяться. Будемо тратити так довго, доки не навчимося овочів зривати, складати, переховувати а при продажах так розкладати, щоби їх око іло.

Що діється з вивозом отрубів за границю?

Польська влада змагає до цього, щоби як найбільше з краю вивозити. Але на цьому хоче стільки заробити, що вивіз спиною і тратить. Ось приклад. Багато млинів в Польщі заклали вже давно умови зі заграничними купцями про доставу отрубів і на це побрали гроші. Вони залягають ще з около 8000 вагонами отрубів. Умови пороблені, гроші побрані і зіджені, аж тут тепер вилазять перешкоди в доставі. Влада підвисшила тарифи перевозу залізницями так, високо, що приміром від листо ада перевіз вагону отрубів зі Львова до Петровиць над німецькою границею коштує 357 зол. замість дотепершних 192, а приміром з Рівного 372 зол. замість 197. До того ще неврожай спинили продажу зерна млинам. Млинару найшлися в положенні — як то кажуть — ні в кут ні в двері, бо на тарифах тратять. Доставити не можуть. На цьому тратить і влада, бо транспорт нема. Хто багато нараз заробити хоче, все тратить.

До бюджету Польщі на 1927 рік

вставлено позицію 5 міл. золотих на кредит на під сення годівлі. Між иншим важне місце в тих позичках мають заняті позички кооперації на улаштування добре зорганізованих молочарень. Належало би, щоби й українське кооперативне молочарство використало той кредит.

Неврожай на бараболі

у всіх майже державах Європи, навістив також і українські землі під Польщею і причинився до великого підвищення цін, бо заграниця бараболь потребує. Ось Чехословаччина, яка все борониться перед довозом з чужини, дозволила вже на довіз 3600 вагонів бараболь.

Чеська влада

на Закарпатській Україні має в своїх руках поверх 300.000 гектарів ліса. Ця влада обрахувала, що

доходів може бути з цих лісів 53.000 чеських корон, себто, 14.000 золотих. Виходить, що один гектар лісу дасть дещо менше, як 20 чеських сотиків, тобто 5 грошів чистого доходу. Чи не скандал це так фалшувати правду? Оттак господарують чужинці нашими добрими, а нам блахмана в очі пускають, що ось то з наших дібр доходів не мають.

Управа льону

на українських землях займає перше місце в цілому світі. Зате що до кількості зборів льону з гектара і що до вартости є поза трома державами, займає четверте місце. Першою є Бельгія, в ній збирають з гектара пересічно 5000 кгр, в Німеччині вже лиш 3800 кгр. в Познанщині 2500 кгр. а в нас пересічно 1500 кгр.

Ці числа говорять, що хоть льон має в нас найліпші для себе землі, то управі його ще дуже багато недостає, а насіння також не найліпше.

Ще гірше йде в нас справа перерібки, о чім ми вже нераз писали.

Хто може займатися пасічництвом?

Визначний російський пасічник Бутлеров казав: Бжолі не водяться в лихих людей, люблять тверезих і чесних. Бжолі любить чоловіка чистого, від якого не заносить горівкою чи випарами бруду. Доведено, що пасічники це, за дуже рідкими винятками, характерні люди.

Саме пасічництво є щось так чисте, гарне і благородне. що люди неморальні, піяки, злісники, ним займатися не будуть, вони з бжолами на ворожій стопі. Пасічництво убагороднює людину. В ріднях пасічників завше є мир і вдовolenня.

Краєве Товариство „Сільський Господар“ у Львові комунікує:

В справі прольонгати речинця платности засівових кредитів з року 1925 і 1926.

Міністерство Скарбу уповажнило Державний Банк Рільничий прольонгувати сплату засівових позичок з року 1925 і 1926. до місяця листопада 1927 року, якщо поодинокі господарі або їх групи потерпіли в наслідку живлових нещастій шкоди в землекладах не нищі як 60 процент нормального збору і як що господарі отсі внесуть до Державного Банку Рільного подання, поперті через Воевідський Комітет Рільної Допомоги.

Воевідський Комітет Рільної Допомоги у Львові усталив спис цих положених на території громад Львівського Воевідства, а саме:

1. Повіт Бібрка: Голдовичі, Глібовичі великі і Волющина.
2. Повіт Березів: Бахор з Ходорівкою, Бартківка, Близня, Домбрівка, Домарадз, Гірки, Грабівка, Грошівка, Яблониця руська, Ясиниця, Ноздрець, Павлокома, Пристниці, Селиска, Старавесь, Темешів, Улюч, Вітрилів і Володж.
3. Повіт Городок: Бурталь, Домажир, Галичанів, Ямельниця, Карачинів, Річичани, Шенталь, Ставки, Страдче, Верішиця, Вороців, Зелів і Жорніска.
4. Повіт Ярослав: Бистровичі, Теплиці, Домболиця, Добра, Дибків, Дуньковичі, Ярослав, Йодлівка, Крамарівка, Лежайів, Монастир, Михайлівка, Муніна, Ниневичі, Нелепковичі, Острів, Пелнатичі, Пискоровичі, Прухнік село, Радимно, Розбір довгий, Розбір округлий, Рудка, Реплин, Сенява, Свободна, Шівське, Венгерка, Вязовниця, Воля угораєвська, Вилева, Вітлин, Тучапи і Тивоня.
5. Повіт Яворів: Божа Воля, Будзін, Чапляки, Фельбах, Гойниці, Кобильниця руська, Кобильниця волоська, Великі Очі і Воля гнійницька.
6. Повіт Лісько: Бахлява, Балигород, Бандрів народний, Бандрів кольонія, Береги долишні, Береги горішні, Береска, Бережниця, Нижна, Безмігова горішна, Безмігова долишна, Бібрка, Бреликів, Буковець, Царинське,

Хревт, Чашин, Дашівка, Дверник, Дзюрдзів, Дзвиняч, долішний, Глинне, Гочів, Городок, Гомівчик, Гувелі, Ялове з Замлинем, Янківці, Криве, Лещовате, Ліско, Лобозів, Лодина, Лукавиця, Лукова, Лупків, Лютовиска, Монастирєць, Мочари, Кхлва, Мичків, Мичківці, Новосільки, Ольхова, Ольшаниця, Оередесь, Пашова, Поляна, Полянчик, Пораж, Посада, Постолів, Рябе коло Устрик, Райське, Ропенка, Росохате, Рівня, Рудейка, Середниця мала, Середне велике, Смерек, Смольник, Воля Соколова, Солина, Середне Село, Станькова, Стряжик, Тарнава долишна, Тарнава горішна, Телесниця санна, Торка, Творильне, Угерці, Устіянова, Веремінь, Боля мацькова, Воля постолова, Волковня, Заброе, Задвіре, Затварниця, Жерниця нижня, Жерниця нвижа і Звір.

7. Повіт Львів: Білка королівська, Дубляни, Гряда, Грибовичі, Яричів старий, Кожичі і Сухоріче.

8. Повіт Ланцут: Білобереги, Буди ланцутські, Чорна, Ходачів, Домбрівки, Дубина, Дубно, Дорнбах, Корняків, Лежайськ, Лукова, Пригоєць, Руда, Ржуховичі, Ржухів, Саржина, Седлянка, Смоляржини, Старе місто, Вержаниці і Воля дальша.

9. Повіт Мостиска: Баличі, Бойовичі, Буховичі, Чишки, Чижовичі, Дмитровичі, Дидятичі, Голодівка, Гориславиці, Гасаків, Крисовичі, Коношкі, Кульматичі, Ляцька Воля, Ляшки гостинцеві, Липники, Лютків, Мостиска, Мислятичі, Нікловичі, Охрвичі, Пнікут, Підліски, Радохонці, Раденичі, Жадковичі, Рудники, Руствечко, Санники, Слабаш, Соколя, Стрілчиска, Тамановичі, Сулківщина, Твердиня, Вишенька, Войковичі, Волчишовичі, Закостеле і Золотковичі.

10. Повіт Перемишль: Бахорєць, Дрогоїв, Дубецько, Гнатковичі, Коритники, Красичі, Красичин, Кривче, Мельнів, Оріхівці, Руське село, Рушельниця, Сків, Сливниця, Трійчичі, Воля кривецька.

11. Повіт Рава Руська: Воронів

12. Повіт Ряшів.

13. Повіт Самбір: Бабина, Баранчичі, Бережниця шлях, Бережниця рустикальна, Білінка мала, Бісковичі, Блаків, Береги, Берестяни, Бурчичі нові, Бурчичі старі, Биличі, Чаплі, Черваха, Чуків, Гордіня шляхоцька, Гордіня руст., Городище, Янів, Калинів, Корналовичі, Кружники, Лука шляхоцька і рустикальна, Майнич, Максимовичі, Ольшаник, Пиняни, Радлівці, Райтаровичі, Ракова, Рогізно, Садковичі, Самбір, Сілець, Стрілковичі, Угерці зап., Воютичі, Воля баранецька, Воля блажівська, Воля польська, Кранцберг і Сприня.

15. Повіт Сянік: Блажанівка, Мриглед і Одрехова.

16. Повіт Старий Самбір: Бусовиска, Галівка, Голловецько, Лінина мала, Лінина велика, Лаврів, Нанчілка мала і велика, Поляна, Потік великий, Стрілки, Тисовиця, Воля і Волошинова.

Вуказ цих громад має бути оповіщений кожним з дотичних старостів через обійжик до начальств громад.

Господарі, які принадлежні є до згаданих повітів і мають засівові позички в Державнім Банку Рільнім, а потерпіли шкоди в землекладах повище 60 процентів нормального збору, мають право внести до Банку Рільного через Староство подання о прольонгату засівового кредиту. Всі подання предложені будуть староствами до Воевідського Комітету допомоги засівам у Львові і по заопінованню їх відісланні будуть до Державного Банку Рільного.

Оконечний речинець до вношення подань минає невідкладно дня 31. грудня 1926 року. Пізнійше внесенні подання будуть відкинені.

Після рескрипту Мін. рільн. мають право старатися о прольонгату засівових кредитів також поодинокі господарі, які потерпіли вище означені шкоди, хоч загал громади шкід не поніс. Признаємо, що є знищені господарства в повіті Добромилі, Дрогобич, Яворів і Львів, хоч в громадах сих повітів всегромадних шкід нема. Господарі з отсих незакваліфікованих повітів і громад мають право старатися о прольонгату засівових кредитів на рівні з господарями з закваліфікованих повітів і громад мусять бути заосмотрені опінією Пов. Комітету допомоги засівам, тільки на підставі такої опінії буде міг розглянути їх Воевідський Ком. допомоги засівам і предложити Державному Банкові Рільному.

Повідомляємо про се загал Філії і Кружків „Сільського Господаря“ і Кооперативи на території Львівського Воеводства і визнаємо їх в крузі свого ділання допомогти пошкодованим господарям внести до Державного Банку Рільного подання о прольонгату кредитів.

Комунікат.

В дні 29. листопада 1926. перевірила Комісія для усталення ваги збіжа, ділаючи при Біржі збіжів і товарів у Львові, усталені в дні 20. IX. с. р. ваги гектолітра збіжа на рік 1927, використовуючи зібрані дотепер ваги гектра так Т-вами господарськими (між ними Краєвим Т-вом господ. „Сільський Господар“ у Львові), як і стацією ботанічною. військовою інтенданурою, торговцями збіжа та млинарями. По основній дискусії задержано первісно усталені ваги гектолітра, додаючи для жита і вівса мінімальні ваги гектолітра, які будуть нотовані в цедулі біржівій.

Ваги гектолітра є ось які: пшениця двірська 75 кг, пшениця збирана селянська 72 кг, жито 67.5 кг, при чім найвища вага гектолітра нотована окремо виноситиме 66.3 кг, — ячмінь пашний 60 кг, ячмінь на переміл 62 кг, ячмінь броварний 67 кг, — овес 42 кг, при чім нотовані будуть в біржівій цедулі вівса о гектолітрової вазі 40 кг.

Військова інтендантура прийматиме з права жито у вазі 67.5 кг, при чім не зайде нище 66.3 кг з правом потручення від кожодчасної ціни і ріжниць кожного кільограма ефективної ваги по 1.25%-ту. Овес прийманий буде о ефективній вазі 42 кг. Вівсо низшій гектолітрової вазі можуть бути прийняті вісковістю, одначе за потрученням 2.25%-ту ціни купна за кожний кг низше первісного стандарту.

Комунікати.

З Краєвого Союзу для збуту худоби.

Надзирна Рада Союзу на своєму засіданні дня 18. листопада 1926. уконституувалася, вибираючи з поміж себе:

головою: Остапа Луцького, власт. більшої посілости в Волі довголуцькій,

заступн. голови: о. Андрія Пеленського, пароха в Лисятичах і директора Пов. Союзу Кооп. в Стрию,

секретаром: Миколу Творидла, директора „Сільського Господаря“ у Львові.

Подяка.

До

Хвального Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“

у Львові.

Рада філії „Сільського Господаря“ в Комарні в імені своїм і в імені членів Товариства і господарів, потерпілих від сьогорічного градобиття, складають щире подяку Хвальному Товариству, а з особна Високоповажаному Віцепрез. Пану інж. Юліянови Павликовському, за безкорисну і успішну інтервенцію в справі осягнення беззворотної підмоги і позички на засіви для громадян в окрузі згаданої філії.

Комарно, дня 15. жовтня 1926.

За Філію „Сільського Господаря“:

Гр. Тершаковець,
голова.

А. Черник,
секретар.

За потерпілих й отримавших підмогу:

Михайло Муцин,
з Конюшок кор.

Іван Шведа,
з Якимчиць.

Хвальний

Пасічницький Спілці

Львів, вул. Підвалля 9.

Підписане Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“, одержавши пробки штучної вошини Вашого виробу, та переглянувши похвальні листи відомих українських і польських пасічників, стверджує, що штучна вошина Вашого виробу своєю якістю значно перевищує цього роду вироби краєвих і заграничних фірм і радо поручає Вашу штучну вошину пасічникам.

Краєве Товариство Господарське
„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“
у Львові.

Нові книжки і видання.

Товариш-Календар на 1927 рік. Видання Кооперативу „Друкар“ у Львові.

„Товариш“ це властиво мала енциклопедія, в якій найдете всі потрібні в щоденному житті відомості, подані коротко й ясно. Крім календарію, подано тут вичерпуючий всесвітній і український історичний календар, загальні відомості з астрономії, статистику землі, статистику всіх держав світу, зокрема більшу статистику Радянської України і всіх українських земель, господарство світу, статистику Польщі, дещо з антропології, діаграми і цілу масу інших цікавих відомостей з природи, техніки і т. и. Окремий відділце Провідник по Львові і по цілому краю, в якому подані адреси українських установ, урядів, промисловців, купців, лікарів, адвокатів, інженерів і т. и.

Календар обіймає 252 сторін друку і коштує 2 зол. 50 сот., уже з поштовою пересилкою, для кооперативів і їх членів 2 зол. Замовлення посилати на адресу: Кооператива „Друкар“, Львів, Руська 3.

Цей цінний, дуже практичний календар поручаємо всім нашим кооперативам і її членам.

ОГОЛОШЕННЯ.

ВЖЕ ВИЙШОВ і продається багато ілюстрований

„Календар-Альманах Жіночої Долі“
на 1927 рік.

— 13 аркушів великої всімки! —
Колірова окладинка О. Кульчицької.

Знайдете в ній: гарні оповідання з нашої давної і нової бувальщини Історію розвитку жіночих товариств та організацій. Життєписи славного жіноцтва, письменниць, публіцисток, артисток і діячок суспільних. Ріжні цікаві статті та багато віршів.

Практична частина обіймає поради: як плекати і лікувати немовлята, як виховувати дітей, як поводитися в товаристві. Що і чому варити. Домашнє лікування і домашня аптичка. Поради косметичні і багато іншого цікавого практичного і поучаючого.

КУПУЙТЕ!

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

Ціна у нас 3 зл., з порученою пересилкою 3.60 зл.
За границею 50 амер. центів, з пересилкою 60.

Замовлення слати:

Ред. „Жіноча Доля“, Коломия, вул. Нова 1.
— Kolomea, East Galizien Poland. —

Хто замовить 10 прим., не оплачує порта!

!! Спішіть придбати, бо лишилася невелика кількість !!

Єдиний правдивий господарський календар

Приятель Господаря на 1927 р.

з додатком

„Практичний господарський поради́ник“

240 сторін — 110 малюнків.

Ціна 3.50 зол.; з пересилкою 4 зол.;
за післяплатою 4.50 зол.

Адреса: „Сільський Світ“, Львів, Собієського 32.

„ВІСТИ З ЛУГУ“

письмо присвячене луговим і сі-
човим справам, просвіті і науці.

Виходить 25-го кожного місяця, Редакція
і Адміністрація міститься у Львові при вул.
Зіморовича 20.

ЧИТАЙТЕ і ПОШИРЮЙТЕ серед молоді сей не-
звичайно актуальний і інтересний часопис, необ-
хідний у виховуванні на свідомих і характер-
них громадян та карних членів пожежничо-гімна-
стичної лугової й січової нашої організації!

Річна передплата виносить 3, півр. 1.60 зл.

КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ГОСПОДАРСЬКЕ

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

У ЛЬВОВІ, ВУЛИЦЯ ЗІМОРОВИЧА Ч. 20.

МАЄ НА СКЛАДІ І ВИСИЛАЄ ЗА ПОПЕРЕДНІМ
ОДЕРЖАННЯМ НАЛЕЖИТОСТІ ОТСІ СВОЇ ГОС-
ПОДАРСЬКІ ВИДАННЯ:

Григорій Герман:	Годівля гусей, качок, панта- рок, павів, фазанів і лебедів	зол. 3—
„	Годівля курей	3—
О. Й. Раковський:	Годівля рогатої худоби Ч. II.	3—
М. Творидло:	Годівля безрог	3—
Ол. Мельник:	Як годувати худобу дешево а добре	2—
В. Кучера:	Управа садовини	2.25
„	Виріб вин овочевих	2—
Г. Цееб:	Управа пашних ростин	2.25
Д-р Г. Величко:	Управа пашних бураків	0.60
	Сумішка конюшин з травами	0.60
Інж. Євген Нагірний:	Взірцеві стайні і гноївні	2—
Інж. Ол. Лушпинський:	Відбудова знищених сіл ч. II. (Проекти селянських хат і селянських будинків)	5—
„	Відбудова знищених сіл ч. III. (Проекти приходств і читал.)	5—
Ю. Павликовський:	Під прапором самопомочи	1.50
	Не ридайте, а добувайте	0.20
В. Королів-Старий:	Як вибирати коня	0.50
К. Михайлюк:	Плекання телят	0.50

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ

ілюстрований господарський дво-
тижневик незалежної господар-
ської думки. Передплата на 1927 р.

З часописом „Сільський Світ“ виходять як безплатні
додатки „Українське Пасічництво“, „Українське Мо-
лочарство“ та кооперативний часопис „Супруга“.

Окрім того річні передплатники дістають додатки:

4 практичні госпо- 6 портретів визначних дія-
дарські книжки чів на полі господарства
12 прибок ушляхотнен. насіння збіж
городовини та медодайних рослин.

Передплата на рік 12 зол.

Передплату можна вносити частинами: при
передплаті 6 зол. до I/III — 3 зол. і IV — 3 зол.

Адреса: „Сільський Світ“, Львів, Собієського 32.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧАСОПИС

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“

що з новим роком стає найдешевшим
ілюстрованим двотижневиком і кош-
туватите 9 золотих на цілий рік.

Адреса: „Жіноча Доля“, Коломия, вул. Нова 1.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ НА

ОДИНОКИЙ У НАС БАГАТО ІЛЮ-
СТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ВСІХ.

„СВІТ“ ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ
І КОШТУЄ 7 ЗОЛ. НА КВАРТАЛ.

АДРЕСА: „СВІТ“, ЛЬВІВ, ВУЛ. РУСЬКА Ч. 3.

ПРОВ. Е.О.
С. 19.87

1р20к

ЖІНІ З ЛУЖ

Жіноча доля в Україні — це завжди трагедія. Жінки в Україні завжди були вимушені боротися за свої права. Вони були вимушені працювати, виховувати дітей, доглядати за батьками. Вони були вимушені жити в умовах війни, голоду, холоду. Вони були вимушені бути сильними, незалежними, сміливими. Вони були вимушені бути жінками з луж.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

Сільський господар в Україні — це завжди герой. Він завжди був вимушений боротися за свої права. Він завжди був вимушений працювати, виховувати дітей, доглядати за батьками. Він завжди був вимушений жити в умовах війни, голоду, холоду. Він завжди був вимушений бути сильним, незалежним, сміливим. Він завжди був вимушений бути сільським господарем.

СІЛЬСЬКИЙ СВІТ

Сільський світ в Україні — це завжди трагедія. Сільські жителі в Україні завжди були вимушені боротися за свої права. Вони завжди були вимушені працювати, виховувати дітей, доглядати за батьками. Вони завжди були вимушені жити в умовах війни, голоду, холоду. Вони завжди були вимушені бути сильними, незалежними, сміливими. Вони завжди були вимушені бути сільськими жителями.

ЖІНОЧА ДОЛЯ

Жіноча доля в Україні — це завжди трагедія. Жінки в Україні завжди були вимушені боротися за свої права. Вони завжди були вимушені працювати, виховувати дітей, доглядати за батьками. Вони завжди були вимушені жити в умовах війни, голоду, холоду. Вони завжди були вимушені бути сильними, незалежними, сміливими. Вони завжди були вимушені бути жінками.

ПРИНЦИПІ ПЕРІОДАТИ

Принципи періодати в Україні — це завжди трагедія. Принципи періодати в Україні завжди були вимушені боротися за свої права. Вони завжди були вимушені працювати, виховувати дітей, доглядати за батьками. Вони завжди були вимушені жити в умовах війни, голоду, холоду. Вони завжди були вимушені бути сильними, незалежними, сміливими. Вони завжди були вимушені бути принципами періодати.

2927

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

441

XII.

СІЛЬБІСКИЙ

Господар

IV
ЖС-17131

1926-1-24
1-12